

„ვალიარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“ და გადანათვლა

მ. გაბრიელე ბრაგანტინი*

I

ნათლობის საიდუმლო ფასდაუდებელ ძღვენს წარმოადგენს სრულიად ეკლესიისა და თითოეული ქრისტიანისთვის¹. ნათლობაზე თავიანთ ურყევ რწმენას, ქრისტიანული ეკლესიები, მტკიცედ გადმოსცემდნენ სწორედ იმ ფორმულის მიხედვით, რასაც დღეს ეკლესიები *მრწამსით* აღიარებენ: „ვალიარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“. ამ აღსარებით გამოხატავს მორწმუნე თავის ნებას მასზედ, რომ ეკლესიაში აღსრულებული ნათლობით შეუერთდეს სამების ღმერთს. ნათლობა გარეგნულად შესრულებული აქტია და მორწმუნის შინაგან ცვლილებას აჩვენებს; იგი წმიდა საიდუმლოა, რითაც ჩვენ ღმერთის ერის წევრებად ვყალიბდებით².

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის ლექტორ. bragage@gmail.com.

¹ ტერტულიანე ასე აცხადებდა: „ნეტარ არს ზიარება ჩვენი წყლისა, რომელიც განწმენდს ჩვენი თავდაპირველი ცოდვის სიბრძავეს და საუკუნო სიცოცხლისთვის გვიხსნის!“. იხ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol 3. Casale Monferrato, Marietti, 2002, Vol. I, II, III, 520, 521*. გრიგოლ ნაზიანზელი აღფრთოვანებით წერდა: „ნათლობა სულთათვის ბრწყინვალეა, ცხოვრების შეცვლა, ღმერთზე სუფთა სინდისით მიძღვნილი საჩუქარია. ნათლობა ჩვენი უმწეობის შეწვევაა. ნათლობა ხორცის სიშიშველა, სულიწმიდაზე მორჩილება, სიტყვასთან ზიარება, ქმნილების აღორძინება, ცოდვისაგან განწმენდა, ნათლის მოზიარება, ბნელის განადგურება; ნათლობა ის ეტლია, ღმერთთან რომ მივყავართ, ქრისტესთან ერთად კვდომაა, რწმენაში მეოხებაა, სულიწმიდის სრულყოფაა, ცათა სასუფეველის კლიტეა, ცხოვრების შეცვლაა, ჩვენი მონობის დასასრულია, ბორკილებიდან გამოსხნაა, ადათ-ნესების შეცვლაა. ნათლობა (რაღად გავაგრძელოთ ეს ჩამონათვალი?) ყველაზე ღამაზი და ყველაზე ბრწყინვალე ღვთის ძღვენია... ჩვენ მას ვუწოდებთ ძღვენს, მადლს, ნათლობას, ცხებას, გასხივოსნებას, უზრუნველობის სამოსს, აღორძინების განსაბანელს, ბეჭედს და ყველაფერს, რაც კი რამ ძვირფასია“, *Orationes. 40, 3-4, PG 36, 361C*.

² ზმნა *baptizo* (βαπτίζω) არის *babto* (βάπτω)-ს გაძლიერებული ფორმა, რომელიც მხოლოდ ოთხჯერ გვხვდება ახ. აღქმაში, თუმცა ვხვდებით სეპტუაგინტაშიც (LXX). *Bapto* ნიშნავს ჩაძირვას, შთაფვლას და სწორედ ამ გაგებით გამოიყენება ძვ. აღქმაში, ხოლო *Baptizo* (განბანვა, ჩაძირვა) გამოიყენება კულტურული დატვირთვით, შემდგომში კი ნათლობის ტექნიკური მახასიათებ-

საეკლესიო ტრადიციის თანახმად, სამების სახელით აღსრულებული ნათლობა, წყლის – განწმენდის, სიკვდილისა და ამავედროულად, სიცოცხლის მარადიული სიმბოლოს მეშვეობით, ყოველგვარი განმეორების გარეშე უნდა აღიაროს ყველამ, მიმღებმაც და აღმსრულებელმაც. ნათლისღება არც რომელიმე ერთი ეკლესიის სახელით გაიცემა³, არც ვინმე სულიერი მამამთავრის, გინდ რეფორმატორის, გინდაც პაპის სახელით, ნათლობა ოდენ ქრისტეს სახელით სრულდება, ვინც მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ, ეს მისია, თავის მოციქულთ მიანდო: „*ნადით და მოიმონაფეთ ყველა ხალხი, მონათლეთ ისინი მამისა და ძისა და სულიწმიდის სახელით*“ (მთ. 28:19)⁴. თავად ქრისტე შეგვაცნობს ნათლობის არსს: „*ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეუბნები შენ: ვინც არ დაიბადება წყლისა და სულისაგან, ვერ შევა ღმრთის სასუფეველში*“ (იოან. 3,5). მაშასადამე, ცოდვათა მიტევების პირველი და მთავარი საიდუმლო ნათლობაა. მრწამსი აცხადებს, რომ ერთია ნათლობა, თუმცაღა, რეალობა, ნათლობის მრავალგვარ ფორმას ცნობს: არსებობს ნათლობა შთაფვლით და სხურებით, სისხლით ნათლობა და ნათლობა სურვილით; არსებობს ზრდასრულთა ნათლობა და ბავშვთა ნათლობა. არსებობს ქრისტიანული ნათლობა და ასევე სხვა რელიგიების; არსებობს კათოლიკური ნათლობა და მართლმადიდებლური ნათლობა. ამ რეალობებში ისეთებსაც ვხვდებით, ვინც საკუთარი

ლის ფორმით. ამ ზმნიდან – baptizo – ახ. აღთქმაში ორი ტერმინი გამოჩნდება: მამრ. სქ. არსებითი სახელი baptisimos (βαπτισιμός) და საშ. სქ. არსებითი სახელი baptisma (βάπτισμα). ბიბლიაში ტერმინი ნათლობა, მონათვლა მხოლოდ ნათლობის საიდუმლოებაზე არ მიუთითებს, ის არც ერთადერთ ტერმინს წარმოადგენენ მის მისანიშნებლად.

³ ამიტომაც, არასწორია საუბარი კათოლიკურ ან მართლმადიდებლურ ნათლობაზე, რამეთუ ეკლესია იარაღია ღვთის ხელში; უკიდურეს შემთხვევაში, როდესაც კათოლიკე ან მართლმადიდებელი მღვდელი არ მოიძებნება, უბრალო მორწმუნესაც და თვით ურწმუნოსაც კი, შეუძლია აღასრულოს ნათლობა იმ განზრახვით, რითაც მას ეკლესია აღასრულებს. არსებობს ქრისტიანული ნათლობა, რასაც ვალიდური ფორმით აღასრულებს მრავალი ეკლესია.

⁴ მათეს ტექსტს, რომელშიც მოყვანილია სამების – ტრინიტარული ფორმულა, ეხმარება მარკოზის სახარება – „*ვინც ირწმუნებს და მოინათლება, გადარჩება*“ (მთ. 16, 15-16), ოლონდაც, სამების ფორმულის გარეშე; ორივე ტექსტი განთავსებულია სახარებების დასასრულს.

ნათლობის გაუქმებას ითხოვს (ე.წ. გადანათვლა)⁵ და ვინც ნათლობას იმეორებს. დიახ, ვინაიდან დღეს ზოგიერთი ეკლესია, სხვა ეკლესიების მორწმუნეებზე უკვე მივიწყებულ, მეორედ მონათვლის პრაქტიკას უბრუნდება. ნუთუ ეს ყველაფერი თეოლოგიური პრობლემების, პრაქტიკული, პოლემიკური, პოლიტიკური ინტერესების გამო ხდება ან იქნებ იმიტომ, რომ ყველაზე მარტივი გამოსავალია? ამ სამწუხარო პრობლემის ირგვლივ მსგავს კითხვას ბევრი სვამს; არსებობს დოკუმენტები, რომლებიც ნათლობის ორმხრივ აღიარებაზე საუბრობენ, მაგრამ მასში ნაკლებად არის გამახვილებული ყურადღება გადანათვლის დღევანდელ სავალალო ფაქტებზე. რა განაპირობებს ამგვარ გულგრილობას, იქნებ ფიქრობენ, რომ გადანათვლა არ ხდება ან იქნებ თავად ეკუმენური ორგანიზაციები აკნინებენ ნათლობის არსს? ან შესაძლოა, ვითარების კიდევ უფრო გაუარესების შიშის გამო, ვერ გაურკვევიათ რა თქვან და როგორ მოიქცნენ? განა არ შეიძლება, როგორც მავანი ამბობს, ეკუმენიზმის კრიზისი იმ ფაქტით შეჩერდეს, რაც ერთობლივი გადანაცვებილების მიღებას უშლის ხელს? თუკი მოციქული პავლე, კორინთელთა წინაშე უფლის სერობაზე საუბრისას, მორწმუნეებს, პირველ რიგში, საკუთარი თავის გამოცდისკენ მოუწოდებდა, რათა მსჯავრდადებულნი არ ყოფილიყვნენ უფლის ხორცისა და სისხლის უღირსი ფორმით ჭამაში (მდრ. 1კორ. 11:28-29), რატომ არ შეიძლება ანალოგიურად მივუდგეთ ნათლისღების საიდუმლოს და მათ, ვინც გადანათვლის პრაქტიკას მიმართავს? ამ გაცხადების – „ვღიარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატყეველად ცოდვათა“ – არსის და საზრისის ბოლომდე შეცნობის მოთხოვნილება, ჯერ კიდევ აქტუალურია⁶. წინამდებარე მსჯელობა განაპირობა საქართვე-

⁵ Ricca P., *Dal Battesimo Allo "Sbatteszo"*, La storia tormentata del battesimo cristiano, Torino, 2015.

⁶ თუ ებრაელთა მიმართ წერილის ავტორი ნათლობაზე საუბრისას მრავლობით რიცხვს მიმართავს, როდესაც წერს: „სწავლება ნათლობების შესახებ“ (6:2), იქვე იმასაც იხსენებს, რომ „შეუძლებელია, რომ ერთხელ უკვე განათლებულნი, რომელთაც იგემეს ზეციური ნიჭი და ეზიარნენ სულიწმიდას, გემო უნახეს ღვთის კეთილ სიტყვას და საუკუნო ძალებს, მას მერე დაცემულნი კვლავ განახ-

ლოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მხრიდან (და ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნების ეკლესიათა მხრიდან, მას მერე, რაც რწმენის და საეკლესიო ცხოვრების თავისუფლება მოიპოვეს) გადანათვლის მტკივნეული პრაქტიკის დანერგვამ, რაც 90-იანი წლების ბოლოდან დაიწყო ლათინური, სომხური და ასირო-ქალდეური⁷ კათოლიკეთა მისამართით, ხშირად საზოგადოებრივი გულგრილობისა და რამდენიმე უსუსური პოზიციის ფონზე⁸; თუკი ადრეულ საუკუნეებში შექმნილი რწმენის ფორმულის სათავეს მივუბრუნდებით და გავისხენებთ ეკლესიის ზოგიერთ მამათა საინტერესო ნააზრევს ნათლისღების შესახებ და იმ უკუვერსიებს, რაც კონსტანტინოპოლის პირველი კრების პოზიციაში (381წ) გაჩნდა ერეტიკოსთა და ცოდვილთა ნათლობის საკითხზე, გავისხენებთ ასევე კვლევებს კათოლიკე ეკლესიის და იმ ეკლესიების პოზიციებზე, რომლებიც ნათლობის საკითხში ეკუმენურ მოძრაობას ემხრობიან, – ყველაფერმა ამან შეიძლება სტიმული მისცეს ეკლესიებს, რომლებიც გადანათვლას არ მიმართავენ; სტიმული მასზედ, რომ მხოლოდ ამით არ დაკმაყოფილდნენ და გაბედულად გამოხატონ თავიანთი პოზიცია წინამდებარე საკითხზე და მათ მიმართ, ვინც გადანათვლას ახორციელებს, შეახსენონ მათ მრავალი ეკლესიის ძვირფასი მონუმეობა, რომლებიც სრულიად უაყოფენ ამ პრაქტიკას, მაშინაც, როცა მათი მორწმუნეების გადანათვლა ხდება.

ლდნენ მოსანანიებლად, რადგან ისინი კვლავ ჯვარს აცვამენ ღვთის ძეს და აგინებენ. ვინაიდან მიწა, რომლებიც იწოვს მასზე მრავალგზის მოსულ წვიმას და იძლევა მწვანეობას, სასარგებლოა მათთვის, ვისთვისაც მუშავდება – იგი ღვთისაგან ღებულობს კურთხევას, ხოლო რომელიც იძლევა ეკალს და კუროსთავს, უვარგისია და ლამის დაწყვეტილი: მისი ბოლო დაწვავა“. (ებრ. 6:3-8).

⁷ ნათლობა, მეორდება ან იმიტომ, რომ კათოლიკეს მართლმადიდებლურ ეკლესიაში შესვლა სურს, ან იმიტომ, რომ ჯვრისწერის მონმედ ან ნათლიად გამოდის მართლმადიდებლური წესით აღსრულებულ ნათლობაში, ან იმიტომაც, რომ... ეშინია სამოთხეში თავის მართლმადიდებელ მეუღლესთან ვერ მოხვდება, ან სულაც იმიტომ, რომ ქართველია და ქართველი არ შეიძლება მართლმადიდებელი არ იყოს ან უბრალოდ, მოდის აყოლით.

⁸ იხ., *Amministrazione Apostolica del Caucaso per i Latini, Il Libro del Sinodo, 2006, Tbilisi, 18.*

II

*„ვალღარებ ერთსა ნათლისღებასა
მოსატყევებლად ცოდვათა“*

უნებურად იბადება კითხვა: რატომ ვამბობთ ასე *მრწამსში*? *მრწამსის* ყველა ფორმულაში იკითხება ეს ფრაზა? რატომ არ საუბრობს ნათლობის პირველი ფორმულა ნათლისღებაზე ან ცოდვათა მიტევებაზე, ან რატომ საუბრობს მხოლოდ ცოდვათა მიტევებაზე? რომელი იქნა თავდაპირველად გამოყენებული „ნათლისღება“ თუ „ერთსა ნათლისღებასა“ თუ „ცოდვათა მოსატყევებლად“? ხოლო თუ დამოუკიდებლად და განცალკევებით იდგნენ, რატომ შეაერთეს მოგვიანებით? ცხადია, ფრაზა – „ერთსა ნათლისღებასა“ – უფრო ნათელი და კონკრეტულია ვიდრე იგივე ფრაზა „ერთსა“-ს გარეშე. მაგრამ მხოლოდ ეს კმაროდა იმისათვის, რომ გვეთქვა „ერთსა ნათლისღებასა“? ამომწურავია ნათლობის საიდუმლოსთვის ამ ფრაზის თქმა – „ვალღარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატყევებლად ცოდვათა“? სარწმუნოების სიმბოლოს მრავალ ფორმულაში, კონსტანტინოპოლის კრებიდან მოყოლებული, მხოლოდ ასე წარმოთქვამენ „ერთსა ნათლისღებასა მოსატყევებლად ცოდვათა“. საინტერესოა, სიტყვამ – „ერთსა“ შეაერთა ორი სიტყვა თუ ამ ორმა შერწყმულმა სიტყვამ მოითხოვა დაზუსტებულიყო „ერთსა“-ს დართვით? დიდი ალბათობით, ფორმულა „მოსატყევებლად ცოდვათა“⁹ ითხოვდა „ნათლისღებას“ დამატებოდა სიტყვა „ერთსა“; ცოდვათა მიტევება ჯერ კიდევ ნათლობის აღნიშვნამდე ხდება და ნათლობით უნდა მიენიჭოს განმარტება – „ერთსა ნათლისღება“, და არა ზოგადად ნათლობა, რომელიც მოკლებულია უნიკალურობას, ერთდა-

⁹ ფაქტობრივად, პირველ სიმბოლოებში საუბარია „ცოდვათა მიტევებაზე“ ისე, რომ ნათლობა არაა ნახსენები, თუმცა ეს აღიარება ხდებოდა უპირველეს ყოვლისა ნათლობის აღნიშვნის ფონზე, იმ განწყობით, რომ ეს იყო „unicum“ – ერთადერთი, როგორცაა სიკვდილი და აღდგომა უფლისა. კვიპრიანეში ვკითხულობთ: „გნამს ცოდვათა მიტევების და მარადიული სიცოცხლის, წმიდა ეკლესიის მეშვეობით?“ ამით უღრმავდება ნათლობის რწმენის ბოლო პუნქტს, რაც ეხება სულიწმიდას. იხ., Cipriano, Epist. 69(75), 7, 2 in Opere di San Cipriano, a cura di G. Tasso, 679.

ერთობას, რამაც შეიძლება შეაფერხოს ცოდვათა მიმტვევებელი ძღვენი¹⁰. პასუხების გასაცემად სარწმუნოების აღსარების ანტიკუური ტექსტები გავიხსენოთ, გავიგოთ მათი ჩამოყალიბების ფორმები და უპირველესად, როგორ იყენებდნენ მათ ნათლობის წესში¹¹. ნიკეის კრედიომდე (325 წ.) მრწამსის მრავალი ფორმულა არსებობდა ეკლესიაში; ქრისტიანები აღწერდნენ თავიანთ კრედოს, სარწმუნო-

¹⁰ საინტერესოა იმის აღნიშვნა, რომ იპოლიტეს სამოციქულო ტრადიციის თანახმად, არსებობდა ევქარისტიული დღესასწაული, სადაც აღსრულებოდა ნათლობა და ცხება და „საკვიარო“ ღვთისმსახურება, რამიც ნათლობა არ იყო გათვალისწინებული. აქედან ჩანს, რომ ევქარისტიული მსახურება, როგორც ასეთი, შეიძლება განმეორდეს, უფრო მეტიც, უნდა განმეორდეს, ხოლო ნათლობა მხოლოდ ერთხელ შეიძლება აღსრულებულიყო, რამეთუ ნათლობის ნაყოფი ევქარისტიკაში მოზიარეობის შესაძლებლობა იყო; „დაე, არავინ ჭამოს და დალიოს თქვენი ევქარისტიიდან, გარდა უფლის სახელით მონათლულისა, რამეთუ თქვა უფალმა: ნუ მიუგდებთ სინმიდეს ძალეებს“ (დიდაქე 9,5). სრულყოფილი ქრისტიანი იყო არა ის, ვინც ინათლებოდა, არამედ ვისაც მირონი „ეცხებოდა“ და საზრდოობდა უფლის სხეულითა და საკრალური სისხლით. ეს არის ევქარისტიულ დღესასწაულში მონაწილეობა, რაც ქრისტიანს ზრდის და არა ნათლობის განმეორება ცხოვრებაში. ნათლობა რჩება განუმეორებელ საწყისად, სწორედ იმიტომ, რომ ევქარისტიკა განმეორებადია.

¹¹ ამ მხრივ, სამაგალითოა რომაელი რიტორიკოსის გაიუს მარიუს ვიქტორინუსის ნათლობა, როგორც მოთხრობილია წმინდა ავგუსტინეს აღსარებათა მერვე წიგნში. ავგუსტინე ასე წერს: „ბოლოს სარწმუნოების აღსარების ჟამამაც მოაღწია. ყველას, ვინც ნათლისღების მადლს უნდა ზიარებოდა, ბექობზე შემდგარს მთელი ქრისტიანული რომის წინაშე საჯაროდ უნდა წარმოეთქვა ზუსტი სიტყვებით ჩამოყალიბებული და დაზეპირებული ფორმულა – რწმენის სიმბოლო [42]. სიმპლიციანუსის გადმოცემით, მღვდელთმსახურებს ვიქტორინუსისათვის შეუთავაზებიათ საჯაროდ კი არა, ფარულად წარმოეთქვა იგი (ჩვეულებრივ, ამას სთავაზობდნენ იმ ხალხს, ვინც შეიძლება შემკრთალიყო და შიშს აეტანა), მაგრამ ვიქტორინუსმა არჩია საჯაროდ განცხადებინა მორწმუნეთა ბრბოს წინაშე, სულის ხსნის გზას უნდა დავადგეო. განა ხსნა ერქვა იმას, რასაც ის ასწავლიდა რიტორთა სკოლაში? მაგრამ მაღულად როდი ასწავლიდა! ვინც თამამად ქადაგებდა თავის მრწამსს უგუნურთა ბრბოს წინაშე, რატომ უნდა შეეერთო იმას, რომ შენი სიტყვები ექადაგა შენივე თვინიერი სამწყსოსათვის? და როცა ბექობზე შედგა აღსარების წარმოსათქმელად, ნაცნობთა ბრბოს სისოავით დაუარა აღტაცების ჩუმმა ჩურჩულმა. ცნობით კი ვინღა არ იცნობდა! სიხარულით ფრთაშესხმულ ხალხში ყველას პირზე ეკურა მისი სახელი: „ვიქტორინუს! ვიქტორინუს!“ მის გამოჩენას აღტაცების ყიჟინით შეეგება ბრბო, შემდეგ კი სამარისებურმა სიჩუმემ დაისადგურა: ყველას სურდა მოემინა მისი სიტყვები. ვიქტორინუსმა განსაცვიფრებელი სიმტკიცით აღიარა ჭეშმარიტი სარწმუნოება. ბრბოს სურდა გულში ჩაეკრა იგი; მისკენ განვდილი ხელები ყველაზე უკეთ გამოხატავდა ხალხის სიყვარულს და სიხარულს.“, Agostino, *Le Confessioni*, Roma, Città Nuova, 1995, pp. 392, libro, VIII, 2.5.

ებრივ აღსარებას, ხშირად მათ ბერძნულად *symbolon*-ს უწოდებდნენ, ანუ რწმენის „ბეჭედს“ იგივე „სიმბოლოს“¹². *სიმბოლოში* თავმოყრილი და შეჯერებული იყო სწავლება, რასაც კათეკუმენი ანუ გაქრისტიანების მოსურნე პირი მომზადების პერიოდში გადიოდა; IV საუკუნის კათეკუმენური პრაქტიკის თანახმად, იგი გადმოიტანეს რიტუალში, სახელწოდებით *Traditio Symboli*: ნათლობისთვის განკუთვნილი სარწმუნოების სიმბოლო, რომელიც ევქარისტიაში უფლის ღოცვას შეერწყმის; ამასთან, ეკლესია მეტაფორულად „თავს უყრიდა“ ჭეშმარიტების სინთეზს და „გადასცემდა“ მას კათეკუმენს¹³. ითვლება, რომ ეკლესიებში სიმბოლოს, უფრო სწორად, სიმბოლოების შორეული ფესვები სარწმუნოების აღსარების ჩანასახებში გვხვდება, რასაც ახალაღთქმისეული წერილები შეიცავენ¹⁴. მათგან უძველესია ორი: „იესო არის ქრისტე“ (1 იოან. 5: 1), „იესო არის ძე ღვთისა“ (1 იოან. 4:15). არსებობს ასევე პავლესეული რწმენის აღიარება: „იესო არს უფალი“ (1 კორ. 12,3). არსებობდა უფრო მეტი პუნქტებისგან შემდგარი რწმენის ფორმულები, ასეთებია მაგალითად: *რომაელთა 8:34* „იესო ქრისტე, რომელიც მოკვდა, აღსდგა, ღვთის მარჯვნივ ზის და ჩვენთვის შუამდგომლობს“, ორნანილიანი (ბინარიული) ფორმით 1 კორ. 8,6 ან სამნანილი (ტერნარიული) 2 კორ. 13,13. ამ სარწმუნოებრივი ფორმულარების კონტექსტი პერსონალურ და სათემო-ლიტურგიკულ ხასიათს ატარე-

¹² ტერმინი „სიმბოლო“ მომდინარეობს ბერძნული სიტყვიდან *σύμβολον*, შეერთება: ორი ადამიანი ამტკრევედა თიხის ფილას ან ხის ნაჭერს და თითოეული ერთ ნაწილს ინახავდა, ასე რომ, მოგვიანებით, ორი ნაწილის იდეალურად შეთავსებით, დასტუდებოდა პირების ან შესაბამისი დელეგატების იდენტობა. სამაგიეროდ, ირინეოსი საუბრობს ნათლობის მიერ მიღებულ „ჭეშმარიტების წესზე“, რათა შესაძლებელი ყოფილიყო წმინდა წერილის ჭეშმარიტი შინაარსის გარჩევა ცრუ მოძღვართა ერესისაგან. შდრ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli*, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 340-342.

¹³ რუფინო (დაიბადა დაახლოებით 345 წელს, გარდაიცვალა 410 წელს), როგორც განმარტავდა „*Expositio symboli*“-ში, რწმენის სიმბოლო „მსგავსია ნიშნისა *signum*, ქრისტიანული რელიგიის გამორჩეული ემბლემის.“ შდრ., Rufino T., *Spiegazione del Credo. Traduzione, introduzione e note a cura di M. Simonetti*, Roma, 1978, 37-40.

¹⁴ შდრ., იქვე, 9-13.

ბს, როგორც ნათლობაზე, ასევე ევქარისტიაზე. დროთა მსვლელობაში ეს ფორმულარები – ზეპირად გადმოცემული კატეხიზმობებში, მოგვიანებით კი ზოგიერთი ავტორის მიერ წერილობით – უფრო და უფრო რთულდება (ინყება პირველი მცდარი დოქტრინების გავრცელება რწმენის საკითხებში). ამასთან, ბუნდოვანია ამ ჩანასახოვანი ტექსტებიდან (შინაარსობრივი მსგავსების მიუხედავად, მაინც სხვადასხვა ფორმის) რწმენის სიმბოლოებში გადასვლა. თავისთავად სიტყვა **Symbolum** გამოჩნდა ჩვ. წ. აღ. III ს-ის ერთ-ერთ ქრისტიანულ ტექსტში, კერძოდ, წმინდა კვიპრიანეს ეპისტოლარიუმში¹⁵: კვიპრიანემ ამ ლოცვას „სამების სიმბოლო“ უწოდა და იგი ნათლობის რიტუალის განუყოფელ ნაწილად აღიარა¹⁶. უძველეს და მნიშვნელოვან ფორმულებს შორის აღსანიშნავია რომაული სიმბოლო და მოციქულთა რწმენა ანუ სიმბოლო (**Symbolum apostolorum** ან **Symbolum apostolicum**).

IV და V ს-ების დოკუმენტების მთელი სერია გვამცნობს სიმბოლოთა ტექსტს, რომლებიც დასავლეთის ბევრ ეკლესიაში გამოიყენებოდა: კართაგენი, მილანი, არლესი, აქვილეია, რიზი, ბრაგა და ა.შ. ყველა ეს ტექსტი ერთმანეთის სიახლოვეს დგას, მცირედ ცვლილებებს ატარებენ და ყველა საერთო წყარომდე მიდის: უძველეს ტექსტამდე, ცნობილი როგორც „რომაული ფორმა“ ანუ **Symbolum Romanum**; ეს ფორმა მათეს სახარების 28,29 თავებით არის შთაგონებული, და როგორც სამოციქულო მისიის ნაწილი (მათ. 28,16-20), ზოგიერთის აზრით, II ს-ის მეორე ნახევარში შეიქმნა, სხვები მას III ს-ის დასაწყისს მიაწერენ; გავრცელება

¹⁵ „[...] ჩვენ არ გვაქვს ერთი და იგივე სიმბოლო და არც დაკითხვის ერთნაირი ფორმა“. Epist. 69(75),7,1, in *Opere di San Cipriano, a cura di G. Tasso*, p. 679. Cfr. H.J. Carpenter, *Symbolum as a Title of the Creed*, in *The Journal of Theological Studies*, vol. 43, n° 169-170, 1942, 1-11. სიმბოლო გამოიყენება როგორც ქრისტიანული მართლმადიდებლობის მოდელი სხვადასხვა ერეტიკული თუ სქიზმატური ჯგუფებისთვის და პირველი შემთხვევაა, როდესაც საღვთისმეტყველო ფორმულა გამოყენებულია როგორც *locus theologicus*. შდრ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli*, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 349.

¹⁶ Thurston H., *Apostles' Creed*, on *Catholic Encyclopedia*, Vol.1, 1913, New York.

ჰპოვია რომაულ არეალში, იყენებდნენ კატეხეზებში, რიტუალებსა და კათეკუმენალთა ნათლისღებისას¹⁷; უცნობია, თავდაპირველად მტკიცებითი ფორმით ითქმოდა თუ კითხვითი ფორმით („გნამს იესო ქრისტესი ... და მოვა განსასჯელად ცოცხალთა და მკვდართა?“ . „მნამს“). ახასიათებს არცთუ ჰარმონიული ტერნარიულ-ტრინიტარული სტრუქტურა. ფაქტობრივად, მეორე მუხლი დანარჩენ ორზე უფრო ვრცელია და სურს მცდარ მოძღვრებებს დაუპირისპირდეს, მათ ცენტრშიც ქრისტეს სამეფო ბუნებოვნება იდგა: ამით აიხსნება სიმბოლოში იესოს მიწიერ ცხოვრებაზე ყურადღების გამახვილება.

ამ პირველ ფორმულას ჩვენ ვხვდებით იპოლიტე რომანოს (+235) „სამოციქულო ტრადიციის“ (Αποστολική παράδοσις) 375/400 წლების ლათინურ თარგმანში, რომელიც 218/220¹⁸ წლების ბერძნული ტექსტიდან (ამჟამად დაკარგულია) ითარგმნა. მასში ვკითხულობთ: „დიაკონი წყალში ჩადის მასთან ერთად, ვინც ინათლება. წყალში ჩასვლისას, ვინც მას ნათლავს [ეპისკოპოსი ან მღვდელი], თავზე ხელს ადებს და ეკითხება: „გნამს ყოვლისშემძლე მამა ღმერთი?“ მოსანათლავი პასუხობს: „მნამს“. ამის შემდეგ მას პირველად ნათლავენ, თავზე ხელდადებით. შემდეგ ეკითხებიან: „გნამს იესო ქრისტე, ძე ღვთისა, შობილი სულიწმიდის მიერ ქალწული მარიამისგან, რომელიც ჯვარს ეცვა პონტიუს პილატეს ბრძანებით, მოკვდა, დაეფლა და მესამე დღესა მკვდრეთით აღსდგა, ზეცად ამაღლდა და ზის მარჯვენით მამისა, კვლავად მომავალ არს განსჯად ცოცხალთა და მკვდართა?“ და როდესაც მიუგებს პასუხს: „მნამს“, ამის მერე ინათლება მეორედ. და კვლავ ეკითხებიან: „გნამს სულიწმიდა, წმიდა ეკლესია [და ხორციით აღდგომა]?“ რაზეც მიუგებს: „მნამს.“ და მესამედ იღებს ნათელს¹⁹.

¹⁷ შდრ., Cross L., Livingstone E.A., Apostles' Creed, in The Oxford Dictionary of the Christian Church, Oxford University Press, 2009.

¹⁸ რომაული სიმბოლო დამკვიდრდა რუფინოს მიერ ლათინურად და მარჩელო დ'ანკირას მიერ ბერძნულად (340 წ.) გადმოცემულ ფორმაში.

¹⁹ შდრ., Quasten, J., Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol 3. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 446.

ეს „გამორჩეულად ძვირფასი“ სურათია, ვინაიდან მისით ვეცნობით პირველად რომაული სიმბოლოს ანტიკურ ტექსტს; ის ჯერ კიდევ კითხვის ფორმით იკითხება, მოგვიანებით კი, VI საუკუნეში, მტკიცებით ფორმად გადაკეთდება. სიმბოლოს ეს რომაული ფორმულა „ყველა დასავლური სიმბოლოს და ჩვენი მოციქულთა რწმენის დედად“²⁰ არის აღიარებული და ამას მალე დავინახავთ. III ს-ის დასავლურ თემებში ეს ფორმულა დომინანტურ ადგილს იკავებს. ამ „კრედოს“ მთავარი ღირსება მის ტრინიტარულ ფორმაშია, მესამე მუხლის განვითარება, რომელიც ეხება „წმიდა ეკლესიას და ხორციით აღდგენას“, შეიძლება იმაზე მიანიშნებდეს, რომ სურდათ ერეტიკოსთა ჯგუფების წინაშე ჭეშმარიტი ეკლესია განემტკიცებინათ და პლატონისეულ რწმენას დაპირისპირებოდნენ სულის უკვდავებაზე²¹. დადასტურებულია სამჯერ შთაფვლის იგივე პრაქტიკა, რასაც რწმენის სამგზის აღიარება ახლავს. ტერტულიანესა²² და ამბროზიოში²³; ეს ყველაფერი მონიშნავს სამოციქულო ტრადიციის ფართო გავრცელებაზე ქრისტიანულ სამყაროში²⁴. რომის ეკლესიამ ეს წესი დიდი ხნის განმავლობაში შეინარჩუნა, ვინაიდან *გელასიური საკრამენტარი* იგივე წესს

²⁰ შდრ., იქვე, 32.

²¹ შდრ., Hall S.G., *La chiesa dei primi secoli*, 2 voll., Torino, Claudiana, 2007, Vol. I, 32.

²² ქრისტემ «[...] დაავალა მათ, რომ მოენათლათ მამის, ძისა და სულიწმიდის სახელით და ერთის სახელით. ვინაიდან არა მხოლოდ ერთხელ, არამედ მოვინათლეთ სამის, თითოეული პირის ცალკეული სახელით“. *Adversus Praxeam*. 26, in *Opere scelte di Quinto Settimio Florente Tertulliano*, a cura di C. Moreschini, (Classici delle religioni), Torino, UTET, 1974, p. 1010. Cfr. J. Quasten, *Patrology*, Utrecht, Spectrum, trad. it. *Patrologia*, 3 Vol., Casale Monferrato, Marietti, 2002, voll. I, II, III, Vol. I, 520-521. ასევე *De Praescr.* 13:1-5; 36:4-5, *De iur.* 1:3, *Adv. Prax.* 2:1-4, *De Baptismo* 6:2 და *De corona militis* 3: 2,3-ში, ტერტულიანე ახსენებს სამგზის შთაფვლას რწმენის აღიარებით მსახურსა და ნეოფიტს შორის დიალოგის სახით. შდრ., Tertulliano, *Il battesimo*, a cura di Gramaglia, P.A., *Il battesimo dei bambini nei primi quattro secoli*, Brescia, Morcelliana, 1973, 64-65.

²³ შდრ., Baudry G-H., *I Simboli del Battesimo*, Alle Fonti della Salvezza, 2007, Pagine, 46-47.

²⁴ შდრ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli*, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 396.

ადასტურებს²⁵. პატრისტიკური მოწმობებით „კრედოს“ ანტიკური რომაული ტექსტი შეიძლება შემდეგნაირად იყოს წარმოდგენილი:

**მწამს ღმერთი ყოვლისა მპყრობელი²⁶,
და იესო ქრისტე, ძე ღვთისა მხოლოდშობილი, უფა-
ლი ჩვენი, რომელიც იშვა სულისაგან წმინდისა და მა-
რიამისაგან ქალწულისა,
რომელიც ჯვარს ეცვა ჩვენთვის პონტოელისა
პილატეს-ზე და დაეფლა.
და აღდგა მესამესა დღესა მკვდრეთით,
ამაღლდა ზეცად და მჯდომარე არს მარჯვნივ მა-
მისა.
და კვლად მომავალ-არს განსჯად ცოცხალთა და
მკვდართა,
და სულიწმიდა,
წმინდა ეკლესია,
ცოდვათა მიტევება²⁷.
ხორციით აღდგომა,
საუკუნო ცხოვრება.²⁸**

რომაული სიმბოლოდან გამომდინარეობს *სამოციქულო სიმბოლო სარწმუნოებისა ანუ მცირე მრწამსი* (Symbolum apostolorum ან Symbolum apostolicum)²⁹, მცირედი დამატებით და ცვლილებით:

²⁵ შდრ., Quasten, J., *Patrology*, Utrecht, Spectrum, trad. it. *Patrologia*, Vol 3. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 446.

²⁶ რუფინოს ტექსტში არ იძებნება „ყოვლისშემძლე“.

²⁷ ეს განცხადება ყველა ტექსტში არ ჩანს.

²⁸ ეს განცხადება გამოტოვებულია რუფინოს ტექსტში.

²⁹ მოციქულთა რწმენის სიმბოლოს კომენტარის მიზნით იხ., Forte B., *Piccola introduzione alla fede*, Milano, 1992; *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1992, N27-1065); Forte B., *Jesus*, N9, 2011, წერდა: „როგორც არ უნდა იყოს გენეზისი, სამოციქულო სიმბოლო ქრისტიანობის უძველესი დროიდან ითვლებოდა „სარწმუნოების შემოკლებულ და დიდ წესად“ (წმ. ავგუსტინე); მოკლედ სიტყვების რაოდენობის გამო, ხოლო დიდი თავისი აფერმაცების გამო, რასაც შეეძლო ორიოდ სიტყვით გადმოეცა ღმერთში, – წმინდა სამებაში – ჩვენი ხსნის საიდუმლოების მთლიანობა“.

ასობით წლის მანძილზე, ალბათ XV საუკუნემდე, ქრისტიანებს სჯეროდათ, რომ ტექსტი დაინერა ერთად შეკრებილი თორმეტი მოციქულის მიერ³⁰.

მართალია, მეცნიერები საუკუნეების განმავლობაში დიდხანს კამათობდნენ ამ ტრადიციის ავთენტიურობაზე³¹, მაინც ბევრს სჯერა, რომ სამოციქულო მრწამსის ფორმა არაუგვიანეს II ს-ში შეიქმნა მოციქულთა სქემის საფუძველზე და მოციქულთა თეოლოგიური ფორმულების შესაბამისად, რომლის მაგალითიც *რომაული სიმბოლოა*. ამჟამინდელი *სამოციქულო რწმენის* ცალკეული მუხლი ისეთ ავტორებში გვხვდება, როგორცაა ირინეუსი, ტერტილიანე, ნოვაციანე, მარცელიუსი, ამბროსი მილანელი, ავგუსტინე, რუფინე, ნიკიტა და ევსებო გალელი; სრული ტექსტი, რომელსაც ჩვენ ვიცნობთ ამ სახელით – *სამოციქულო სიმბოლო სარწმუნოებისა*, პირველად ჩნდება ესპანელი ბერის პირმინიუს მურბახელის (*Pirmino di Murbach*) ნაშრომში *De singulis libris canonicis scarapsus* („ამონარიდები კანონიკური წიგნებიდან“), რომელიც ჩვ. წ-ალ-ის

³⁰ სათაური *Symbolum Apostolicum* (მოციქულთა სიმბოლო) ჩნდება დაახლოებით 390 წელს, ამბროსი მილანელის წერილში (წერილი 42), რომელიც მილანის კრების მონაწილეებმა გაუგზავნეს პაპ სირიქიუსს, რომელშიც ვკითხულობთ: „ნდობას ვუცხადებთ მოციქულთა მრწამსს, რასაც რომაული ეკლესია გულმოდგინედ ინახავდა და გადმოსცემდა მისივე [თავდაპირველი] სინმინდით“. წერილში უკვე წარმოდგენილია ტრადიცია, რასაც მიმართავდა რუფინო, თუმცა მისი წინამორბედი, რომლის მიხედვითაც, სულთმოფენობის დღეს, სულიწმიდით შთაგონებულ თორმეტივე მოციქულს, სათითაოდ უნდა დაენერა სარწმუნოების სიმბოლოს თორმეტი პუნქტი. ამ ფაქტის ხსოვნა ქრისტიანობის პირველ საუკუნეებში ცოცხლობდა და შუა საუკუნეებამდე გაგრძელდა, რაც აძლიერებდა უკვე საკრალურად ქცეული ფორმულის ავტორიტეტს. V და VI საუკუნეების ნაწერები იმაზე მიუთითებენ, რომ ეს ლოცვა, ეკლესიის პირველ საუკუნეებში, იმდენად საკრალურად მიიჩნეოდა, რომ მისი დაწერა კი არ შეიძლებოდა, ის მხოლოდ ზეპირად უნდა სცოდნოდათ; ამით აიხსნება უძველესი პირდაპირი წერილობითი წყაროების ნაკლებობა, მარტივი მინიშნებების ან გადმოცემების და ზეპირიტყვიერ ტრადიციებთან შედარებით. შდრ. იხ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol 3. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 29-30.*

³¹ მეცნიერთა შორის გავიხსენებთ გერმანელ ადოლფ ფონ ჰარნაკს ქრისტიანობის ისტორიკოსს და პროტესტანტ თეოლოგს რომელმაც გამოთქვა ვარაუდი სიმბოლოს სამოციქულო ხანაზე გაცილებით გვიან დათარიღებაზე, რასაც მიაწერს V საუკუნეს. შდრ., Harnack A., *Das Apostolische Glaubensbekenntniss, Berlin, 1892, 3.*

710-714 წლებში დაინერა, ამიტომაც აცხადებენ, რომ პირველი სრული ფორმა ჩვ. წ-ალ-ის VIII საუკუნედან მოგვეპოვება. 768 წლიდან კარლოს დიდმა სარწმუნოების სამოციქულო სიმბოლო მთელ თავის სამეფოში განავრცო; პირველხანებში, რომის პაპს ლეონ III-ს არ სურდა რომის ეკლესიის აგრეირგად დაფასებული სარწმუნოებრივი აღსარების ჩანაცვლება. მისი მიღება რომში მხოლოდ XI ს-ში მოხდა, იგი გერმანელი ჰენრი II-ის თხოვნით დაამტკიცა პაპმა ბენედიქტე VIII-მ³². სამოციქულო სიმბოლოზე განხორციელებული დამატებები კარგად ჩანს, როდესაც მის ამჟამინდელ ფორმას რომაულ ვერსიასთან ვადარებთ:

სარწმუნების სამოციქულო სიმბოლო

მრწამს ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი/მრწამს ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი
 შემოქმედი ცათა და ქვეყანისა,
 და იესო ქრისტე, ძე ღვთისა მხოლოდშობილი, უფალი ჩვენი/და იესო ქრისტე ძე მხოლოდშობილი, უფალი ჩვენი,
 რომელიც ჩასახულ არს სულისა წმიდასაგან/რომელიც იშვა სულისა წმიდისაგან და მარიამისაგან ქალწულისა,
 იშვა მარიამისაგან ქალწულისა,
 ივნო პონტოელისა პილატეს ზე/ჯვარს ეცვა პონტოელისა პილატეს ზე,
 მოკვდა და დაეფლა; აღსდგა ჯოჯოხეთისგან/და დაეფლა,
 მესამესა დღესა აღსდგა მკვდრეთით;/მესამესა დღესა აღსდგა მკვდრეთით,

³² შდრ., Gamberini P., Un Dio Relazione: Breve Manuale di Dottrina Trinitaria, Città nuova, 2007, 61–62.

ამაღლდა ზეცად / ამაღლდა ზეცად,
და ზის მარჯვენით ღმრთისა მამისა ყოვლისშემ-
ძლისა / ზის მარჯვენით მამისა,
კვლავად მომავალ არს განსასჯელად ცოცხალთა
და მკვდართა/კვლავად მომავალ არს განსჯად ცო-
ცხალთა და მკვდართა.
მრწამს სულიწმიდა/და სულიწმიდა.
წმიდა კათოლიკე ეკლესია,/წმიდა ეკლესია,
წმიდათა წილდებულება,
ცოდვათა მიტევება (ცოდვათა მიტევება)
ხორციით აღდგომა/ხორციით აღდგომა.
საუკუნო ცხოვრება. ამენ.

ნიკეის რწმენის სიმბოლო

ნიკეის კრება 325 წელს შედგა და იგი ქრისტიანული სამყაროს პირველ ეკუმენურ კრებად ითვლება. კრება იმპერატორმა კონსტანტინე I-მა მოიწვია და თავადვე გაუძღვა; კრება მიზნად ისახავდა რელიგიური მშვიდობის აღდგენას და დოგმატური ერთიანობის მიღწევას, რასაც სხვადასხვა სახის პოლემიკა აფერხებდა, კერძოდ, არიანიზმი; კრებას პოლიტიკური მიზანიც გააჩნდა, გამომდინარე იქედან, რომ ამ მოუგვარებელი დავებით დაშლის პირამდე მისული იმპერია საბოლოოდ ცენტრიდანულ სტიმულს შეიძენდა. ამ ფონზე გაიხსნა კრება 325 წლის 20 მაისს. ნიკეის გეოგრაფიული მდგომარეობიდან გამომდინარე, მონაწილე ეპისკოპოსების უმეტესობა იმპერიის აღმოსავლეთ ნაწილიდან მოვიდნენ. იმ დროისთვის, ჯერ კიდევ არ არსებობდა ეკლესიების მიერ საყოველთაოდ აღიარებული სიმბოლო. როგორც ზემოთ ვნახეთ, დასავლეთში გავრცელდა რომაული ფორმულა, რასაც „სამოციქულო სიმბოლოსთან“ ადარებდნენ, იგი შედგებოდა სამების რწმენის აღიარებით, ქრისტოლოგიური ციკლით და ზოგიერთი

მუხლით ბოლო ჟამის აღდგომასა და ეკლესიაზე³³. აღმოსავლეთში, ჩვენამდე მოღწეული ზოგიერთი ეკლესიის რწმენის სიმბოლო (პალესტინის კესარია, იერუსალიმი, ანტიოქია და ა.შ.) ერთმანეთს შორის განსხვავებებს აჩვენებენ, მაგრამ მინიმუმ სამ ელემენტში თანხმდებიან, რაც მათ განასხვავებს რომაული სიმბოლოსგან: საერთო აქვთ სტრუქტურა ანუ ტრინიტარული ფორმა: მკაფიო ხაზგასმა მონოთეიზმზე, მამის ხსენება, თანმდევი წინადადებით „შემოქმედი ყოველთა ხილულთა და არახილულთა“, განხორცებად ქრისტეს პრეროგატივაზე აქცენტირება.

კესარიის სიმბოლო ამ უკანასკნელ მუხლებს არ შეიცავს, იგი გარკვეულ ნიუანსებს აჩვენებს ქრისტოლოგიურ ციკლში. ხოლო **რომაული ანუ სამოციქულო სიმბოლო** პირდაპირი და ისტორიული ტერმინებით საუბრობს (იშვია; ჯვარს ეცვა; პონტიუს პილატეს ზე; დაეფლა), *კესარიის სიმბოლო* იყენებს მიზანმიმართულ ტერმინებს, რომლებიც თეოლოგიური ხასიათის ასპექტს ანტიგნოსტიკური შტრიხებით გამოკვეთენ (ხორცი შეისხა; ივნო)³⁴. კრებამ მონაწილეების წინაშე წამოაყენეს წინადადება – იმდროინდელი წესის დაცვით – ხელი მოეწერათ რწმენის აღსარებაზე, რომელიც პალესტინის კესარიის სიმბოლოს სახით იყო წარმოდგენილი. წინადადება მიიღეს, მაგრამ მამათა უმრავლესობამ გამოთქვა აზრი ფორმულის შეცვლის საჭიროებაზე, თანაც უნდა დამატებულიყო რამდენიმე განმარტება, რითაც ყველა გზას მოუჭრიდნენ არიანელებს. როგორც წმიდა ათანასე წერს, ეპისკოპოსებმა, ერთიმეორის მიყოლებით მოითხოვეს კესარიის რწმენის სიმბოლოზე ახალი მუხლების დამატება. მრავალდღიანი დისკუსიის შემდეგ ფორმულამ საბოლოო სახე მიიღო და კრებამ საზეიმო აქტი გამოიტანა: სარ-

³³ ცნობილია, რომ თვით უძველეს ეკლესიაში, მონათლულები წარმოთქვამდნენ რწმენის აღიარების ფორმულას, მაგრამ ამის შესახებ წერილობითი წყარო არ მოგვეპოვება. ვინაიდან არ გვაქვს სარწმუნო საფუძველი, რომ ახალმა მრწამსმა შეცვალა სამოციქულო მრწამსი ჯერ კიდევ ნიკეის კრებამდე, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ გამოყენებული ფორმულა იყო სწორედ ის, რომელიც მოჰყავს ნიკეის კრებას. იხ., Quasten J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, 3 voll., Casale Monferrato, Marietti, 2002, voll. I, II, III; Vol.I, 29-34.*

³⁴ შდრ., Urbina I.O., *Storia dei Concilii Ecumenici, Vol I, Vaticana, 1994, 61.*

მ. გაბრიელე ბრაგანტინი

წმუნოების განმარტება „სიმბოლოს“ ფორმულას სახით, ეკლესიის მიერ აღიარებული ჭეშმარიტების კრებული³⁵. 325 წლის 19 ივნისს, კრების ყველა მამამ, ორი ეპისკოპოსის გამოკლებით, დაამტკიცა მრწამსი ანუ ნიკეის სიმბოლო³⁶.

ნიკეის კრების მიერ მიღებული მრწამსი (ბერძნული დედანი):

Πιστεύομεν ἐἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὀρατῶν
ἐκείνου ὀρατῶν ποιητήν.

Καὶ ἐἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν σὺν τῷ Θεῷ,
γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς μονογενῆ, τοῦτέστιν ἐκτῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς,
Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ,
γεννηθέντα, οὐ ποιεθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί,

ὃ ἰσὺν πάντα ἐγένετο, τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
τὸν ὃν ἡ μάχου ἐξ ἀνθρώπου συγκαίδι ἀτῆ ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθὼν
τα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα,
παθόντα, καὶ ἀναστάντα τριτῆ ἡμέρᾳ,
καὶ ἀνελθόντα ἐς τοὺς οὐρανοὺς,
καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντα καὶ ἐκρούς.

Καὶ ἐς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Τοῦ ἐξ ἐλέγοντα, ὅτι ἦν ποτε ὁ θεὸς κῆν, καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ῆν,
καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἐτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκο
ντας ἵνα,

ἦ κτιστόν, ἦ τρεπτόν ἢ ἄλλοιωτόν τὸν σὺν τῷ Θεῷ,
τούτους ἀναθεματίζομεν ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

³⁵ შდრ., Simonetti M., (cf. RUFINO, Spiegazione del credo. Traduzione, introduzione e note a cura di M. Simonetti), Roma, Città Nuova, 1978, 20-22.

³⁶ კრების აქტები დაკარგულია გვაქვს ნიკეის სიმბოლოს სამი მოწმობა, სამი არსებითად იდენტური ტექსტი (ეუსებო კესარიელი, წმიდა ათანასე, მარსელი ანკირელი); უნდა დავძინოთ, რომ ეს ტექსტი სიტყვასიტყვით აითვისა ლეონ დიდა და კონსტანტინოპოლის III კრებამ (680 წ.).

თარგმანი იტალიურიდან:

გვწამს ერთი ღმერთი, მამა ყოვლისა მპყრობელი, შემოქმედი ცათა და ქვეყნისა, ხილულთა ყოველთა და არახილულთა;

და ერთი უფალი იესო ქრისტე, ძე ღმრთისა, მხოლოდ შობილი, მამისაგან შობილი უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა, ღმერთი ღმრთისაგან, ნათელი ნათლისაგან, ღმერთი ჭეშმარიტი ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, შობილი და არა ქმნილი,

ერთარსი მამისა,

რომლისაგან ყოველი შეიქმნა, ცასა და მიწაზე,

რომელი ჩვენთვის კაცთათვის და ჩვენისა ცხოვრებისათვის გარდამოხდა ზეცით, და განკაცნა.

ივნო და დაეფლა, და აღდგა მესამესა დღესა და ამაღლდა ზეცას; და მომავალ არს დიდებით განსჯად ცხოველთა და მკვდართა.

და სული წმიდა.

ხოლო ვინც ამბობს, რომ იყო დრო, როდესაც ქრისტე არ იყო, და რომ შობამდე არ იყო, ხოლო ვინც ირწმუნა, რომ არაარსთაგან შეიქმნა ანდა სხვა ჰიპოსტასისგან ან არსებისგან, ან კიდევ, რომ ძე ღმრთისა ქმნილებათა, ცვალებადი ან გარდაქმნადი, ამათ ყველას შეაჩვენებს კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესია.

კრების სხვა, არადოქტრინალური, მაგრამ დისციპლინარული გადანყვეტილებები, ერეტიკოსთა და მათ პოზიციას ეხებოდა, ვინც ქრისტიანობას უგულვებელყოფდა. X, XI და XII კანონებში, უპირველეს ყოვლისა, საუბარია საჯარო სინანულზე ლაფსუსების გამო³⁷ და ხელახალ ნათლობაზე XIX კანონში³⁸: მიუხედავად იმისა,

³⁷ ვინც ლიცინიუსის დევნის დროს უარყო ქრისტიანობა, ანუ ე.წ. ლაფსები, შდრ., Urbina I.O., Storia dei Concili Ecumenici, Vol I, Vaticana, 1994, 244-245.

³⁸ კანონი XIX: მათგან, ვინც პავლე სამოსატელის შეცდომით უახლოვდება კათოლიკურ ეკლესიას... რაც შეეხება პავლეს მიმდევრებს, რომლებიც აპირებენ

რომ „ჩვენ უნდა ვიცავდეთ ანტიკურ ცნებას, რათა უცილობლად ინათლებოდნენ“, კრება ირჩევს არა გადანათვლის გზას, არამედ საჯარო სინანულის გზას ეკლესიასთან შერიგების მიერ; შეეძლოთ უფრო მეტად განევრცოთ გადანათვლის უძველესი წესი, თუმცა მეტი სივრცე საჯარო სინანულის პრაქტიკას დაუთმეს. ვფიქრობ, საინტერესოა, რომ ნიკეის ტექსტი არ საუბრობს არც „ცოდვათა მიტევებაზე“ და არც „ერთსა ნათლისღებაზე“; ალბათ იმიტომ, რომ გადანათვლის პრაქტიკა ჯერ კიდევ არ ხდიდა საკამათოს ერთ ნათლისღებას, ხოლო საჯარო სინანულის პრაქტიკა არ იყო „ცოდვათა მიტევების“ ალტერნატივა, იგი განამტკიცებდა და აღრმავებდა ნათლისღებასა და „ცოდვათა მიტევებას“ შორის ერთიანობას.

ნიკეა-კონსტანტინოპოლის სიმბოლო

ეს არის მრწამსი, რომელიც ნიკეის I კრებამ მიიღო 325 წელს, მოგვიანებით მან დახვეწილი სახე შეიძინა კონსტანტინოპოლის პირველ კრებაზე, 381 წელს³⁹. ეს არის რწმენის ფორმულა, რომელიც თანხმობაშია ღმრთის ერთიანობასთან, იესოს ბუნებასთან და, ტერმინის გამოუყენებლად, ცხადად მიაჩნებდა ტრინიტაზე, ღმრთის სამსახოვნებაზე. მიზანი ერთი და იგივეა – სარწმუნოების გაცხადება და ყველას წინაშე იმის აღიარება, რისიც სჯეროდათ. აქამდე განხილული მრწამსის ორივე ფორმულა უძველესია და მათი ფესვები შესაძლოა ეკლესიის სათავეებიდან მოდიოდეს⁴⁰.

კათოლიკურ ეკლესიაში გადასვლას, უნდა დაიცვან უძველესი მცნება, რომ ისინი აუცილებლად უნდა გადანათლონ. თუ რომელიმე მათგანი წარსულში ეკუთვნოდა კლერს, მას მერე, რაც გადანათლება, შეიძლება კათოლიკე ეკლესიის ეპისკოპოსის მიერ ხელდასხმა მიიღოს. მაგრამ თუ გამოიტანეს დასკვნა, რომ ისინი შეუფერებელი არიან, კარგი იქნება უარყოთ ისინი. იგივე ფორმა მოქმედებს დიაკონებსთან და, ზოგადად ვინც სამღვდელოებას მიეკუთვნება... შდრ., Urbina I.O., *Storia dei Concili Ecumenici*, Vol I, Vaticana, 1994, 247.

³⁹ შდრ., EMEIS D., *Guida alla professione di fede. Un piccolo catechismo*, Leumann (TO), 1991.

⁴⁰ ზოგადად, დასავლეთის ეკლესიებში გამოიყენება ვერსია, რომელიც განსხვავდება მართლმადიდებლური ეკლესიებისგან ორი დამატების გამო: *Deum de Deo* („ღმერთი ღმრთისაგან“) და *Filioque* (და ძისაგან). მათგან პირველი,

იმ წლებში წმ. კირილე იერუსალიმელი წერდა: „სარწმუნოების სიმბოლო არ შექმნილა ადამიანური აზრების გათვალისწინებით, იგი იმ მნიშვნელოვანი პუნქტების კრებულს გულისხმობს, რაც საღვთო წერილიდანაა შერჩეული, ამ გზით იგი სარწმუნოების სრულყოფილ დოქტრინას გვაძლევს. როგორც მდოგვის მარცვალს ახასიათებს განტოტვა, ასევე შეიცავს რწმენის ეს კრებული ძველ და ახალ აღთქმაში მოცემულ ჭეშმარიტი ღვთისმოსაობის ცოდნას“⁴¹.

თუ ნიკეის მრწამსის ტექსტში არ არის ნახსენები არც „ცოდვათა მიტევება“ და არც „ერთსა ნათლისღება“, 381 წლის ფორმულა უკვე საუბრობს ამ ფრაზაზე – „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“:

<p>Ὁμολογούμενὴν βᾶ- πτισμαῖς ἰσχύεισιν ἁμαρτιῶν.</p>	<p>Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum.</p>	<p>Professo un solo battesimo per il perdono dei peccati.</p>
---	---	---

ნიკეა-კონსტანტინოპოლის მრწამსი, ნათლობაზე საუბრობს უკვე განსხვავებულ ტერმინს იყენებს ვიდრე – Πιστεύομεν (pisteuomen) გვწამს; ფაქტობრივად, ბერძნულად ითქმის Ὁμολο-

იმეორებს ნიკეის ორიგინალური სიმბოლოს ფრაზას, რაც გამოტოვებულია კონსტანტინოპოლის პირველ კრებაზე მიღებულ ვერსიაში. მეორე დამატება, უფრო გვიანდელი, თეოლოგიური კამათიდან იშვა, მას იღებს კონსტანტინოპოლის პატრიარქი ფოტიუსი პაპთან IX საუკუნეში გამართულ კონფლიქტში, რომელიც აღმოსავლური სქიზმის (1054) ერთ-ერთი მიზეზთაგანია. ორივე ეკლესია, ლათინური კათოლიკური და ძირითადი პროტესტანტული ეკლესია, ამ ორივე ფრაზას ნიკეა-კონსტანტინოპოლის სარწმუნოების სიმბოლოში განათავსებენ. ქრისტიანული ეკლესიების უმეტესობა, აღმოსავლეთის მართლმადიდებლური ეკლესიათა უდიდესი ნაწილის გამოკლებით, მრავლობით რიცხვის ნაცვლად („გვწამს“) იყენებს მხოლოდობით რიცხვს („მწამს“). სომხური სამოციქულო ეკლესიის ვერსიაში, რომელიც იცავს თავდაპირველ მრავლობით რიცხვს („გვწამს“), დამატებები გაცილებით მრავლად გვხვდება, ვიდრე დასავლეთის ეკლესიებში.

⁴¹ ტექსტი აღებულია Catechismo della Chiesa cattolica, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1992, 186.

γῶμην (homologoumen), ანუ ვალიარებთ, ვეთანხმებით. ხოლო მრწამსში ისევ გამოიყენება სუფიქსი “eis”, რომელიც მიანიშნებს მიმართულებას წინ, მას უკვე იმ დიდ განცხადებებშიც ვხვდებით, რაც წარმოითქმის „გვწამს“-ის შემდგომ⁴².

მოკლედ, ფორმულაზე – „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“ შეგვიძლია შემდეგი რამ განვაცხადოთ:

რომაული სიმბოლო არ საუბრობს არც ცოდვათა მიტევებაზე, არც ერთსა ნათლისღებაზე, მაგრამ როდესაც სხვა ტექსტებში საუბარია „ცოდვათა მიტევებაზე“, დიდი ალბათობით, პირველ რიგში, უნდა განვიხილოთ ნათლისღებასთან კავშირში, როგორც ეს გაცხადებულია 381 წლის მრწამსში: „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“.

სამოციქულო სიმბოლო აცხადებს – „მოსატევებლად ცოდვათა“.

ნიკეის მრწამსის ტექსტი არ ახსენებს „მოსატევებლად ცოდვათა“ ან „ერთსა ნათლისღებასა“.

ნიკეა-კონსტანტინოპოლის მრწამსი აცხადებს – „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“.

ახლა უკვე, შეგვიძლია ვცადოთ, პასუხი გავცეთ კითხვას: რატომ ვამბობთ ასე „ერთსა ნათლისღება“? პასუხებიც არაერთგვაროვანია:

იმისათვის, რომ განვასხვავოთ სხვა ნათლისღებისგან, რომლებიც ცრუ ღვთაებების ან განწმენდის რიტუალის სახელით სრულდება, რასაც ხშირად იმეორებდნენ⁴³;

⁴² ეს უფრო გრამატიკული აქცენტებია, რასაც შეიძლება ეკუმენური ელფერიც სდევდეს, რამდენადაც იმ გზაზე მიუთითებენ, რომელიც ეკლესიებისა და ქრისტიანების წინაშე დგას ერთი ნათლობის აღიარების კუთხით, ანუ რეალობა, რაც მათ უკვე აერთიანებს და მათ „მსგავსებად“ ხდის, რაშიც ისინი თანხმდებიან.

⁴³ ყოველ რელიგიას ჰქონდა თავისი ინიციაციის რიტუალები და ამ გაგებით ქრისტიანული ნათლობა არ უნდა აგვერიოს წარმართულ რელიგიებთან ან თუნდაც მოსეს წიგნებში (ებრ. 9:10) დაწესებულ ცერემონიულ განწმენდებთან ან ფარისევლთა მიერ ხალხისთვის დაწესებულ ხარკში (მარკ. 7:2) ან წყლის ავზში ჩაძირვის რიტუალთან მსგავსებაში, რასაც ჩვეულებისამებრ აღასრულებდნენ, თითქმის ყოველდღიურადაც, ესენები ქუმრანში, რის გამოც ითხოვდნენ: „ბოროტი არ შევიდეს წყლებში, რათა ადამიანები წმიდად განიწმინდონ, რამეთუ

იმისათვის, რომ განვასხვავოთ ნათლისმცემლის ნათლობისგან, რომელიც სავარაუდოდ მეორდება; ვინ აკონტროლებდა ნათლისმცემელთან მისულ ხალხს; ალბათ, ნათლისმცემლის გარდაცვალების შემდეგ, ადამიანი მხოლოდ ერთხელ ინათლებოდა (იხ. საქ. 19,2-5)⁴⁴;

ვინაიდან იესო ნათლისმცემელმა მხოლოდ ერთხელ მონათლა; რადგანაც იესო მხოლოდ ერთხელ მოინათლა ნათლისმცემლის მიერ.

სამი შთაფვისა და იმ შთაფვლებისთვის, რომლებიც სრულდება ნათლისღების წესში⁴⁵;

შთაფვლით და თავზე გადასხმის რიტუალით შესრულებული ნათლობისთვის; მონამეობრივი ნათლობისთვის; მოზრდილთა, ბავშვთა ნათლობისთვის (თუმცა მავანნი ამბობენ, რომ სამოციქულო ან სუბ-სამოციქულო ჟამს არ არსებობდა); სხვადასხვა გამოყენებული მოდელისა და ფორმულისათვის (იესოს სახელით⁴⁶,

ვერ განიწმინდებიან, თუკი თავიანთი ბიწიერება არ მოინანიეს“ (საზოგადოების წესი, 5, 13-14). ვერ ვადასტურებთ იმას, რომ ესენებს შორის არსებობდა განსაზღვრული, როგორც ინიციაციის რიტუალი, მაშინ როცა ჭეშმარიტი ინიციაციის რიტუალი არის პროზელიტების ნათლობა, რაც აუცილებელი იყო წინადაცვეთისთვის, ებრაულ თემში შესასვლელად. თალმუდში ნათქვამია: „თუ ის განიბანა წინადაცვეთის გარეშე, ან პირიქით, არ არის პროზელიტი და არ იქნება მანამ, სანამ არ მიიღებს ერთსაც და მეორესაც“ (Jebanoth 46a).

⁴⁴ იოანეს ნათლობაში არის რაღაც „საკრამენტული“ და გასაგებია, რომ ქრისტიანებმა შეძლეს მისი ჟესტის გამოყენება საკუთარი ნათლობის გამოხატვის მიზნით. ცოდვილები, რომლებიც მიდიან იოანესთან, არ მიდიან მნიშვნელოვანი განბანვის ჩასატარებლად, ისინი მიდიან „იოანეს ნათლობის“ მისაღებად (მარკ. 11,30; საქმ. 18, 25; 19,3). ისინი მიდიან „თავიანთი ცოდვების აღიარებით“ (მარკ 1, 5), რომლის გარეშეც მათი ქმედება სასაცილო იქნებოდა. ეს ნათლობა აღარ ეკუთვნის ადამიანს, ეს უკვე ღმერთის საქმეა. ვინაიდან იოანე ნათლავს, შეუძლებელია სულიწმინდა არ მოვიდეს; ამ ნათლობის მიღება ნიშნავს მზად იყო მის მისაღებად.

⁴⁵ კირილე (ან იოანე) იერუსალიმელი ნეოფიტებს შეახსენებს: „როგორც თქვენი მხსნელი დარჩა სამი დღე და სამი ღამე დედამიწის წიაღში, ასევე თქვენც, პირველი შთაფვლით, ნარმოადგინეთ პირველი დღე, რაც ქრისტემ გაატარა მიწაში და პირველი შთაფლვა . ღამე...“ (Cat. Mist., 5, 5).

⁴⁶ „იესოს სახელით“ შესრულებული ნათლობა გარკვეული ვარიაციებით მხოლოდ მოციქულთა საქმეების წიგნში ჩანს: 2:38; 8: 16; 10: 48; 19: 5; იგივე გამოთქმა გამოიყენება კურნების ეპიზოდებში (შდრ. საქმ. 3:6); ტექსტების უკეთ გასაგებად, ყურადღება მიაქციეთ აქ გამოყენებული ბერძნულ წინდებულებს Epi

სამების სახელით⁴⁷); ერეტიკოსების ან სქიზმატების გადანათვლის შესასრულებლად, რაც ზოგიერთ საკრებულოში სრულდებოდა და იმ პრაქტიკისთვის, რასაც თვით ერეტიკოსები ან სქიზმატები იყენებდნენ;

უწინარესად, იმისთვის, რომ ნათლისღების მოვლენა, როგორც „ერთი“, ემყარება ღმრთის ძის ერთადერთ და განუმეორებელ მოვლენას – მის სიკვდილსა და აღდგომას; ეს იყო მისი ნათლობა, რომლის მიღებაც სწადდა და რომელიც მან ბოლო წვეთამდე შესვა (შდრ. მარკ. 10:38). უფალმა ჩვენმა უღმობელ სიკვდილში იღო ნათელი, რათა ჩვენ მის სიკვდილსა და მკვდრეთით აღდგომაში მონათლულიყავით. სწორედ ამ ნათლობის აღსრულება დაიბარა მან; ეს არის ნათლობა, რომელიც ახალი აღთქმის წერილების არაერთ პასაჟშია ნაჩვენები⁴⁸ და ძველათქმისეულ ტექსტებშიც იკვეთება.⁴⁹ მისი ნათლობით მივიღეთ ჩვენ „ერთი ნათლობა“, რაზეც საუბარია ეფესელთა 4: 4-6 წერილში, რომელიც მოკლედ აჩვენებს ნათლობაში გაცხადებულ და აღსრულებულ რწმენას: „ერთი სხეული, ერთი სული, როგორც ერთია იმედი, რაშიც ხართ მოხმობილი, თქვენი მონოდეობით; ერთი უფალი, ერთი რწმენა, ერთი ნათლობა.

და Eis : Epi-ს აქვს სხვადასხვა მნიშვნელობა: „ქვემოთ, ზევით, თვალსაზრისით, გამოსობით, მიმართულებით, როგორც“; ხოლო წინდებული Eis შეიძლება ასე ითარგმნოს: „ში, მიმართ“, მიმართულების მიზნით; ასე რომ, მაგალითად, საქმეები 2:38 შეიძლება ასეც ითარგმნოს „...თითოეული თქვენგანი მოინათლოს იესოს რწმენის გამო“ ან „იესოში თქვენი რწმენიდან გამომდინარე“ ან, უფრო მარტივად, „იესოში თქვენი რწმენის აღიარების საფუძველზე“.

⁴⁷ თუ სამების ფორმულა გვხვდება მხოლოდ მათეს 28:20-ში, სამების რწმენა უდავოდ გამოხატულია იორდანეში იესოს ნათლობაში (შდრ. მათ. 3:16 და პარალელები) და ბევრ სხვა პასაჟში: კორინთელთა 13:13; გალატელთა 4:6; ეფესელთა 2:18; ებრაელთა 9:14; პირველი პეტრეს 1:2; მხოლოდ რამდენიმე რომ გავიხსენოთ. სამების ფორმულა იხსენებს, თუ როგორ თანამშრომლობს სამების სამივე პირი ადამიანი ხსნაში მისაყვანად (შდრ. იოან. 6:44; 14:6; 16:8).

⁴⁸ 1 კორ. 12:13; 1 პეტრ. 3:21; კოლოს. 2:12; გალატ. 3:27; რომ. 6: 1-18; ტიტ. 3:5. ამ ტექსტებიდან ბევრია მოხსენებული ეკლესიის მამათა ტექსტებში; საკმარისია გავიხსენოთ წმ. ბასილის XX წესი. სარჩევი ამოღებულია “**Basilio – Regole Morali**”-დან, თარგმნ. მარია ბენედეტა არტიოლის მიერ, 1996 ნაწილობრივ გაციფრული იხ., <<https://ora-et-labora.net/regolemoraliilbasilioit.html>> [15.07.2022]

⁴⁹ ნოესა და მისი ოჯახის ნათლობა (I პეტრე 3:20-21), ისრაელიანთა ნათლობა მოსეში (I კორ. 10:1-2).

ერთი ღმერთი, ყოველი კაცის მამა, რომელიც ყოველივეზე მაღლა დგას, ყოველივეს მიერ მოქმედებს და ყველაფერშია“.

**პატრისტიკული ტექსტები, რომლებიც
შეგვახსენებენ ფორმულას „ერთსა ნათლისღებასა
მოსატევებლად ცოდვათა“**

ვხვდებით თუ არა ამ ფორმულას მამათა ნაწერებში? ნათლობის შესახებ მრავლად მოგვეპოვება პატრისტიკული ტექსტები, დაწყებული დიდაქედან⁵⁰ დამთავრებული ამ არგუმენტზე სრულად მიძღვნილი ტექსტებით⁵¹, ასევე ტექსტები, რომლებიც ცოდვათა მოსატევებლად გაცემულ ნათლობაზე საუბრობენ, საკმარისია გავიხსენოთ ბარნაბას ეპისტოლე⁵², იუსტინეს პირველ აპოლოგიაში⁵³,

⁵⁰ დიდაქე, საეკლესიო დისციპლინის უძველესი სახელმძღვანელო, შესაძლებელია დაინახო საზოგადოება, რომელიც ფესვებს იდგამს ღრმა ფენებში, რაშიც ჯერ კიდევ ცოცხალია იესოს ტრადიცია და კავშირი ებრაულ სულიერებასთან და სადაც იგრძნობა მოციქულთა და წინასწარმეტყველთა მიერ შთაგონებული პროტოქრისტიანული უწყება. შდრ., *Didaché. Insegnamento degli apostoli, a cura di G. Visonà, (Lectures cristiane del primo millennio, 30), Milano, 2000, 24.* ნათლობის შესახებ საუბრობენ მონათვლის სხვადასხვა შესაძლებლობებზე სამების ფორმულის გამოყენებით. შდრ., *Quasten, J., Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol 3. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 36.*

⁵¹ ტერტულიანე, ბასილი, ავეუსტინე.

⁵² ზოგიერთი მკვლევრის მიერ დათარიღებულია ჩვ. წ-ლ-ის ს 70 წლით, სადაც ვკითხულობთ: „... განვიახლებთ რა სულს ცოდვათა მიტევებით, უფალი გარდაგვსახავს ახალ ადამიანად, იქამდე, რომ ბავშვური სული გვქონდეს, თითქოს აგერ ახლახანს შეგქმნა... ცოდვათა გამოსყიდვის მიღებით და (უფლის სახელის) იმედით, ჩვენ ვხდებით ახალი ადამიანები და ხელახლა ვიქმნებით წვერიდან ძირამდე...“ შდრ., *Quasten, J., Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I, Casale Monferrato, Marietti, 2002, 85-86.* სიტყვები თითქოს განუმეორებელ, უნიკალურ მოვლენას ეხება.

⁵³ 155 წელს დაწერილი, მასში ვკითხულობთ: „ისინი ჩვენ მიგვყავს იმ ადგილამდე, სადაც წყალია და მასში ისეთივე სახით იბადებიან თავიდან, რომელშიც ჩვენ თავად ვიშვით ... ღვთის სახელით... ისინი იღებენ წყლის განსაბუნელს. რამეთუ ქრისტემ განაცხადა: „თუ ადამიანი ხელახლა არ იშვება, ვერ შევა ცათა სასუფეველში... ამის მიზეზი მოციქულთაგან არის ცნობილი.“ მასში იუსტინე გადმოსცემს ნათლობის მისეულ ხედვას. რწმენა, ცოდვათა მიტევება ნათლობით, განახლებული ცხოვრება (ხელახლა შობა) და ქრისტეს სწავლებასთან შესაბამისი ქცევა – ეს ყველაფერი ახასიათებს ქრისტიანს. შდრ., *Quasten, J., Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 190.*

ირენეო ლიონელი⁵⁴, კლიმენტე ალექსანდრიელი⁵⁵, ტერტულიანე⁵⁶, კვიპრიანე⁵⁷, ორიგენე⁵⁸. სამაგიეროდ, იშვიათად ვხვდებით ტექს-

⁵⁴ „ახლა რწმენა გვაიძულებს მივალნიოთ ამას, როგორც ტრადიციულად გვა-სწავლიდნენ უხუცესები, მოციქულთა მონაფეხები. უპირველეს ყოვლისა, ის გვაფრთხილებს, გვახსოვდეს, რომ ჩვენ გვექონდა ნათლობა ცოდვათა მიტე-ვებით მამა ღმერთის სახელით და იესო ქრისტეს, ღვთის ძის სახელით, ვინც ხორცი შეისხა და მოკვდა და აღსდგა და ღვთის სულიწმიდით.“ იხ., Ireneo S., *Esposizione della predicazione apostolica, a cura di U. Faldati, Roma, 1923, 55.*

⁵⁵ „პედაგოგში“, ფუნდამენტური მნიშვნელობის ნაშრომში, რამდენდაც ქრისტიანული პედაგოგიკის დაბადებას ასახავს, სავარაუდოდ დაინერა II ს-ის მისწრაფება, წერს: „რაკილა მონათლულნი ვართ, განათებულნი ვართ; განათლე-ბულნი შეიღები ვხდებით; როდესაც შეიღები ვართ, სრულყოფილებამი ვართ; ხოლო სრულყოფილები, უკვდავები ვხვდებით“; *Stromati*-ში ის საუბრობს ნათ-ლობაზე, როგორც წყლისაგან შობაზე, რაც „განსხვავებულია ქმნილების შექმ-ნიდან; ასე რომ, *Quis dives salvetur*. მაშასადამე, ნათლობა არის განსაბანელი, რომელიც ადამიანს განწმენდს ცოდვებისგან: „ერთი უებარი წამალი გვათავი-სუფლებს ჩვენი დანაშაულისგან: ლოგოსის ნათლობა. ამიტომ ყველა ცოდვი-საგან განვიბანებით და თვალის დახამხამებამი, აღარ ვართ ბოროტნი“ (*Paid. 1,6,29,5-30,1*). შდრ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 290; 306.*

⁵⁶ „ნათლობა“ (*“De baptismo”*), შედგენილია III ს-ის დასაწყისში, პირველი ლა-თინური ნაშრომი, რომელიც ქრისტიანული რწმენის საიდუმლოებას და სა-მოტივაციოდ დაინერა, რაც ამ საიდუმლოს ეფუძნება და აჩვენებს, რომ მისი ღვთაებრივი ფორმა მამის ჩანაფიქრის პროგრესული გამოცხადების დასა-რულია. კერძოდ, ავტორი ყურადღებას ამახვილებს ნათლობის სპეციფიკაზე, წარმართულ საიდუმლოთა საინიციტივო რიტუალებთან შედარებით: წყლის საკრამენტო, რომელიც ქრისტეს სააღდგომო საიდუმლოს გვახსენებს, მარტი-ვი, მაგრამ ეფექტურია თავისი რიტუალობით, რადგან ის ნამდვილად ასუფ-თავებს ადამიანს ცოდვებისგან, მადლის ღვთაებრივი სიცოცხლის მინიჭებით. ნათლობასთან მჭიდრო კავშირშია მირონის ცხებისა და ხელდასხმის რიტუა-ლები, რომლებიც ადამიანში სრულყოფენ ნათლობის მადლს. და ბოლოს, გა-ნიხილება ზოგიერთი საღვთისმეტყველო საკითხი, როგორცაა ერეტიკოსების მიერ აღსრულებული ნათლობა (რომელთა მართებულობას ის უარყოფს), ზიარების აღნიშვნის აუცილებლობა, ნათლობის მსახურება, ბავშვების ნათლობა. შდრ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 520-523.*

⁵⁷ ნათლობის შედეგებს შორის, ის ხშირად გამოჰყოფს ცოდვათა მიტევებას. ნათლობაში ქრისტე მიუტევებს ცოდვებს, მიუხედავად იმისა, რომ სხვადასხვა მონაკვეთები შეიცავენ იმ აზრს, რომ ნათლობის წყალი ან მსახური გარკვეულ-წილად „წარმოშობენ“ პატიებას, ისევე როგორც იმის რწმენას, რომ კათოლიკე მღვდელი „ფლობს“ სულიწმიდას. შდრ., *A Donato, 4; in Opere di San Cipriano, cit., p. 84, 85; Epist. 74(73)5-7, in idem, pp. 716-718. 333; Epist. 73(72), 19,1, in Opere di San Cipriano, cit., p. 708.* შდრ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 607.*

⁵⁸ მონანიებაში მოხმობა, როგორც ნათლობის აუცილებელი პირობა, ცხად-ყოფს ნათლობასა და ცოდვების მიტევებას შორის კავშირს, რასაც ხშირად

ტებს, რომლებიც პირდაპირ საუბრობენ „ერთსა ნათლისღებაზე“⁵⁹. წმინდა ეგნატე ანტიოქიელი⁶⁰ თავის წერილებში, ერთი შეხედვით, გვეჩვენება, რომ დიდ ყურადღებას არ აძლევს ამ ფორმულას „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“; ფაქტობრივად, მის წერილებში ამას ვერსად ნახავთ: იგი საუბრობს იესოს ნათლობაზე⁶¹, ნათლობაზე, როგორც ფარზე, რომელიც იცავს ქრისტიან-

ჰქონდა ადგილი ორიგენეს დროს: „მასში [მაცხოვარი] ჩვენ მოვინათლეთ ჭეშმარიტი წყლით, მაცხოვრებელი წყლით. ნათლობა იქადაგება როგორც „ცოდვათა მოსატევებლად“. მოდით, კათაკმეველნო! მოინანიეთ, რათა შემდეგ მიიღოთ ნათლობა ცოდვათა მოსატევებლად. ვინც ცოდვას განუდგება, მონათლება „ცოდვათა მოსატევებლად“. ხოლო, თუ ვინმე სცოდავს და ისე მოდის ემბაზთან, არ მიიღებს ცოდვათა მოტევებას...“ შდრ., Hom. in Lc, 7,1, in Origene, *Commento al Vangelo di Luca, a cura di C. Failla, S. Aliquò, (I Vangeli commentati dai Padri), Roma, Città Nuova, 1969, 13.*

⁵⁹ ამასთან დაკავშირებით, საკმარისია გავისხენოთ ტერტულიანე და კვიპრიანე, რომლებიც მრავალგზის და პირდაპირ საუბრობენ „ერთ ნათლობაზე“. *De Baptismo*-ში, 15: 1,2, ეყრდნობა ეფეს. 4:5 („ერთია უფალი, ერთი რწმენა, ერთი ნათლობა“), ტერტულიანე პირველია, ვინც ნათლობის უნიკალურობა განაცხადა: „მაშასადამე, ჩვენ მხოლოდ ერთხელ მივიტყვებით ემბაზს, მხოლოდ ერთხელ განიბანება ცოდვები“. შდრ. *Cipriano, Epist. 70[69], 3,1, in Opere di San Cipriano, cit., 689.* „ერთია ნათლობა; სულიწმიდაც ერთია, ამიტომ დააარსა უფალმა ქრისტემ ეკლესია პეტრეზე, ვისშიაც არის ერთიანობის საწყისი და ფორმა“. შდრ., *Cipriano, Epist. 70[69], 3,1, in Opere di San Cipriano, cit., p. 689.* წმინდა ბასილი დიდი წერს: „როგორ უნდა მოვკვდეთ, ანუ აღვასრულოთ ჯოჯოხეთში ჩასვლა? ნათლობის მიერ ქრისტეს დამარხვის მიზანძვით. სინამდვილეში, მათი სხეული, ვინც ინათლება, გარკვეულწილად, წყალში ჩაფლული. მაშასადამე, ნათლობა, არქაული ფორმით, ნიშნავს ხორციელი საქმეების გაცხადებას, როგორც მოციქული ამბობს: „მასში წინადაცვეთილებიც ხართ, ხელთუქმნელი წინადაცვეთით, ხორცის ცოდვილი სხეულის განზრახვით – ქრისტესეული წინადაცვეთით“ . (კოლ 2:11). ნათლობა, გარკვეულწილად, სულს განბანს იმ სიმახინჯისგან, რაც მასში გროვდება ხორციელი მიდრეკილებების გამო, როგორც წერია: „განმბანე და თოვლზე მეტად გავსპეტაკებნი“ (ფსალმ. 50:9). ამ მიზეზით, ვალიარებთ მხოლოდ ერთი ხსნის ნათლობას, რამეთუ ერთია ამქვეყნად სიკვდილი და ერთია მკვდრეთით აღდგომა, რომელთა სახეცაა თავად ნათლობა. ნიგინდან *Basilio Magno, Sullo Spirito Santo, 15, 35; PG 32, 127-130.*

⁶⁰ ეგნატე ანტიოქიის მეორე ეპისკოპოსია, მას მიუსაჯეს სიკვდილი და მონამებრივად აღესრულა რომში იმპერატორ ტრაიანეს ჟამს, დაახლოებით 110 წელს. მოგზაურობის დროს მან დაწერა შვიდი წერილი: მცირე აზიის ხუთ თემს, რომის თემს და პოლსკარპესადმი. შდრ., *Altaner B., Patrologia, Casale Monferrato, Marietti, 1983, 48-50.*

⁶¹ „ჩვენი ღმერთი, იესო ქრისტე, მარიამის წიაღში განთავსდა, ღმერთის, დავითის თესლისა და სულიწმიდის მოქმედებით. ის იშვა და მოინათლა, რათა წყალი მისი ვნებით განწმენდილიყო“, *Efesini I.A., 18:2, in I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli, (Collana di testi patristici, 5), Roma, 1976, 106.*

ნებს⁶² და ეპისკოპოსს, ვინც უფლებამოსილია, ევქარისტიის მსგავსად⁶³, აღასრულოს ნათლობა. შესაძლოა, სწორედ ამ ფაქტიდან გამომდინარე, მხოლოდ ეპისკოპოსს ძალუძს ევქარისტიის აღნიშვნა მღვდლებთან და დიაკვნებთან ერთად, რომ არსებობს მხოლოდ „ერთი საკურთხეველი“, „ერთი ევქარისტია“, „ერთი უფალი ჩვენი იესო ქრისტე“⁶⁴, „ერთი მკურნალი“⁶⁵, ერთი ლოცვა, ერთი მონოღება, ერთი ზრახვა, ერთი იმედი“⁶⁶, აქვე თითქოსდა სპონტანურად ჩნდება ეს სიტყვები, რომ არსებობს მხოლოდ „ერთი ნათლობა“, როგორც ეს გამოხატა პავლე მოციქულმა ეფესელთა წერილში⁶⁷; ერმის მწყემსმთავარიც⁶⁸, მიუხედავად იმისა, რომ განიხილავს რომის ეკლესიის მდგომარეობას და მისი მორწმუნეების ცოდვას, არასდროს საუბრობს ნათლობის არაქმედუნარიანობაზე და მისი გამეორების აუცილებლობაზე, იგი გარკვევით საუბრობს „ნათლობის შემდგომ ჯანსაღ მონანიებაზე“, როგორც ეკლესიის უძველეს პრაქტიკაზე. ნათლობის შემდგომი მეორე მონანიებით, რომელიც ნათლობის შემდგომ ჩადენილი ცოდვების

⁶² „შეცადეთ ასიამოვნოთ მას, ვისი ეგიდითაც იბრძვით და იღებთ ჯილდოს. არცერთი თქვენგანი არ იყოს უმოქმედოდ. თქვენი ნათლობა ფარივით იყოს, რწმენა – მუზარადად, სიქველე – შუბად, ჭირთათმენა – ჯავშნად“. Policarpo I., 6:2, in *I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli*, (Collana di testi patristici, 5), Roma, Città Nuova, 1976, 142.

⁶³ Ignazio, *Agli Smirnesi*, in *I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli*, 136; Quasten, J., *Patrology*, Utrecht, Spectrum, trad. it. *Patrologia*, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 67.

⁶⁴ Ignazio, *Ai Filadelfiesi*, in *I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli*, (Collana di testi patristici, 5), Roma, Città Nuova, 1976, 128.

⁶⁵ Ignazio, *Agli Efesini*, in *I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli*, cit., p. 102. Cfr. Quasten, J., *Patrology*, Utrecht, Spectrum, trad. it. *Patrologia*, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 67.

⁶⁶ Ignazio, *Ai Magnesii*, in *I padri apostolici, a cura di A. Quacquarelli*, (Collana di testi patristici, 5), Roma, Città Nuova, 1976, 111.

⁶⁷ შდრ., ეფესელთა მიმართ 4:5.

⁶⁸ ჩვ. ნ-აღ-ის 140 წლით დათარიღებული ნაშრომი, რომელიც ეწინააღმდეგება მკაცრ მიმდინარეობას, ავტორიტეტულ და საკმაოდ გავრცელებულს რომაულ საზოგადოებაში, რის მიხედვითაც, ნათლობის გარეშე შეუძლებელი იყო სინანული და პატიება. ამგვარად, ქრისტიანებმა, რომლებმაც ნათლობის მიღების შემდეგ ჩაიდინეს მძიმე ცოდვები, ისევე როგორც ყველა მათგანი, ვინც დევნის დროს უარყო რწმენა (ე.წ. „ლაფსები“), ველარასოდეს განიცდიდნენ ღვთის პატიებას და ქრისტიანულ თემში დაბრუნებას.

გამო ეკლესიასთან შერიგების და მიტევების კიდევ ერთი შანსია, ჰერმა ადასტურებს, – სიტყვების გარეშე, რომ ნათლობა არის ერთი და იგი ვერ განმეორდება⁶⁹. მამებში კიდევ ბევრ სხვა მოსაზრებებს ვხვდებით, რაც განამტკიცებს აზრს, რომ ისინი აშკარად საუბრობდნენ „ერთსა ნათლისღებაზე“: გავიხსენოთ ნათლისღებასთან მიახლოებული თემები – იოანე ნათლისმცემელი⁷⁰, ხელახლა შობა⁷¹, წინდაცვეთა⁷², ჩვილთა ნათლობა⁷³, სიკვდილი, უფლის

⁶⁹ როდესაც ჰერმა ნათლობაზე, როგორც ბეჭედზე, ისე საუბრობს (ტერმინი ძალზედ გავრცელებული იყო II ს-ში, მაგალითად, აბერსიოს წარწერაზე), გულისხმობს, რომ ნათლობა – როგორც ბეჭედი, ისეთივე რასაც ებრაელებისთვის წრმოადგენდა წინდაცვეთა, ბეჭედი – ხორცზე, ვერ განმეორდება. შდრ., Quasten, J., *Patrology, Utrecht, Spectrum, trad. it. Patrologia, Vol I, Casale Monferrato, Marietti, 2002, 93-97.*

⁷⁰ ორიგენე ააშკარავებს განსხვავებას ქრისტიანულ ნათლობასა და იოანეს ნათლობას შორის; უკანასკნელი იყო არა „ნათლობა, „ქრისტეში“, არამედ ... რჯულში“. იესომ წმიდაჰყო იოანეს ნათლობა. განსხვავება ისაა, რომ იესო ნათლავს სულიწმიდით და ცეცხლით. Hom. in Lc, 7,1, in Origene, *Commento al Vangelo di Luca, a cura di C. Failla, S. Aliquò, (I Vangeli commentati dai Padri), Roma, Città Nuova, 1969, 73.*

⁷¹ „ხელახლა შობის (ანუ აღორძინების) ნათლობა, რომელიც ღმერთში აღსრულდება“. შდრ., Haer. 1, 21, 1, in Ireneo di Lione, *Contro le eresie/1, 143.* „ხელახლა შობა ნათლობა“, იხ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 348, 349.*

⁷² ტრიფონთან დილოგიში იუსტინე საუბრობს ნათლობაზე და იყენებს ტერმინს „წინდაცვეთა“. ასე უპირისპირებს ქრისტიანობას იუდაიზმს, აცხადებს „სულიერი წინდაცვეთის“ უპირატესობას, რომელსაც ქრისტიანები „ნათლობით“ და „ღვთაებრივი წყლობის მეშვეობით“ იღებენ (დიალ. 43:2). სულიერი წინდაცვეთა არ იდენტიფიცირდება ნათლობასთან, არამედ, მასთან დაკავშირებული, სულიწმიდით სრულდება (Dialoghi 29:1). შდრ. Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 277, 304.* ორიგენეში ნათლობა დაკავშირებულია სულიერ წინდაცვეთასთან, რასაც მეორე წინდაცვეთასაც უწოდებენ, Danieli M.I., *(Collana di testi patristici, 108), Roma, 1993, 101.*

⁷³ ჩვილთა ნათლობის პატრისტიკაში ირენეოსი პირველ მოწმედ გამოვიდა შემდეგი ტექსტით: მან წმიდაჰყო ყოველი ასაკი მასთან ჩვენი მსგავსებით, რამეთუ იგი მოვიდა საკუთარი თავის მეშვეობით ყოველი კაცის გადასარჩენად; ვსაუბრობ ყველა მათგანზე, ვინც მისი მეშვეობით ხელახლა იშვება [renascitur] ღმერთში: ჩვილები, ბავშვები, მოზარდები, ახალგაზრდები და ღიადები. ამიტომაც განვლო მან ცხოვრების ყველა ასაკი: იქცა ჩვილი ჩვილთა შორის; ყრმა ყრმათა შორის და... აქვე, იქცა ზრდასრული ზდასრულთა შორის, რათა თითოეული ჩვენგანისთვის ყოფილიყო სრულყოფილი მოძღვარი...“ Haereses, 2,22,4, in Ireneo di Lione, *Contro le eresie/1, cit., pp. 263, 264.* ტერტულიანეში ნათლობა მხოლოდ ღვთიური მადლის ნიშანი როდია, იგი ხსნის ბოძების და მიღების

დაფლა და აღდგომა⁷⁴, სულიწმიდის მოფენა⁷⁵, ცხონებისათვის ნათლობის აუცილებლობა⁷⁶, კათეკუმენატი⁷⁷, წყლის⁷⁸, ბეჭდის

ეფექტური საშუალებაა, რითაც ნელ-ნელა ამზადებს საღვთისმეტყველო საფუძველს ჩვილთა ნათლობისთვის, რომლის პირველი მოწმე თავად ტერტულიანაა. შდრ., *De baptismo*, 18:5, in *Tertulliano, Il battesimo, a cura di A. Carpin, cit.*, p. 189. ჩვილთა ნათლობის შესახებ გამართულ დებატებში კვიპრიანეს ხმას მნიშვნელოვანი წონა ექნება, იმ პრესტიჟის შესაბამისად, რითაც უპირობოდ სარგებლობდა აფრიკაში და მთელ ძველ ეკლესიაში. III საუკუნის დასაწყისში რომში ჩვილთა ნათლობას, როგორც ჩანს, აღარავინ ეწინააღმდეგება. ჩვილები პირველები ინათლებოდნენ და მათ მოსდევდნენ ზრდასრულები. შდრ., *Gramaglia P.A., Il battesimo dei bambini nei primi quattro secoli, Brescia, Morelliana, 1973, 80.*

⁷⁴ გასაოცარია ის ფაქტი, რომ პავლესეული აღქმა ნათლობაზე, როგორც ქრისტესთან სიკვდილი და აღდგომა (შდრ. რომ. 6:3-4) არც იუსტინეში მოიხიბნება და არც კლემენტეში. ეს იდეა მხოლოდ III ს-ში ჩნდება ორიგენეში ნათლობის მორალური ნიშის ახსნის მიზნით, სადაც გაცხადებულია, რომ მას უცილობლად უნდა უძლოდეს ცოდვაში სიკვდილ (ორიგენისთვის ეს მონანიების ტოლფასია) და აღნიშნავდეს ახალი ცხოვრების დასაწყისს. შდრ., *Ferguson E., Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 475, 476.*

⁷⁵ ირინეოსი საუბრობს მორწმუნის მხრიდან სულიწმიდის მიღებაზე თავად ნათლობაში და არა შემდგომ აქტში. ამრიგად, ნათლობა ერთადერთი აქტია, რომელშიც ორი ელემენტი მოქმედებს: წყალი განბანს სხეულს და სულიწმიდა განწმენდს სულს. მორწმუნეები ვერ გახდებიან ერთნი ქრისტეში „ზეცითდან ჩამოსული წყლის“, ანუ სულიწმიდის გარეშე. შდრ., *Ferguson E., Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 340-342.*

⁷⁶ დიდაქესგან განსხვავებით, რომელიც საღვთისმეტყველო მნიშვნელობას არ ეხება, იუსტინე ნათლობის ღრმა თეოლოგიას გვთავაზობს, რომელშიც ის გამოჰყოფს ორ ფუნდამენტურ პრინციპს, ნათლობასთან მჭიდროდ დაკავშირებული: მონანიება (და ცოდვათა მიტევება, რომელიც მოითხოვება და მიიღება სწორედ ნათლობასთან მჭიდრო კავშირში) და ხელახლა შობა, რეგენერაცია, რომლის გარეშეც შეუძლებელია ღვთის სასუფეველში შესვლა. შდრ., *I Apologia, 61:10, trad. it. in Giustino, Le apologie, a cura di Burini C., 89.* კვიპრიანე ხსნისათვის ნათლობის აუცილებლობაზე საუბრობს, ეს იდეა ნითელ ძაფად გასდევს ნათლობაზე გამართულ დებატებს. ნათლობის შედეგთა შორის ხშირად საუბრობს ხელახლა შობაზე და ცოდვათა მიტევებაზე. შდრ., *Donato A., 4; in Opere di San Cipriano, a cura di G. Tasso, (Classici delle religioni), Torino, UTET, 1980, 84, 85*

⁷⁷ ეკლესიის ადრეულ ხანაში ნათლობა აღინიშნებოდა მონანიებისა და რწმენად მოქცევის შემდეგ, როგორც იუდეველთა (საქმ. 2:4), ასევე წარმართთა (საქმ. 8:35-38; 16:30-33). დაახლოებით მეორე საუკუნეში ნათლობას წინ უძღოდა ზნეობრივი სწავლების ძირითადი კურსი, როგორც იყო „ორი გზა“ დიდაქედან. იუსტინეს დროს დაინტერესებული პირი, პირველად ქრისტიანი პედაგოგის სკოლაში დადიოდა. თემში გადასვლის შემდეგ, მას სწერდნენ როგორც „მსმენელს“ ან „კათაკმეველს“. ორიგენეს დროს კათაკმეველობა ორ ეტაპად იყოფოდა: ზნეობრივად და სულიერად, რომლის ხანგრძლივობა დაახლოებით სამ წლამდე გრძელდებოდა. შდრ., *Hall S.G., La chiesa dei primi secoli, 2 voll., Torino, Claudiana, 2007, Vol. I, 25-29.*

⁷⁸ წყალზე ლოცვა, ალბათ, მას მერე დაემატა, რაც ბუნებრივი წყაროების გა-

კურთხევის ფორმულები⁷⁹... რამაც კონსტანტინოპოლის პირველი კრების მამებს ბუნებრივად უბიძგა მრწამსში ამ ფორმულის ჩართვა: „ვაღიარებ ერთსა ნათლისღებასა მისატევებლად ცოდვათა“, ამით მათ საერთო პრაქტიკა და რწმენა დაამონმეს: „ერთია“ ნათლობა ცოდვათა მისატევებლად.

გადანათვლის უკუვერსია

როგორც ვხედავთ, ყოველივე „ერთსა ნათლისღებასა მოსატევებლად ცოდვათა“ აღიარებისკენ მიდის, მაგრამ ეკლესიის ისტორია ისეთ მომენტებსაც ცნობდა, როდესაც, – კონსტანტინოპოლის პირველ კრებამდეც და მის შემდეგაც, სწორედ ამ მტკიცებულების დაცვის მიზნით, – ერეტიკოსების და სქიზმატების ნათლობის უგულებელყოფის მიზნით ამ მტკიცებულებას არღვევდა და გადანათვლის წესს მისდევდა; პასუხად ისმოდა, რომ ის ნათლობა არავალიდური იყო და ამდენად, შეიძლებოდა აღსრულებულიყო „ერთი ნათლისღება მოსატევებლად ცოდვათა“, რითაც ირიბად აღიარებდნენ, რომ ნათლისღება იყო „ერთი“. ადრეული საუკუნეებიდან იკვეთებოდა ორი ტრადიცია, რომლე-

მდინარე წყლიდან გადავიდნენ ნებისმიერი სხვა ტიპის წყალზე, მაშინაც კი, თუ ეს შესაძლებელი იქნებოდა, გამდინარე წყალს ანიჭებდნენ უპირატესობას (მოციქულთა ტრადიცია, 21). ტერტულიანე პირველი ამონმებს წყალზე წარმოთქმული განწმენდის ლოცვას. შდრ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli*, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 386. ნმ. კვიპრიანეში ვკითხულობთ: „აუცილებელია, რომ წყალი ჯერ მღვდელმა განიწმინდოს და აკურთხოს, რათა შეძლოს მონათვლით შესაძლებელი იყოს მოსანათლის ცოდვებისგან განბანვა“. Cipriano, Epist. 70(69), 1,3, in *Opere di San Cipriano, a cura di G. Tasso*, (Classici delle religioni), Torino, UTET, 1980, 687. ორიგენეში ნათლობის წყალი ნაკურთხია სამების „მისტიური“ მოხმობის ძალით, რომელიც წმიდაჰყოფს არა მხოლოდ წყალს, არამედ მორწმუნესაც.

⁷⁹ მეორე ტერმინი „ბეჭედი“ ყველაზე ხშირად აღნიშნავდა ნათლისღებას, როგორც ეს ჩანს ჰერმას მწყემსში და კლემენტეს მეორე წერილში, სადაც გამოხატავს თვისობრიობას და, შესაბამისად, პირადი კავშირს ღვთის ძესთან და მფარველობის გრძნობას. შდრ., Bihlmeyer K., H. Tuechle, *Storia della chiesa. 1 L'antichità cristiana*, Brescia, Morcelliana, 1973, 155.

ბიც ცოდვათა მისატყვევებლად „ერთსა ნათლისღებას“ ორი განსხვავებული ფორმით და წესით ასრულებდნენ:

აფრიკული, დროში განსხვავებული სხვადასხვა ინტერპრეტირებით, როდესაც ნათლობის განმეორება დასაშვები იყო სწორედ იმიტომ, რომ ნათლობა არ ითვლებოდა ნათლობად, ვინაიდან ერეტიკოსთა ეკლესიაში იყო აღსრულებული, რასაც ვერ აღიარებდნენ „წმინდა და კათოლიკურ ეკლესიად“, და რომაული, როცა ნათლობის განმეორება სწორედ იმიტომ იყო დაუშვებელი, რომ ნათლობის აღნიშვნა ემყარებოდა არა ეკლესიის სინმინდეს, არამედ უფლის სიტყვას⁸⁰.

მწვავე დებატები გაიმართა კართაგენის ეპისკოპოსის, კვიპრიანეს (248-258) და რომის ეპისკოპოსის, სტეფანეს (254-257) მიერ წარმოდგენილ ორ ტრადიციაზე, III ს-ის პირველ ნახევარში

⁸⁰ ტერტულიანე (160-220) პირველი ლათინი მწერალია, ვინც შეეხო ერეტიკოსებად შერაცხული ქრისტიანული ჯგუფის მიერ მინიჭებული ნათლობის ვალიდურობის პრობლემას. ძალზედ აქტუალური პრობლემა იყო ბერძნულ ეკლესიაში, მოგვიანებით კი, ლათინურ ეკლესიაშიც, ტერტულიანე მას ეხება ბერძნულად დაწერილ ადრეულ ნაშრომში, რომელმაც ჩვენამდე არ მოაღწია. მისი პოზიცია გავლენას მოახდენს აფრიკის ეკლესიის გვიანდელ თეოლოგიაზე, მინიშნებს რა მიმართულებას ეპისკოპოსებისთვის, აგრიპესა და კვიპრიანესთვის. შდრ. *De baptismo*, 19:2, in *Tertulliano, Il battesimo, a cura di Carpin A.*, 179, 95. აღმოსავლეთში კილიკიის, კაპადოკიისა და გალატიის ეკლესიებში წესად იყო ეკლესიაში დაბრუნებული მონტანისტების ხელახლა მონათვლა. ეს პრობლემა მეორე საუკუნის ბოლოდან დაისვა, როდესაც გამარავლდა სხვადასხვა ერესი და სულ უფრო მეტი ქრისტიანი უბრუნდებოდა საყოველთაო ეკლესიას. საჭიროა ერთი დაზუსტებაც, რადგან აქამდე ვინც კათოლიკურ ეკლესიას დაუბრუნდა იმავეში იყო მონათლული, ამიტომაც, მისი ნათლობა ძალაში იყო; ახლა კი განსხვავებული იყო, რადგანაც, ვინც ეკლესიას უბრუნდებოდა, არ იყო მონათლული კათოლიკე ეკლესიაში, არამედ იმ ეკლესიებში, რომლებიც არ იყო აღიარებული და ამიტომაც დაისვა ნათლობის ვალიდურობის საკითხი. რომისა და კართაგენის ეკლესიები ორ განსხვავებულ ტრადიციას მისდევდნენ: რომში ერეტიკოსთა ნათლობა მხოლოდ ხელის დასმით სრულდებოდა მათთვისაც კი, ვინც კათოლიკე ეკლესიაში არ ყოფილა. აფრიკაში, პირიქით, განვითარდა მათი ხელახლა მონათვლის ტრადიცია, ვინც ერეტიკული ჯგუფებიდან მოდიოდა და კათოლიკე ეკლესიაში არ იყო მონათლული. აფრიკის ეკლესიაში ეს პრაქტიკა მიიღო კართაგენში კვიპრიანეს წინამორბედის, აგრიპინეს ხელმძღვანელობით გამართულ კრებაზე, თუმცა ალექსანდრიაში, ნოვაციანეს განხეთქილების წინა ეპოქაში, ვერაკლა (231-246), დიონოვეს წინამორბედი ეპისკოპოსი, არ მისდევდა მეორე ნათლობას. შდრ. *Eusebio di Cesarea, Hist. Eccl. 7:7,4, trad. in Eusebio di Cesarea, Storia ecclesiastica e i martiri della Palestina, cit., 544.*

„ერეტიკოსების“ თუ „სქიზმატების“⁸¹ უმრავლესობის ეკლესიიდან განკარგულ საკრებულოებში გაცემული ნათლისღების ნამდვილობაზე. გავეცნოთ სტეფანეს თეოლოგიურ არგუმენტს „გადანათვლაზე“, რაც კესარიის ეპისკოპოსმა, ფირმილიანემ მოიყვანა კვიპრიანესადმი გაგზავნილ თავის წერილში: „მაგრამ ქრისტეს სახელი იმდენად ნაყოფიერია რწმენის [მოსაპოვებლად] და ნათლობის განსაწმენდელად, რომ ვინც არ უნდა და სადაც არ უნდა მოინათლოს ქრისტეს სახელით, დაუყოვნებლივ ებოდება მაღლი ქრისტესი“⁸². იგივე პრინციპი ჩამოყალიბდა მცირე მოცულობის ანონიმურ წერილში *De Rebaptismate*, რომელიც კვიპრიანესგან სრულად განსხვავებულ პოზიციას აჩვენებს.⁸³ კიდევ ერთი თეოლოგიური არ-

⁸¹ ცნობილია შემდეგი ფაქტები: კვიპრიანესა და სტეფანეს კამათის ფონზე მიმდინარეობს დეციუსის (248-253) დევნა, „ლაფსების“ საკითხი ანუ იმ ქრისტიანების, რომლებმაც კერპებისთვის მსხვერპლშენივით უარყვეს თავიანთი რწმენა, და ეკლესიის მონაწილების პრაქტიკა, რომელიც თითქოს არ პასუხობდა იმ მომენტის საჭიროებებს. Carpin A., *Battezzati nell'unica vera Chiesa? Cipriano di Cartagine e la controversia battesimale*. Edizioni Studio Domenicano, 2007, 263 pagine; Cavallo S., *Il magistero episcopale di Cipriano di Cartagine: Aspetti metodologici (II) Divus Thomas Vol. 92, No. 1/2 (Jan-Apr. 1989), 33-73.*

⁸² Epist. 75, 18, 1, in *Opere di San Cipriano*, 734.

⁸³ საგარაუდოდ, გამოცემულია ჩრდ. აფრიკაში მცხოვრები კვიპრიანეს ერთი მონინალმდევე ეპისკოპოსის მიერ, რომელიც აცხადებს, რომ საღვთო წერილის მიხედვით „ერთი ნათლობა“ (ეფეს. 4:5) არის ის, რომელშიც იესოს სახელია მოხსენიებული. ამ სახელს დიდი ძალა აქვს და არ უნდა უგულვებლყოთ: „ერთხელ მოხმობილი, მას ვერავინ ვერავის წარსტაცებს.“ ერეტიკოსთა ნათლობა ქრისტეს სახელის მოხმობით შედის ძალაში, ეკლესიაში მისვლის შემდეგ გარკვეული გამოსწორებადი შეცდომის მიუხედავად, სადაც ხელის დადებისას მორწმუნე სულიწმიდას იღებს: „იესოს სახელის სიძლიერე ნებისმიერ ადამიანზე მოიხმობა, ვინც ინათლება [...]. ადამიანს, ვისზეც ნათლობის დროს, უხმობენ იესოს სახელს, თუნდაც რაიმე შეცდომით მიეღო ნათლობა, ეს არ შეუშლიდა ხელს სხვა დროს შეეცნო ჭეშმარიტება და, შეცდომის გამოსწორებით, ეკლესიაში მოსვლით, ეპისკოპოსთან საუბრით და იესოს წრფელი საჯარო აღიარებით, მას მერე, რაც ეპისკოპოსი ხელს დაადებდა, მას შეეძლო მიეღო სულიწმიდა და არ გაუქმდებულყო იესოს სახელის ადრინდელი მოხმობა.“ ტექსტი იხ., <<http://archive.org/stream/corpuscriptoru08wissgoog#page/n105/mode/2up>> [15.07.2022] გარდა იმისა, რომ ეს ემხრობოდა კვიპრიანეს ეკლესიოლოგიას და იგივე რწმენას (რასაც ასევე იზიარებს სტეფანე), რომ სულიწმიდა არ აღიძვრის ეკლესიის გარეთ, ხელახალი ნათლობის, *Rebaptismate*-ს ავტორი მიჰყვება ჩრდ. აფრიკის ნათლობის თეოლოგიაში ტერტულიანეს მიერ დამკვიდრებულ იდეას, სულიწმიდის მინიჭებით ხელის დადების დადგენის ფაქტს. აქედან გამომდინარეობს განსხვავება წყალში ნათლობას, ნაკლებად მნიშვნელო-

გუმენტი გადანათვლის წინააღმდეგ წარმოდგენილ იქნა სტეფანეს თუ მისი მოკავშირეების მიერ, რის მიხედვით საღმრთო წერილიდან „ერთი ნათლობა“ გამოორიცხავს გადანათვლის პრაქტიკას⁸⁴; კვიპრიანეც ამტკიცებს, რომ ნათლობა ერთდერთია და მხოლოდ ის, რომელიც კათოლიკე ეკლესიაში გაცემას⁸⁵. მისთვის ერეტიკოსთა ნათლობა არაა ჭეშმარიტი ნათლობა, ამიტომაც, საყოველთაო

ვანი, რომელიც შეიძლება შეცდომით მოხდეს, და სულიერ ნათლობას შორის, რაზეც არის დაფუძნებული ხსნა და რომელიც მიიღება ეპისკოპოსის ხელის დადებით: „საკმარისია, რომ ეკლესიის უძველესი წესისა და ტრადიციის მიხედვით, ნათლობის შემდეგ, რომელიც მიიღეს [ეკლესიის] გარეთ, მაგრამ ყოველთვის ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს სახელით, ეპისკოპოსმა დაადო მათ ხელები სული წმიდის მისაღებად და ეს ხელდადება ანიჭებს მათ რწმენის განახლებულ და სრულყოფილ ბეჭედს [...]“. კვიპრიანეს აზრით, ამ ორი აქტის გამიჯვნა არ არის გამართლებული: ხელდადების აქტი თვით ნათლობის განუყოფელ ნაწილად ითვლება. ამიტომაც ხედავს შეუსაბამობას იმ აზრში, რომ ერესში წყლით ნათლობა, იესოს სახელის ძალმოსილების წყალობით, შეიძლება მართებული იყოს, მაგრამ არა ხელდადების აქტში: „მაშ, რად არა აქვს სახელს იგივე მნიშვნელობა ხელდადების აქტში, იგივე დანიშნულება, რასაც ისინი აცხადებენ, რომ ნათლობის განწმენის აქტში აქვს?“. ვინც ერეტიკოსთა ნათლობას იღებს, უნდა მიიღონ ხელის დადების აქტიც, რამეთუ ყოველთვის იესოს სახელით სრულდება. თუკი მართლაც შესაძლებელია, რომ ეკლესიის გარეთ ნათლობაში ცოდვების მიტევება მიიღონ, მაშინ ეს პირი სულიწმიდის ნიჭსაც მიიღებს და „სულაც არაა აუცილებელი, ეკლესიაში მოსულს დაედოს ხელი სულიწმიდის ნიჭის მოსაპოვებლად და ბეჭდის მისაღებად“. ამრიგად, როცა კვიპრიანე ცდილობს სტეფანეს პოზიციას დაუპირისპირდეს, რეალურად, ერთმანეთში ურევს ხელის დადების ორ ფორმას და ამ შეცდომას მთელი ნათლობის დაპირისპირებაში ატარებს. სტეფანე საუბრობდა ხელის დადების აქტზე, იგივე ქმედებაზე, რომელიც სრულდებოდა ეკლესიაში სინანულში მყოფთა შესარიგებლად და რასაც შეიძლება სულიწმიდის განახლების მნიშვნელობაც ჰქონოდა, მაგრამ პრობლემად არასოდეს აყენებდა იმას, რომ მიიღო თუ არა ადამიანმა სულიწმიდა ნათლობის შემდეგ. კვიპრიანე, მრავალი არგუმენტით აძლევს ეფექტურ პასუხს *De Rebaptismate*-ის ავტორს, რომელიც ამ ინტერპრეტაციას იძლევა და არა სტეფანეს. იხ., O. Tyshkivska, *Un solo Signore, un solo battesimo*, Firenze, 2018. <www.italianadventistuniversity.eu> [15.07.2022]

⁸⁴ „ზოგიერთი ჩვენი კოლეგა მივიდა იმ რწმენამდე, რომ ისინი, ვინც ერეტიკოსებთან ჩაიფლნენ წყალში, როდესაც ჩვენთან მოვლენ, აუცილებელი არაა მათი მონათვლა, რადგანაც აცხადებენ, რომ ერთია ნათლობა“. *Epist.* 71[70], 1, 2, in *Opere di San Cipriano*, 691. რომის პაპის, სტეფანეს ასეთ ანაზღაურულ და თავდაჯერებულ რეაქციას რომ ვიგებთ, უნებურად კითხვა გვებადება, როგორ მოიქცეოდა მათ მიმართ, ვინც დღეს გადანათლავს. რა თქმა უნდა, დრო შეიცვალა, მაგრამ თხოვნა რჩება.

⁸⁵ ამგვარადვე აცხადებს კესარიის ეპისკოპოსი ფირმილიანე, რომ იესოს სახელი შედეგადაა, მაგრამ მხოლოდ ეკლესიაში. იხ., *Epist.* 75[74], 18, 1, 2, in *Opere di San Cipriano*, 734.

ეკლესიაში ერესიდან შემოსულნი კი არ გადაინათლებიან, არამედ ინათლებიან. ვინც მათ მონათვლაზე „ერთი ნათლობის“ რწმენით უარს ამბობს, სინამდვილეში, აღიარებს და სწამს ორივე ნათლობა, ერეტიკოსთა ნათლობა და ეკლესიის ნათლობა. ერეტიკოსთა თუ სქიზმატთა ნათლობის წინააღმდეგ მოყვანილი კვიპრიანეს თეოლოგიური არგუმენტები ემყარება ეკლესიის, მსახურებისა და სულიწმიდის შესახებ მისეულ მოძღვრებებს და მის დოქტრინას ეკლესიის ერთიანობის შესახებ.⁸⁶ კვიპრიანესთვის ტერმინი „ერთიანობა“ ნიშნავს არა იმდენად „განუყოფლობას“, რამდენაც „ერთადერთობას“.⁸⁷ თავისი ტრაქტატის *De Catholicae Ecclesiae Unitate*⁸⁸ თემების გამოყენებით და შეჯერებით, იგი მრავალგზის აცხადებს ეკლესიის ერთადერთობას: „ერთია ნათლისღება; ერთია სულიწმიდა, ხოლო ეკლესია უფალმა ქრისტემ პეტრეზე დააფუძნა, ვისშიაც ჰპოვეს ერთიანობის სათავეს და სახეს“⁸⁹, ეს არგუმენტი ხშირად პრეამბულა იყო მისი ცნობილი გამონათქვამისა „ეკლესიის გარეთ ხსნა არ არსებობს“⁹⁰ ანუ „თუკი გსურთ ღმერთი მამად გყავდეთ, პირველ რიგში, დედად ეკლესია იყოლიეთ“⁹¹. ერთი ეკლესია ფლობს და გასცემს მხოლოდ ერთ ნათლობას: „მხოლოდ ეკლესიას ებოძა ნათლობის ძალაუფლება“.⁹² ეკლესია ნათლობას

⁸⁶ „ერეტიკოსებს“, მათ შორის ნოვაციანეს, არა აქვთ ეკლესია, მათი თემი არ არის ღვთის ეკლესია, არ არის ქრისტესთან შეერთებული, ამიტომაც უშედეგოა მათი ნათლობა, იგი არ განწმენდს და არ აკურთხებს, ისინი „ტყუილს ქადაგებენ, რამეთუ მათთან ეკლესია არ არსებობს“. *Epist. 75[74], 18,1,2, in Opere di San Cipriano, cit., p. 734.*

⁸⁷ შდრ., Hall S.G., *La chiesa dei primi secoli*, 2 voll., Torino, Claudiana, 2007, Vol. I, 105.

⁸⁸ Quasten, J., *Patrology*, Utrecht, Spectrum, trad. it. *Patrologia*, Vol I. Casale Monferrato, Marietti, 2002, 583-585.

⁸⁹ Cipriano, *Epist. 70[69], 3,1, in Opere di San Cipriano, cit., p. 689.*

⁹⁰ იქვე, 710.

⁹¹ იქვე, 717.

⁹² Cipriano, *Epist. 69[75], 3,1, in Opere di San Cipriano, cit., p. 676.* „ერთადერთს, ეკლესიას ძალუძს ღმერთს შვილები გაუჩინოს: „მამასადაამე, თუ შთავფლავია, ანუ ნათლობაში, რომელიც ხელახლა შობს, როგორ შეუძლია ერესს ქრისტეს მეშვეობით დაბადოს ღმრთის შვილნი, მას, რომელიც არაა ქრისტეს პატარძალი? ერთადერთი ეკლესიაა, რომელიც ქრისტესთან შეერთებული და მასში თავმოყრილი, სულიერად შობს ღმრთის შვილებს [...]“. ცხადია, ერესს არ შეუძლია ღმრთის შვილთა შობა, რამდენადაც არ არის ქრისტეს პატარძალი და ვერ გან-

თავის მსახურთა მიერ გასცემს. ეპისკოპოსის როლზე საუბრისას, კვიპრიანე, როგორც ნათლობის მსახურზე ისე საუბრობს, რომელიც ფაქტობრივად, ცოდვებს მიუტევებს და სულიწმიდას ჰფენს. მისი პოზიცია არგუმენტის პრობლემურობას აჩვენებს: „მათ საერთოდ არ ძალუძთ მათი მონათვლა, ვისაც სულიწმიდა არ გააჩნია. ფაქტობრივად, ვინაიდან ნათლობისას თითოეულს საკუთარი ცოდვები მიეტევა, უფალი თავის სახარებაში [იოან. 20: 21-23] ამტკიცებს და ცხადყოფს, რომ ცოდვები მხოლოდ მათგან შეიძლება მოგვეტევეთ, ვინც სულიწმიდას ფლობს“⁹³. კვიპრიანეს აზრით, ამდენად, ის, „ვინც ეკლესიის გარეთ დგას ან შეძლო თავისი რწმენით მიეღწია ერთიც და მეორეც [ცოდვების მიტევა და სულიწმინდა] ან არც ერთი მათგანი“⁹⁴.

როდესაც ნათლობის ქმედუნარიანობა რიტუალის აღმსრულებლის რწმენას უკავშირდება, კვიპრიანე აქ ჯერ კიდევ არ იზიარებს ღვთისმსახურის (*opus operantis*) უღირსობის იდეას, ნათლობის ქმედითობას თუ არაქმედითობას იგი ღვთისმსახურის ეკლესიის ნევრობის ფაქტს უკავშირებს, ვინაიდან მსახური მოქმედებს როგორც ერთი ეკლესიის წარმომდგენელი, რომელსაც „ჰყავს“ ღმერთი და „ფლობს“ სულიწმიდას⁹⁵. ხომ არ აჩვენებს კვიპრიანეს სიძულვილი „ერეტიკოსთა“ ნათლობის მიმართ „დიდი ეკლესიის“ მცდელობას მასზედ, რომ საკუთარ თავთან მოახდინოს ღმრთის

წმენდს და აკურთხებს თავისი შთაფვლით“. იხ., Cipriano, Epist. 74, 6, 2, 717.

⁹³ Cipriano, Epist. 69[75], 10, 2; 11, 1, in *Opere di San Cipriano, a cura di G. Tasso, (Classici delle religioni), Torino, UTET, 1980, 681*. სინოდალურ წერილშიც კი, 255 წლის გაზაფხულზე გამართულ აფრიკის საბჭოს ანგარიშში, კვიპრიანე იმავე ენას იყენებს, როდესაც სვამს კითხვას: „ვის შეუძლია გასცეს ის, რასაც არ ფლობს?“ ანდა: „როგორ შეუძლია განმინდოს და აკურთხოს წყალი მან, ვინც უწმინდურია და ვისშია ცოცხალი სულიწმიდა?... ან როგორ შეუძლია მას, ვინც სხვას ნათლავს, მიანიჭოს ცოდვათა მიტევა, თუკი თავად ვერ განშორება თავის ცოდვებს ეკლესიის გარეთ?“ იხ. იქვე, 688.

⁹⁴ Cipriano, Epist. 73[72], 6, 2, a cura di G. Tasso, (Classici delle religioni), Torino, UTET, 1980, 701.

⁹⁵ შდრ., Ferguson E., *Il battesimo nella chiesa antica. Storia, teologia e liturgia nei primi cinque secoli*, (Introduzione allo studio della Bibbia. Supplementi, 62-64), 3 Vol., Brescia, Paideia, 2014, Vol. I, 451. მის აზრს იზიარებდა მრავალი აღმოსავლელი ეპისკოპოსი (მცირე აზიიდან).

ეკლესიის იდენტიფიცირება, ქრისტეს განუწესოს ეკლესია და ასპარეზი მისცეს საღმრთო საქმეებს და ეს რეალობა თავის საამებლად გამოიყენოს?⁹⁶ საკუთარი ეკლესიის გარეთ რაიმე ქრისტიანულის დანახვის უუნარობა კვიპრიანეში იწვევდა იმას, რომ „ერეტიკოსში“ უარყოფდა არა მხოლოდ ქრისტესთვის თავგანწირვას, არამედ მისთვის სიკვდილსაც: კვიპრიანეს ჩირად არ უღირს მისი მსხვერპლი, იმდენად მძიმეა მისთვის გათიშვის ცოდვა!⁹⁷ სტეფანეს პოზიცია, რაც მოგვიანებით საყოველთაო ეკლესიის პოზიციად იქცა, ღმერთის თავისუფალ მოქმედებას ცნობს, რომელიც სცილდება ეკლესიის საზღვრებს. ქრისტე ეკლესიაზე აღმატებულია; მისი სახელით შესრულებული ნათლობა ქმედუნარიანია, რამეთუ იგი ყველგან მყოფია, სადაც კი უხმობენ. ხსნა ქრისტესგან არის და არა ეკლესიისგან, როგორც ეს ჩრდილო აფრიკული ნათლობის თეოლოგიაში ჩანს, რამაც ახალატქმისეულ პრინციპს „ქრისტეს გარეთ ხსნა არ არსებობს“ ჩაანაცვლა – „ეკლესიის გარეშე ხსნა არ არსებობს“. გადანათვლის საკითხზე კვიპრიანე მისდაუნებურად ეყრდნობოდა ნოვაციანეს სტრატეგიას, რომელიც მასთან მისულს ყველას ნათლავდა. კვიპრიანე ძლიერ აღაშფოთა სტეფანეს შეჩვენების მუქარამ; მიუხედავად იმისა, რომ იგი თავის პოზიციას არ თმობდა და მომხრეებსაც ეძებდა, მაინც დიდად სწუხდა ეკლესიის ერთიანობაზე. 255 და 256⁹⁸ წლის გაზაფხულზე გამართულ კრე-

⁹⁶ კითხვის სახით გამოვხატავ მას, რასაც პ. რიკა დასკვნად გამოხატავს. შდრ. Ricca P., op. cit., 103.

⁹⁷ Cipriano, Epist. 73[72], 21, 1-2, in Opere di San Cipriano, 709, 710. შდრ., Hall S.G., La chiesa dei primi secoli, 2 voll., Torino, Claudiana, 2007, Vol. I, 105, 106.

⁹⁸ მოსამზადებელ კრებებზე, 255 წლის გაზაფხულის, 31 თუ 42 ეპისკოპოსის მონაწილეობით და 256 წლის გაზაფხულის, რიცხოვრივად უფრო მეტი, 61 თუ 71 ეპისკოპოსის მონაწილეობით და გეოგრაფიულად უფრო მასშტაბური (ნუმიდიისა და პროკონსულის ჩათვლით), ხელი მოაწერეს შეთანხმებულ წერილს, რომელშიც პაპს განუმარტავდნენ მიზეზებს, რის გამოც ხელახლა ნათლავდნენ და არგუმენტებით ამყარებდნენ, რომ ეს იყო საკითხი, რაშიც ეპისკოპოსები თავისუფალ გადაწყვეტილებას იღებდნენ. პაპი სტეფანე მათ არ ეთანახმებოდა და მყისვე გამოაქვეყნა ძალიან მკაცრი განკარგულება, რითაც განკარგა, რომ არავითარი „ინოვაცია“ არ უნდა შესრულებულიყო, უნდა შენარჩუნებულიყო ხელდადების რომაული ტრადიცია რწმენად მოქცეულ ერეტიკოსებზე, ნიშნად ცოდვათა მიტევებისა, შეჩვენების სასჯელით. კვიპრიანეს სასწრაფოდ სჭირდებოდა ეჩვენებინა პაპი სტეფანესთვის, რომელიც მტკიცედ უარყოფდა მის პო-

ბებზე და მომდევნო, 256 სექტემბრის დიდ აფრიკულ კრებაზე, კართაგენში,⁹⁹ კვიპრიანეს პოზიცია მოიწონეს. გადანათვლის თემაზე გამართული მწვავე დისკუსია მხოლოდ მათი გარდაცვალების – სტეფანეს (257 წლის 27 აგვისტო) და კვიპრიანეს (258 წლის 14 სექტემბერი), შემდეგ დასრულდა¹⁰⁰.

ზიცის, იქამდე, რომ მათ ზიარებაზე და მასპინძლობაზეც კი უარი თქვა, ვინც ამ საკითხზე სასაუბროდ შეანუხებდა და მთელი ეკლესიისთვის, იმ აფრიკელ ეპისკოპოსებთან ერთობაში, რომლებიც იმ აზრს იცავდნენ, რასაც ის სწორად მიიჩნევდა. იხ., Bernardini P., *Un Solo Battesimo Una Sola Chiesa. Il concilio di Cartagine del settembre 256, (Testi e ricerche di scienze religiose, 43)*, Istituto per le scienze religiose, Bologna, Il Mulino, 2009, 17-18.

⁹⁹ გადანათვლის საკითხზე გამართული დიდი კრება, რომელსაც, როგორც ყოველთვის, კვიპრიანე უძღვებოდა, 87 ეპისკოპოსთან ერთად, პროკონსულისა და ნუმიდის წარმომადგენლების გარდა, მასპინძლობდა ტრიპოლიტანიისა და მავრიტანიის წარმომადგენლებსაც (მნიშვნელოვანი გახლდათ მათი დასწრება, რადგანაც, როგორც ჩანს, ისინი არ მიჰყვებოდნენ აფრიკის პროკონსულისა და ნუმიდის წესს მას შემდეგ, რაც პაპმა სტეფანემ გაუზავენა წერილი, რითაც ახალისებდა რომაული წესისადმი მათ ერთგულებას), თუნდაც მცირე რაოდენობით. კრებაზე ნაიკითხეს პაპი სტეფანეს პასუხი მასზედ გაგზავნილ წერილზე, რომელიც არ ეთანხმებოდა კართაგენის გადაწყვეტილებებს: ეკლესიის გარეთ აღსრულებული ნათლობა შეიძლება ვალიდური ყოფილიყო. ყველა ეთანხმებოდა კვიპრიანეს; სტეფანე არც კი უხსენებიათ; იქამდე, რომ ზოგიერთი მეცნიერი ვარაუდობს, რომ კრება სტეფანეს დებულების მოსვლამდე გაიმართა. კვიპრიანეს არ სურდა სრული პასუხისმგებლობის აღება, ამიტომ განაცხადა, რომ არავინ დაუყენებიათ ეპისკოპოსთა ეპისკოპოსად და ყველას უნდა გამოეთქვა თავისი აზრი. ამრიგად, თითოეულმა თავისი ხმა მოკლე კომენტარით გამოხატა. კრების ანგარიშმა ჩვენამდე მოაღწია კვიპრიანეს მიმონერის ფორმით ე.წ. *“Sententiae Episcoporum”*, ნომერი LXXXVII. ამ დოკუმენტით რომში გაგზავნილ კურიერებს რომის პაპმა უარი განუცხადა აუდიენციაზე და სტუმრობაზეც. ამიტომაც, კვიპრიანე აღმოსავლეთში ეძებდა მხარდაჭერას. შემდეგ მან მისწერა ფირმილიანე კესარიელს და გაუგზავნა ტრაქტატი *De Unitate* და წერილობითი მიმონერა ნათლობის საკითხზე. მისმა პასუხმა ნოემბრის შუა რიცხვებში მოაღწია და მასში კვიპრიანეზე უფრო მკაცრი პოზიცია იყო გამოხატული. ამის შემდეგ სხვა არაფერია ცნობილი დაპირისპირებაზე. იქვე, 18, 19.

¹⁰⁰ 314 წელს არლის კრებაზე, რომელიც კონსტანტინეს მიერ მოწვეული პირველი კრებაა, კათოლიკური ეკლესია იღებს რომაულ ნათლობის პრაქტიკას. ამგვარად, კართაგენის 345 და 348 წლის კრებები წინააღმდეგ გამოდიან გადანათვლად ყველა, ვინც წმინდა სამების სახელით მოინათლა. საინტერესო იქნებოდა იმის გახსენებაც, თუ როგორი წარმატებული იყო კვიპრიანეს აზრი იმ წესის გამოყენებაში, რასაც დონატისტები ახორციელებდნენ; წინააღმდეგ შემთხვევაში, არც ასეთი დიდი რეზონანსი ექნებოდა! ამ მხრივ, უნდა გავიხსენოთ ოტატო დი მილევის (დაახლოებით 385 წ.) მცდელობა, რითაც თავის ტრაქტატში *Adversus donatistas*, დონატისტთა მოძღვრებას გამოჰყოფს კვიპრიანესგან და აცხადებს ნათლობის გაუმეორებლობას, სხვა ტექსტების საფუძველზე, რაც განსხვავდებ-

წმიდა ბასილ კესარიელის პოზიცია

ამ ექსკურსში გვერდს ვერ ავუვლით წმინდა ბასილის მოსაზრებას, იმდენად, რამდენადაც მისი ავტორიტეტი ძლიერია მისთვისაც, ვინც იმეორებს ნათლობას და მისთვისაც, ვინც არ იმეორებს; ამ საკითხზე საუბრობს *De Baptismo*-ში, რომელიც 348-350 წლებში დაინერა¹⁰¹. საინტერესოა მისი აზრი, როგორც ქრისტიანული ცხოვრებისთვის, ასევე ეკლესიაში გაცემული ნათლობის აღიარების მხრივ.¹⁰² ადამიანის ცოდვის მიუხედავად, იგი ირიბად ცნობს ნათლობის ქმედუნარიანობას, რამეთუ „ღმრთის საქმე უსასრულო და შეუცდომელია და რალაც ღოზით, მუდამ არსებობს ყოველი ადამიანური წინაღობისა და მიუღებელი ფორმის მიღმა“¹⁰³; იგი ნამდვილად აღიარებს ნათლობას, რომელიც წმინდა სამების სახელით შესრულდებოდა, თუნდაც კათოლიკე ეკლესიის გარეთ, მაგრამ ყველა გაგებით შეესაბამებოდა მართლმადიდებელთა მიერ აღსრულებულ ნათლობას, რამეთუ „ანტიკურ ხანაში ხელისუფლება მისაღებად თვლიდა იმ ნათლობას, რომელიც არანაირად არ ბლალავდა რწმენას“¹⁰⁴. ამ შემთხვევაში, ნამდვილ და ეფექტურ აქტად

ბა მათგან, რასაც კვიპრიანე და დონატისტები იყენებენ. იხ., P. Bernardini, *Un solo battesimo una sola chiesa. Il concilio di Cartagine del settembre 256, (Testi e ricerche di scienze religiose, 43), Istituto per le scienze religiose, Bologna, Il Mulino, 2009, 18-19.*

¹⁰¹ Basilio di Cesarea, *Il battesimo, testo, traduzione, introduzione e commento a cura di Neri U., Paideia Editrice, Brescia 1976*; მის სხვა ნაშრომებში საუბარია ნათლობაზე: *Moralia*-ში მე-20 და 21-ე წესები და 6ე და მე-80 წესების ნაწილი; *Breve*-ში წესი 234, და აგრეთვე ტრაქტატში *De Spiritu Sancto*.

¹⁰² „ამ მიზეზით ჩვენ ვიცით მხოლოდ ერთი ხსნის ნათლობა, რადგან ერთია სიკვდილი ამქვეყნად და ერთი მკვდრეთით აღდგომა, რომლის ფიგურაც ნათლობაა.“ Basilio Magno, *Su lo Spirito Santo, cap. 15, 35-36; PG 32, 130.*

¹⁰³ იხ., *Lettera Apostolica Patres Ecclesiae Del Sommo Pontefice Papa Giovanni Paolo II Per Il Xvi Centenario Della Morte Di San Basilio, 1980, იხ., <<https://www.monasteriovirtuale.it> > patres-ecclesiae> [15.07.2022]*

¹⁰⁴ ერეტიკოსების ნათლობასთან დაკავშირებით, ბასილი მიმართავს ტრადიციას და დასძენს, რომ ჯერ კიდევ ძველად გადაწყვიტეს უარი ეთქვათ მათ ნათლობაზე, ანუ ნათლობაზე, რომელიც მეორდებოდა; სამაგიეროდ, იღებდნენ სქიზმატების ნათლობას, რამდენადაც ისინი ჯერ კიდევ ეკლესიის ნაწილს წარმოადგენდნენ, ხოლო პარასინაგოგების მიმდევრებისთვის, საჭირო იყო სამართლიანი მონანიება და ღრმა სინანული, ვიდრე ზიარებას დაუბრუნდებოდნენ.

ითვლებოდა მოქცეულთა მიღება მართლმადიდებელ ეკლესიაში, მონანიებისა და მირონცხების მეშვეობით¹⁰⁵.

წმინდა ავგუსტინე და დონატიზმი

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი ეკლესიის და ქრისტიანული ცხოვრების საიდუმლოს არსის გასაგებად, ავგუსტინესა¹⁰⁶

ამ განსხვავების ფონზე, მონტანისტების, როგორც ერეტიკოსების ნათლობა, ბათილად ითვლება, მიუხედავად იმისა, რომ დიონისე ალექსანდრიელი შეცდომით უჭერდა მხარს მის ნამდვილობას. კატარებს, მეორე მხრივ, ეკლესია სქიზმატებად მიიჩნდევდა და ამიტომაც, იღებდნენ მათ. ამის შემდეგ, ბასილი იხსენებს კვიპრიანესა და ფირმილიანეს ქმედებას, რომლებიც თვლიდნენ, არავითარი განსხვავება არ გაეკეთებინათ ერეტიკოსებსა და სქიზმატებს შორის, ყველანი ერთი და იგივე განწყობილებით მიელოთ, გაეცათ მათზე ახალ ნათლობა, როგორც კი ეკლესიას დაუბრუნდებოდნენ. ამ გზით არ მალავენ მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებისადმი გარკვეულ ერთგულებას, რამდენადაც ისინი, ვინც ეკლესიას შორდებოდნენ, სულიწმიდის წყალობას აღარ ფლობდნენ. მაგრამ, ასკვნის იგი, რადგან ეპისკოპოსთა უმეტესობამ გადაწყვიტა ელიარებინა ნოვატიანისტების, ენკრატიტებისა და ჰიდროპარასტატების (ან მერწყულების) მიერ გაცემული ნათლობა, ბასილი იღებს ამ წესს, მაგრამ იქვე ამბობს, რომ მისი აზრით, ენკრატიტების ნათლობა ნებისმიერ შემთხვევაში უარყოფილი უნდა იყოს. ამ აზრის წინაშე, თუნდაც სხვაობებით, სავარაუდოა, რომ ბასილს სულაც არ გააჩნდა ბუნდოვანი და ზოგადი ინფორმაცია ერეტიკოსთა ნათლობის საკითხზე, იგი სრულად ფლობდა კვიპრიანეს ეპისტოლეებს, რომელიც თავად კართაგენელმა ეპისკოპოსმა განაგრძო აღმოსავლეთში. მაშ, როგორ ავხსნათ ბასილის ეს პოზიცია? ადვილი არ არის პასუხის გაცემა, თუნდაც იმიტომ, რომ ადვილად ვერ ახსნი ამ საკითხზე ბასილისეულ პასაჟს; „ნაკლები სიცხადე, ზოგადად სწორახაზოვანი და ცალსახა, შეიძლება ბასილის კეთილშობილურ მცდელობადაც ჩაითვალოს, რომ არ დაუპირისპირდეს აზიური (და ჩრდილო-აფრიკის) კრების ტრადიციის წინააღმდეგობებს და თავისი კოლეგებისთვის სასურველ პრაქტიკას“. ამასთან დაკავშირებით, წმინდა კვიპრიანე კართაგენელთან შედარება შეიძლება სასარგებლოც იყოს, რომლის ავტორიტეტიც დიდია როგორც მათთვის, ვინც ნათლობას იმეორებს, ასევე მათთვის, ვინც არ იმეორებს, მხოლოდ იმის ვარაუდით, დადგებოდა თუ არა ბასილი იმავე პოზიციაზე, რაც კვიპრიანემ შექმნა, რითაც უფრო ნათელი გახდებოდა მისი პოზიცია. მიუხედავად იმისა, რომ ვიცით, როგორ ბოროტად შეურაცხვეს კვიპრიანეს უფლებები მათ, ვინც ნათლობის განმეორებას უჭერდა მხარს, საკუთარი პოზიციის დასაცავად.

¹⁰⁵ ამ მიზრე საინტერესოა ანალიზი „მართლმადიდებლურ ეკლესიაში მოქცეულთა მიღების შესახებ“, რომელშიც წმინდა ბასილის ავტორიტეტი უცვლელი რჩება. იხ., <https://spazioinwind.libero.it/sanmassimo_decaita/testi/confronti/ricezione.htm> [15.07.2022]

¹⁰⁶ ავგუსტინეს დოქტრინალური საქმიანობა ინტენსიურად უპირისპირდებოდა დონატიზმს. ენერგიულად და მკვეთრად საუბრობდა თავის პოზიციაზე, ხალხის პატივისცემით. ავგუსტინემ თავისი წარმატებული კამპანია დონატიზ-

და დონატიზმს¹⁰⁷ შორის დაპირისპირება გახლდათ. მიუხედავად

მის წინააღმდეგ მას შემდეგ დაიწყო, რაც 391 წელს მღვდლად აკურთხეს. დონატისტების წინააღმდეგ დაწერილ თავის ცნობილ ფსალმუნში ან *Abecedarium*-ში ავგუსტინემ აჩვენა, რომ სექტა დაარსებული იყო ტრადიტორების მიერ, რომელსაც გამობდა პაპი და სინოდი, იგი დანარჩენი სამყაროსგან ცალკე იდგა და განხეთქილების, ძალადობისა და სისხლისღვრის მიზეზი იყო; ჭეშმარიტი ეკლესია არის ერთადერთი ვაზი, რომლის ტოტები მთელ დედამიწაზეა გართმეული. მას შემდეგ, რაც წმინდა ავგუსტინე ეპისკოპოსი გახდა, 395 წელს, მან დიალოგი გამართა დონატისტთა ზოგიერთ ლიდერთან, თუმცა არა თავის პირდაპირ მეტოქესთან, ჰიპონიდან. 400 წელს მან დაწერა სამი წიგნი პარმენიანეს წერილის წინააღმდეგ, სადაც უარყო მისი ცილისწამება და არგუმენტები წმინდა წერილებზე. თუმცა უფრო მნიშვნელოვანი იყო შვიდი წიგნი ნათლობის შესახებ, რომლებშიც წმინდა ოქტავუს მტკიცებით, ზიარების შედეგი მსახურის სინამდვილე არ იყო დამოკიდებული. იმ დროის მთავარი დონატისტი იყო პეტელიანე, კონსტანტინეს ეპისკოპოსი. წმინდა ავგუსტინემ, დაწერა ორი წიგნი ეკლესიის წინააღმდეგ, მისი ერთ-ერთი წერილის პასუხად, ხოლო მესამე დაამატა მეორე წერილზე საპასუხოდ, სადაც მას დაესხა თავად პეტელიანე. ამ ორ უკანასკნელ წიგნამდე, მან გამოსცა *De Unitate Ecclesiae* (დაახლოებით 403). ამ თხზულებებს უნდა დაემატოს რამდენიმე ქადაგება და რამდენიმე წერილი, რომლებიც ნამდვილი ტრაქტატებია. ასევე მნიშვნელოვანი იყო ავგუსტინეს განზრახვა, წმინდა კვიპრიანეს ავტორიტეტი ჩამოეცილებინა ამ მოძრაობიდან. ნათლობის შესახებ დონატისტების წინააღმდეგ, შდრ., <https://www.augustinus.it/italiano/sul_battesimo/index2.htm> [15.07.2022]

¹⁰⁷ დონატიზმი, ფართომასშტაბური რელიგიური მოძრაობა, წარმოიშვა და განვითარდა ჩრდილოეთ აფრიკაში IV ს-ში, კერძოდ, ნუმიდიაში და განსხვავებული ხასიათის ორი ფენომენი გაჩნდა. დონატისტები – მოდიან დონატოს სახელიდან, შესაძლოა, იგი იყო კაზაე ნიგრასი მკვიდრი, რომელიც მოგვიანებით კართაგენის სქიზმატი ეპისკოპოსი გახდა – ისინი შეადგენდნენ აფრიკულ ქრისტიანულ ეკლესიას, კათოლიკე ეკლესიასთან მტრულად განწყობილთ, მათი გამოყოფა კათოლიკე ეკლესიისგან გამოწვეული იყო ლაფსების საკითხის გამო (ლაფსი – ლათინური ტერმინი, რაც ნიშნავს „დაცემულები“, მათ, ვინც დევნის დროს წარმართებს დანებდა და წმინდა წიგნები გადასცა. დონატისტური დოქტრინის საფუძველია ის პრინციპი, რომ ზიარებები, და კერძოდ, ნათლობა და წმინდა ორდენები, თავისთავად არ უნდა განიხილებოდეს ხსნის ეფექტურ საშუალებებად, არამედ მსახურის ღირსების საფუძველზე, რომელიც მათ ანიჭებს. დონატისტები თავს თვლიდნენ ჩრდილოეთ აფრიკის ეკლესიის ნამდვილ მემკვიდრეებად და ტერტულიანეს ეკლესიოლოგიური სულიერების ერთგულ გამგრძელებლად, რომელიც გარკვეულწილად ინსტიტუციურ ჩარჩოებში მოაქცია წმინდა კვიპრიანე კართაგენელმა. ჩრდილოეთ აფრიკის ეკლესია თავისი არსებობის დღიდანვე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა მონაშემობას, როგორც მისი წევრების მთლიანობისა და სწმინდის ამაღლებულ მონშობას. მრავალი წლის განმავლობაში ეკლესიის კონცეფცია თითქმის პურიტანული და ყველასგან გამორჩეული იყო. ტერტულიანესთვის ეკლესიის ფუნდამენტური ნიშანი იყო მისი წევრების სწმინდის მოთხოვნილება. ეს კონცეფცია, მეორე მხრივ, მოითხოვდა, რომ ზიარების აღსრულება და ნათლობის კონკრეტული შესრულება ევალებოდა „ცოდვის ბრალეულობისგან თავისუ-

კათოლიციზმსა და დონატიზმს შორის გარეგნული მსგავსებისა, ავგუსტინე მალევე მიხვდა, რომ დონატიზმის მოძღვრება ძირს უთხრიდა ქრისტიანული რწმენის კარდინალურ ელემენტებს¹⁰⁸. რაში მდგომარეობდა დონატისტური მოძღვრებით შებღალული რწმენის კარდინალური ელემენტები და დონატისტების კონკრეტული ნაბიჯების შედეგად აღმოცენებული საეკლესიო პრობლემები? კათოლიკეები და დონატისტები „თანხმდებოდნენ იმაში, რომ არსებობს ერთი ღმერთი, ერთი რწმენა, ერთი ეკლესია, ერთი ნათლობა“. ერთი შეხედვით, კათოლიკეები და დონატისტები აღიარებდნენ ერთი და იგივე ქრისტიანულ სარწმუნოებას, მაგრამ სინამდვილეში ეს იყო ორი ეკლესია, სიღრმისეულად გათიშულები უმნიშვნელოვანეს ეკლესიოლოგიურ და საკრამენტულ საკითხებზე¹⁰⁹; დონატისტებს და კათოლიკეებს ერთმანეთისგან ჰყოფდათ ეკლესიის ფუნდამენტური მემკვიდრეობა და საიდუმლოთა ქმედუნარიანობა, კერძოდ, ნათლისღების და წმიდა ხელდასხმის. ამის გამო დონატისტები ახდენდნენ მათ მხარეზე გადასული კათოლიკეების გადანათვლას¹¹⁰. ეს იყო ის ძირითადი ელემენტები, რასაც

ფალ მსახურს“. თავის მხრივ, წმიდა კვიპრიანე დაჟინებით საუბრობს ეკლესიის სინმინდეზე, უფლის საკრებულოს წარმოადგენს როგორც „დახურულ ბალს“ და „ბეჭედდასმულ შადრევანს“.

¹⁰⁸ დონატიზმი უნდა მივიჩნიოთ სქიზმატურ და არა ერეტიკულ მოვლენად, რადგანაც აშკარად ჩანს, რომ ეკლესიისგან გამოყოფა, რაც მისგანვე გამოწვეული, ძირითადად იმ დისციპლინარულ პრობლემას ეყრდნობა, რაც პირდაპირ უკავშირდება რწმენის მოძღვრების კატეგორიებს. თუმცა, მხედველობაში უნდა მივიღოთ ის, რომ 405 წლის 12 თებერვალს, იმპერატორ ონოროუსმა, *De Unitate, lex unitatis*-ის გამოცემით, იგი ერეტიკოსად შერაცხა. ავგუსტინე მასზე, ძირითადად, სქიზმის ტერმინებით საუბრობს და იშვიათად ერესის.

¹⁰⁹ შდრ., Trapè A., *Sant'Agostino, l'uomo, il pastore, il mistico*, Ed. Città Nuova, Roma, 2001, 217.

¹¹⁰ ამასთან დაკავშირებით, მოგვყავს ავგუსტინეს ეს მშვენიერი მონმოზა: წინასწარმეტყველმა ზოგს ასე მიმართა: „ამბობენ თქვენი ძმები – თქვენი მოძულენი და ჩემი სახელისთვის თქვენი უარისმყოფელნი: გამოაჩინოს უფალმა თავისი დიდება, რათა ვიხილოთ თქვენი სიხარული“ (ეს. 66. 5 თ. LXX მიხედვით). დაფიქრდით, ვის შეეძლო ამ ფრაზის თქმა: ნუთუ წარმართებს? არა, რადგანაც წერილობითი და საეკლესიო ენით მათ ძმები, მოყვასები ეწოდებათ, იქნებ იუდეველებს, რომლებმაც არ ირწმუნეს ქრისტე? ნაიკითხეთ მოციქული და შენიშნავთ, რომ როდესაც ამბობს „ძმები“ რაიმე დამატების გარეშე, იგი ქრისტიანებს მიანიშნებს: „შენ რატომ განიკითხავ შენს ძმას? ანდა რატომ ამცირებ შენს

დონატისტების მოძღვრება ეჭვქვეშ აყენებდა და რისკენაც იყო მიმართული ავგუსტინეს მთელი ყურადღება და მთელი მისი პოლემიკა¹¹¹. მათ წინააღმდეგ ავგუსტინემ შეიმუშავა პრინციპი, რომელიც ღვთისმეტყველების დიდ მონაპოვრად იქცა თეოლოგიაში და საფუძვლად დაედო მომავალ ტრაქტატს *De sacramentis*: განსხვავება *potestas* და *ministerium*-ს შორის, ანუ ძალაუფლებასა და მსახურს შორის. საიდუმლოებათა გზით მინიჭებული მაღლი ღმრთისა და ქრისტეს ძალაუფლება; მსახური ოდენ იარაღია: „პეტრე ნათლავს? ეს ქრისტე ნათლავს; იოანე ნათლავს? ეს ქრისტე ნათლავს; იუდა ნათლავს? ეს ქრისტე ნათლავს“¹¹². საკრამენტთა ქმედუნარი-

ძმას? (რომ 14. 10). სხვა პასაჟში წერს: „მაგრამ თქვენ უსამართლოდ ექცევით და ართმევთ, თანაც თქვენს ძმებს“ (1 კორ. 6,8). ამიტომაც ისინი, ვინც ამბობენ: „არა ხართ ჩვენი ძმები“, წარმართებს გვეძახიან. აი, რატომაც უნდათ ჩვენი გადანათვლა, ამით აცხადებენ, რომ არ ფვლობთ მას, რასაც ისინი იძლევიან. ამას შედეგად სდევს მათი შეცდომა, ანუ იმის უარყოფა, რომ ჩვენ მათი ძმები ვართ. რა მიზეზით განაცხადა წინასწარმეტყველმა: „მათ ეტყვიან: „ჩვენი ძმები ხართ“, თუ არა იმით, რომ ვალიაროთ მათში ის, რასაც ისინი ჩვენში არ აღიარებენ? ამრიგად, რადგანაც ჩვენს ნათლობას არ აღიარებენ, ამბობენ, რომ მათი მოძმენი არ ვართ; ხოლო ჩვენ, რაკილა არ ვითხოვთ მათ ხელახალ მონათვლას, არამედ ჩვენსას ვაღიარებთ, ამით ვეუბნებით: „ჩვენი ძმები ხართ“. ისინიც გვეუბნებიან: „რატომ გვეძებთ, რად გინდივართ?“ ჩვენ კი მივუგებთ: „ჩვენი ძმები ხართ“. ჩვენ გვეტყვიან: „გაგვმორდით, საერთო არაფერი გვაქვს თქვენთან.“ და მინც, ჩვენ კი თქვენი ნაწილი ვართ: ვაღიარებთ ერთ ქრისტეს, უნდა ვიქცეთ ერთ სხეულად, ერთი თავის ქვეშ. ამიტომაც, ძმებო, განგემორებით სიყვარულით იმავე საკვებით, რომლის რძითაც გამოვიკვებეთ, რომლის პურით გავძლიერდებით, ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ, ვისი თვინიერების გამოც განგემორებით. ამ უამს, რომელსაც მათდამი დიდი სიყვარულით ვიყენებთ, უსაზღვრო მოწყალება, სადაც მათთვის შევთხოვთ ღმერთს, რომ საბოლოოდ უბოძოს მათ ბრძნული აზრები და გრძნობები, გონზე მოსასვლელად და იმის გასაგებად, რომ ჭეშმარიტების საწინააღმდეგო არანაირი არგუმენტი არ გააჩნიათ. მხოლოდლა მტრობით გამოწვეული უსუსურობა დარჩენიათ, რაც მით უფრო საშინელია, რაც უფრო მეტად ხარ დარწმუნებული საკუთარ სიძლიერეში. გაგმორდით, ვამბობდი, უსუსურთა, ხორცისმიერ მსაჯულთა, უხემ და ყოვლად მინიერ ადამიანთა გამო, ჩვენი მოძმეების გამო, ვინც იგივე საკრამენტებს აღავლენენ ცალკე, თუნდაც არა ჩვენთან ერთად, მაგრამ მინც ერთსა და იგივეს; ჩვენი ძმების გამო, რომლებიც ჩვენს მსგავსად წარმოთქვამენ ერთადერთ „ამენ“-ს, თუნდაც არა ჩვენს გვერდით. ღმერთს შეთხოვეთ თქვენი ღრმა სიყვარული მათდამი“. ამონარიდი: *“Commento sui salmi”* (sal.32, 29; CCL 38, 272-273).

შდრ. <https://www.gliscritti.it/antologia/tag/sant_agostino> [15.07.2022]

¹¹¹ იხ., <https://www.augustinus.it/italiano/unicita_battesimo/index2.htm> [15.07.2022]

¹¹² Agostino, *Contra Epist. Parmeniani II*, 15,34; შდრ. მთელი *Sermo 266*. ამრიგად, მათი ვალიდობა თავისთავადია, ანუ საკრამენტი მსახურისგან დამოუკიდებ-

ანობა და ეფექტურობა უღირსი მსახურის გამო არ ბრკოლდება: ეს ის ჭეშმარიტებაა, რაც გადანათვლაზე საუბრისას, ყოველ ეკლესიას და ყოველ ქრისტიანს დღესაც უნდა ახსოვდეს!

III

რა პოზიცია უჭირავს რომის კათოლიკე ეკლესიას ნათლობისა და გადანათვლის საკითხში?

ყველაზე სრულყოფილად და სინთეზურად პოზიცია გამოხატულია კათოლიკე ეკლესიის კატეხიზმომში (CCC), რაც სამი ეტაპით არის მოცემული: პირველი გვხვდება შემდეგ ნომრებში: 172, 173, 174 სადაც საუბარია „ერთ რწმენაზე“¹¹³. მეორე, მრწამსის მესამე მუხლში – „მწამს სულიწმიდა“, სადაც მე-10 მუხლში ითქმის: „მწამს ცოდვათა მიტევება“, რომელსაც ეთმობა მთელი 3 პარაგრაფი (977-979)¹¹⁴ და მესამე, იმ მუხლში, სადაც საუბარია 7 საკრამე-

ლად და ნაყოფიერად მოქმედებს. განცხადება განისაზღვრება ფორმულით „*ex opere operato, non operantis*“. ტრენტოს კრება ასე განსაზღვრავს 1547 წელს (ლუთერის წინააღმდეგ): „თუ ვინმე იტყვის, რომ ახალი კანონის საიდუმლოებები არ ანიჭებენ მადლს საკუთარი და შინაგანი ეფექტურობით (*ex opere operato*), მაგრამ მადლის მოსაპოვებლად საკმარისია ღვთაებრივი აღთქმებისადმი ნდობა, ის უნდა განიკვეთოს.“ (Sess. VII, ca. 8; Denz 1611).

¹¹³ საუკუნეების განმავლობაში, მრავალი ენის, კულტურის, ხალხისა და ერის მესვეობით ეკლესია არ წყვეტს ერთი უფლისაგან მიღებული ერთი რწმენის აღიარებას, რომელიც გადაეცა ერთი ნათლობით, იმ რწმენაში გაფესვიანებული, რომ ყველა ადამიანს ჰყავს ერთი ღმერთი და მამა. წმიდა ირინე ლიონელი, ამ რწმენის მონმე, ასე აცხადებს: 173 „სინამდვილეში, ეკლესია, მიუხედავად დედამიწის კიდით კიდემდე გავრცობილი, მიიღო რწმენა მოციქულთა და მათი მონაფიებისგან... (...) გულდაგულ ინახავს ამ ქადაგებას და ამ რწმენას, თითქოს ერთადერთ სახლში ცხოვობდეს, იმავე გზით სწამს, თითქოს ერთი სული და ერთი გული ჰქონდეს, თითქოს ერთი პირი ჰქონდეს“. 174 „თუკი მსოფლიოში ენები მრავალფეროვანია, ტრადიციის შინაარსი მაინც უნიკალური და იდენტურია. და არც გერმანიაში მყოფ ეკლესიებს, არც ესპანეთში, არც კელტთა შორის (გალიაში), არც აღმოსავლეთის, ეგვიპტის, ლიბიის ეკლესიებს არ გააჩნიათ სხვა რწმენა ან ტრადიცია მათგან, რომლებიც მსოფლიოს ცენტრში იმყოფებიან“. „ეკლესიის უწყება, ამდენად, ჭეშმარიტი და მყარია, რამეთუ იგი მთელ მსოფლიოს ხსნის ერთადერთ გზას მიანიშნებს“. 172-ში ციტატის სახით მოყვანილია ეფეს. 4,4-6, რაც აშკარად მიანიშნებს იმ მიზეზზე, რატომ არის ნათლობა ერთი. იხ., *Catechismo della Chiesa Cattolica, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1992.*

¹¹⁴ მრწამსის მე-10 პარაგრაფი „ცოდვათა მოსატეველად“ უცნაურად ჟღერს,

ნტზე; პირველ თავში – „ქრისტიანული ინიციაციის საიდუმლოებები“, ამ საკითხს ეთმობა ნომრები 1213 – დან 1274-მდე¹¹⁵. ნათლობა ქრისტიანული რწმენის „საფუძვლებს“ მიეკუთვნება: ნათლობა არ წარმოადგენს მხოლოდ შვიდ საიდუმლოთაგან პირველს. იგი ყველა დანარჩენის ბაზისია¹¹⁶. ნათლობასთან მიმართებაში არცერთი საიდუმლო არ არის დამოუკიდებელი. კათოლიკე ეკლესიის კატეხიზმო ასე განსაზღვრავს ნათლობას: „...ეს არის ყველა ქრისტიანული ცხოვრების საძირკველი, სულით სიცოცხლის შესასვლელი ვესტიბიული და „კარი, რომელიც ხსნის სხვა საიდუმლოებას“ (კეკ 1213) და როგორც ასეთი, იგი ინიციაციის საიდუმლოებად განისაზღვრება¹¹⁷. ქრისტიანობისთვის ეს არის „ქრისტეს სიკვდილში კატეკუმენის დაკრძალვის სიმბოლო, საიდანაც იგი მასთან ერთად აღდგა (შდრ. რომ. 6,3-4; კოლ. 2:12), როგორც „ახალი ქმნილება“ (შდრ. 2 კორ. 5:17; გალ 6:15), (კეკ 1213). ეს არის იესოს, მკვდარი და აღმდგარი ქრისტეს რწმენის გაზიარება, ანუ იესოს საპასეჟო საიდუმლოსი. „ქრისტემ თავისი პასექით გახსნა ნათლობის წყაროები ყველასთვის“ (კეკ 1225)¹¹⁸. კეკ ნათლობას განსაზღვრავს, როგორც

როდესაც სრული ფორმულა ასეთია „მწამს ერთი ნათლისღება ცოდვათა მოსატევებლად“; ნომრების 977-980 მოკლე სათაურია „ერთი ნათლისღება ცოდვათა მოსატევებლად“; რატომ მოხდა ფორმულის გაყოფა და „მწამსში“ მხოლოდ „ცოდვათა მიტევებაზე“ მახვილის დასმა? იქნებ იმიტომ, „მწამს ცოდვათა მიტევება“ გაცილებით უფრო ძველია“? თუკი ასეა, უპრიანი იქნებოდა მითითებულიყო ფორმულის განვითარებაც, როგორც ეს სხვა ფორმულების შემთხვევაში მოხდა.

¹¹⁵ Catechismo della Chiesa Cattolica, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 1992. ნათლობის რიტუალის წინასწიგნებაც სინთეტურად გამოხატავს კათოლიკური ეკლესიის იგივე აზრს ნათლობის შესახებ.

¹¹⁶ მირონცხება, მაგალითად, არის მისი შესრულება; ევქარისტია მონათლულთა საზრდოა; ქორწინება და წესრიგი არის მისი განვითარება ცხოვრების პროფესიულ მდგომარეობასთან მიმართებაში; აღსარება ეკლესიის მამებმა მიიჩნიეს მეორე ნათლობად, რადგან ის აბრუნებს მონანიებულ ცოდვილს ნათლობის მდგომარეობაში; ავადმყოფთა ცხება აცოცხლებს მათ რესურსებს სულისა და სხეულის სიჯანსაღის შესაბამისად.

¹¹⁷ ქრისტიანული ინიციაციის საიდუმლოებებს შორის კავშირი საინტერესოა, რადგან, მიუხედავად იმისა, რომ დასავლეთში ეკლესიის ისტორიის განმავლობაში განიცადა სხვადასხვა მუტაცია, ნათლობის, დადასტურებისა და ევქარისტის თანმიმდევრობა ძალაში რჩება ნათლობაზე სწორად საუბრისას.

იხ., <<http://www.liturgia.maranatha.it/Iniziazione/indexpage.htm>> [15.07.2022]

¹¹⁸ ახალი აღთქმის ჩვენება ამკარაა. ნათლობის მეშვეობით თითოეული ადამიანი-

„ცოდვათა მიტევების მიზნით გაცემული პირველი და მთავარი საიდუმლოება“ (ნ.977), ხოლო მის განმეორებაზე საუბარია ნ.1272-ში: „...ერთხელ და სამუდამოდ მოცემული ნათლობის განმეორება შეუძლებელია“¹¹⁹. კანონიკური კოდექსის ნ.845, პარ. 1-ში ვკითხულობთ: „ნათლობის, მირონცხების და ხელდასხმის საიდუმლოებები, რამდენადაც ძლიერ დაღს გვასვამენ, არ შეიძლება განმეორდეს“¹²⁰.

„ნათლობის ორმხრივ აღიარებაზე“ შემდგარი SAE-ს თეოლოგიური ჯგუფი შემდეგს წერდა: „ზოგადად, რომის კათოლიკე ეკლესია მაშინაც აღიარებს სხვა ეკლესიებში აღსრულებულ ნათლობას,

ნი ასოცირდება ქრისტეს სააღდგომო საიდუმლოსთან: „რადგან მასთან ერთად დაკრძალულხართ ნათლით, თქვენც აღდგებით მასში რწმენით ღვთის ძალის, რომელმაც მკვდრეთით აღადგინა იგი“ (კოლ. 2. 12). თავად იესო თავის ვნებასთან დაკავშირებით საუბრობს ნათლობაზე, რომელიც მან უნდა მიიღოს (მდრ., მარკ. 10:38; ლუკ. 12:50), რითაც ქმნის კავშირს ნათლობასა და მის სააღდგომო საიდუმლოს შორის.

¹¹⁹ ასევე, საჭიროა თომა აქვინელის მკაფიო და ზუსტი სინთეზის გახსენებაც „Summa Theologica“-ში III ნაწ. საკითხი 66, მუხ. 9 – შეიძლება თუ არა ნათლობის განმეორება. იხ., <[www.carimo.it](http://www.carimo.it/somma-teologica)> [somma-teologica](http://www.carimo.it/somma-teologica)> [15.07.2022]

¹²⁰ კანონიკური სამართლის კოდექსი, არაავალიდური ნათლობის შემთხვევაში, შემდეგს აკანონებს: კან. 869 – §1. „თუკი ეჭვი გეპარებათ ვინმეს ნათლობაზე, ან იმაზე, რომ ნათლობა კანონიერად არ აღსრულდა და ეჭვი კვლავ რჩება სერიოზული კვლევის შემდეგაც, ნათლობა ეძლევა პირობით. არაკათოლიკურ საეკლესიო თემში მონათლული პირები არ ინათლებიან რაიმე პირობის საფუძველზე, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც საკითხი განხილულია და გამოყენებული სიტყვიერი ფორმა ნათლობისას, ასევე გათვალისწინებულია ზრდასრული მონათლული პირის და მომნათლავი მსახურის განზრახვა, ნათლობის მართებულობაში ეჭვის სერიოზულ საფუძველს არ ტოვებს. თუ იმ შემთხვევებში, როგორცაა §§1 და მე-2 პუნქტი, ნათლობის მინიჭება ან მართებულობა ეჭვქვეშ რჩება, ნათლობა არ მიენიჭება მანამ, სანამ ნათლობის პირი არ შეისწავლის ნათლობის საიდუმლოზე არსებულ მოძღვრებას, თუკი ზრდასრულია, და იგივე ან მისი მშობლები, ბავშვის შემთხვევაში, რათა განათლდნენ გაცემული ნათლობის ვალიდურობის თაობაზე გაჩენილი ეჭვების მიზეზებზე“. იხ., <http://www.vatican.va/archive/cod-iuris-canonici/cic_index_it.html> [15.07.2022] მაგრამ კანონიკური სამართალი არ საუბრობს მათზე, ვინც ნათლობას იმეორებს და რა სასჯელში შეიძლება ჩავარდნენ, 47-ე სამოციქულო კანონისგან განსხვავებით, სადაც ვკითხულობთ: „ეპისკოპოსი ან ხუცესი, რომელიც ხელახლა ნათლავს მას, ვინც რეალურად უკვე მიიღო ნათლობა (...) გადაყენებულ იქნეს“ ან საუბრობენ, მაგალითად, როგორც ევქარისტის ნინაღმდეგ ჩადენილ დანაშაულზე. იხ., <[www.vatican.va](http://www.vatican.va/instruction-redemptionis-sacramentum)> [15.07.2022] ნომრები: 172-175. ამრიგად, 1993 წლის ქრისტიანთა ერთიანობის პაპის საბჭოს ეკუმენიზმის შესახებ პრინციპებისა და ნორმების გამოყენების დირექტორიუმში, 1993წ. 92-101, სადაც საუბარია ნათლობაზე, არაფერია ნახსენები გადანათვლაზე, თითქოსდა ეს პრობლემა არც კი არსებობს. იხ., www.vatican.va/pc_chrstuni_doc_19930325_directory_it> [15.07.2022]

როცა იმ ეკლესიის სავსეობას არ ცნობს და ვატიკანის II კრების შემდეგ, აკრძალულია ხელახალი მონათვლა¹²¹, იქვე იხსენებენ ენციკლიკა *Ut unum*-ში გაცხადებულს: „ქრისტიანთა „საყოველთაო ძმობა“ მყარ ეკუმენურ თვითშეგნებად იქცა“, ამის „აღიარება ... საფუძვლად დაედო ერთი ნათლისღების აღიარებას...“.¹²² 2010 წელს, იტალიის საეპისკოპოსო კონფერენციამ საჭიროდ ჩათვალა, ქვეყნის ტერიტორიაზე არაკათოლიკე აღმოსავლური ეკლესიების წარმომადგენლებთან ურთიერთობის მიზნით, მოემზადებინა თავისი *Vademecum*; ეს ფრიად საინტერესო დოკუმენტია, სულიერმა მწყემსებმა ეკუმენიზმის პრინციპები მოარგეს მორწმუნეების, როგორც კათოლიკეთა, ასევე არაკათოლიკეთა კონკრეტულ ცხოვრებას, თუმცა ნ. 8-17, სადაც საუბარია ნათლობაზე, საერთოდ არ ახსენებს გადანათვლის ფაქტებს, რასაც უკვე იტალიაშიც ვხვდებით¹²³. ამ დოკუმენტში კარგად სჩანს რომის კათოლიკე ეკლესიის პოზიცია ნათლობაზე, ასევე სხვა ქრისტიანული ეკლესიებისა და ქრისტიანული სათემოების ნათლობის აღიარებაზე, ფაქტის განმეორებითობის უგელებელყოფით; „ვთვლი, რომ ეს დოკუმენტი ზომიერებას და პატივისცემას, სიცხადეს და თანმიმდევრულობას აჩვენებს; რასაკვირველია, კათოლიკე ეკლესია თავისი ტრადიციის, ღვთისმეტყველებისა და კანონიკური სამართლის გამო, არ უარყოფს მართლმადიდებელი ეკლესიების ნათლობას, მაგრამ სიცხადე და თანმიმდევრულობაა“, ის, რომ იგივე ვალიარო სხვაში, რასაც სხვები შენში არ აღიარებენ? რისი თქმა შეგვიძლია იმ მართლმადიდებელ ეკლესიებზე, რომლებიც კათოლიკეთა გადანათვლას ახორციელებენ? რა შეიძლება ვუთხრათ იმ კათოლიკეებს, რომლებიც გადანათვლის დილემის წინაშე დგანან? როგორც ზემოთ ვნახეთ, III ს-ში პაპი სტეფანეს რეაქცია გადანათვლის საკითხში მყისიერი და შეუვალი იყო. როგორ გამოხატავს დღეს რომის კათოლიკე ეკლესია თავის პოზიციას ამ საკითხთან დაკავშირებით? მყისიერად და ცხადად?

¹²¹ იხ., <www.chiesecristianeticinesi.ch ›documents› SAE 2004> [15.07.2022]

¹²² შდრ., <www.vatican.va › documents › hf_jp-ii_enc_25051995_ut-unum-sint> [15.07.2022]

¹²³ იხ., <www.istitutosanluca.org ›file› Vademecum_CEI_2010_Orientali> [15.07.2022]

ეკუმენური პოზიცია გადანათვლის პრობლემის წინაშე

ნათლობის საკითხში ერთიანობის მიღწევა ეკუმენური მოვალეობის მთავარი ამოცანაა, რამეთუ სწორედ ნათლობის საკითხში არის გათიშული ქრისტიანობა, თუნდაც ყველაფერი სხვაგვარად ჩანდეს. ნათლობა დღემდე დავისა და კონფლიქტის მიზეზია, მიუხედავად იმისა, რომ ერთობლივ მცდელობებს ურიგო შედეგები არ მოუტანია. ამჟამად ნათლობა სხვადასხვა ქრისტიანული ეკლესიის აღმსარებლებს აერთიანებს, ამასთანავე, ეს ეკლესიები გაყოფილია, რადგანაც ნათლობის ყველა ფორმა როდია აღიარებული ქმედუნარიანად. ეს ცხადად ჩანს, როდესაც ზოგიერთი ეკლესია თავის წიაღში შესვლის მსურველისგან „გადანათვლას“ ითხოვს, იმისდა მიუხედავად, საიდან მოდიან და მიუღიათ თუ არა ნათლობა.¹²⁴ ნათლობის საკითხში ერთსულოვნების მისაღწევ გზაზე მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა 1982 წელს გამოცემული დოკუმენტით: „ნათლობა, ექვარისტია, მსახურება“ (BEM: რწმენა და კონსტიტუცია, ლიმა 1982): მასში სიღრმისეული თანხმობა შედგა ნათლობის თეოლოგიაზე ქრისტიანულ ეკლესიებს შორის. ტექსტი აცხადებს, რომ „ერთი ქრისტიანული ნათლობა მორწმუნეს ქრისტესთან და ეკლესიასთან აკავშირებს“, შესაბამისად, ძლიერი მოწოდებაა ერთიანობის გზაზე; ამ დოკუმენტის მე-13 მუხლში ნათქვამია, რომ „ნათლობა არაგანმეორებადი აქტია“, ამიტომაც „თავიდან უნდა ავიცილოთ ნებისმიერი პრაქტიკა, რაც შეიძლება „ხელახალ ნათლობად“ ჩაითვალოს¹²⁵. ერთობ საინტერესოა, რასაც რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის ეპისკოპოსთა საიუბილეო კრების დოკუმენტი წერს (2000 წლის 13-16 აგვისტო)¹²⁶.

¹²⁴ შდრ., Ricca P., *Dal Battesimo allo "Sbatteszo". La storia tormentata del battesimo cristiano*, Torino, Claudiana, 2015, 233, 287, 288.

¹²⁵ *Baptism, Eucharist and Ministry, Faith and Order Paper N111*, World Council of Churches, Ginevra, 1982, trad. it. *Battesimo Eucaristia Ministero. Testo della Commissione Fede e Costituzione (in seguito BEM)*, a cura di P. Ricca e L. Sartori, Elle Di Ci- Claudiana, Leumann-Torino, 1982. იხ., <www.saemilano.gruppisae.it > Allegati > BEM> [15.07.2022]

¹²⁶ 1.10. მხოლოდ კონკრეტულ საზოგადოებასთან კავშირის მეშვეობით მიიღ-

რაც შეეხება ნათლობის და გადანათვლის საკითხს, პოზიცია დღესაც გაურკვეველია და ეს აშკარად ჩანს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა და დიდი სინოდის ენციკლიკაშიც, რომელიც კრეტაზე აღინიშნა 2016 წელს, აქ არც ნათლობაზე საუბარი და არც მასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე.¹²⁷ ეკუმენური მდგომარეობის გაცნობის მიზნით შეიძლება ნავიკითხვით SAE-ს თეოლოგიური ჯგუფის დოკუმენტი „ნათლობის ორმხრივ აღიარებაზე“.¹²⁸ ეკლესიათა მსოფლიო საბჭოს რწმენისა და კონსტიტუციის კომისია 2013 წელს, ლიმას დოკუმენტის „ნათლობა, ევქრისტია, მსახურება“ (1982) გამოქვეყნებიდან 30 წლის შემდეგ აქვეყნებს დოკუმენტს „ეკლესია: საერთო ხედვისკენ“; 40-ე და 41-ე მუხლებში ნათლობის შესახებ შემდეგს ვკითხულობთ: „რაც შეეხება წმიდა საიდუმლოებებს, ეკლესიებმა ისეთ მნიშვნელოვან შეთანხმებას მიაღწიეს, რითაც ნათლობა, ევქარისტია და ღვთისმსახურება

წვეა ეკლესიის თითოეული წევრის ზიარება მთელ ეკლესიასთან. ლეგიტიმური კავშირის შეწყვეტით საკუთარ ადგილობრივ ეკლესიასთან, ქრისტიანი საფრთხეს უქმნის საკუთარ კავშირს ეკლესიის მთელ სხეულთან, შორდება მას. ნებისმიერი ცოდვა გარკვეულწილად შორდება ეკლესიას, თუნდაც მთლიანად არ გამოეყოს მას. ძველი ეკლესიის კონცეფციაში განცალკევება მდგომარეობდა ევქარისტიისგან განდგომაში, მაგრამ განკვეთილის (ან მისი) საეკლესიო საზოგადოებაში ხელახალი მიღება არასოდეს ყოფილა ნათლობის განმეორების საბაზი. ნათლობის მუდმივობის ბუნება გამოხატულია ნიკეა-კონსტანტინოპოლის მრწამსში: „ვალირებ ერთ ნათლისღებასა მოსატევევებლად ცოდვათა“. 47-ე სამოციქულო კანონში ნათქვამია: „ეპისკოპოსი ან ხუცესი, რომელიც ხელახლა ნათლავს მას, ვინც რეალურად უკვე მიიღო ნათლობა (...) გადაყენებულ იქნეს“. 1.11. ამით ეკლესიამ დაამტკიცა, რომ ვინც გარიცხულია, მაინც ინარჩუნებს ღვთის ერის კუთვნილების „ბეჭედს“ და მისი ხელახალი მიღებით ეკლესია აცოცხლებს მას, ვინც უკვე მოინათლა სულიწმიდით და განწვერიანდა ერთ სხეულში. მაშინაც კი, როდესაც ის განკვეთს თავის ერთ-ერთ წევრს, რომელსაც ბეჭედი დაესვა ნათლობის დღეს, ეკლესია იმედოვნებს მის დაბრუნებას. თავისთავად, იგი განკვეთას განიხილავს როგორც სულიერი აღორძინების საშუალებას. იხ., *Il Regno – Documenti n.5 (876) del 1 Marzo 2001.*

¹²⁷ იხ., <www.ortodossia.it> catid=316:documenti-ufficiali-in-italiano> [15.07.2022] როგორც ჩანს, ეკლესიებისთვის უფრო ადვილია საუბარი ეკოლოგიაზე, გლობალიზაციაზე, ვიდრე ნათლობასა და გადანათვლაზე, მაშინაც კი, როდესაც ვსაუბრობთ „ზიარებებზე, მადლზე, მღვდელმსახურებაზე და სამოციქულო მემკვიდრეობაზე. მაგრამ როგორ აჩვენებენ ეკლესიები სანდოობას ამ „გლობალიზებულ“ სამყაროში, თუ ისინი თავად არიან გაყოფილები, განსხვავებული საკრამენტული პრაქტიკით და ერთმანეთში უთანხმოებით?“

¹²⁸ იხ., <www.chiesecristianeticinesi.ch> documents> SAE 2004> [15.07.2022]

(1982) ნათლობისა და ევქარისტის არსს შეგვაცნობს. ეს ტექსტი უფრო მეტი თანხვედრის ნერტილს გვაჩვენებს უმნიშვნელოვანეს და გადაუჭრელ საკითხებზე: ვინ შეიძლება მოინათლოს...⁴¹. ნათლობის საკითხში ეკლესიებს შორის მზარდი თანხმობა შეიძლება ასეც შეჯამდეს: წყლით ნათვლა ერთი და სამსახოვანი ღმრთის – მამის, ძისა და სულიწმიდის სახელით, ქრისტიანები ქრისტესთან და ერთმანეთთან, ყველგან და ყოველჟამიერად მყოფი ეკლესიის ერთობაში იმყოფებიან. ნათლობა ნიშნავს ახალი ცხოვრების დაწყებას ქრისტეში და მის ნათლობაში, ცხოვრებაში, სიკვდილსა და აღდგომაში მონაწილეობას (შდრ. მათ. 3,13-17; რომ 6,3-5). ეს არის „წყალი, რომელიც შობს და ახალ სიცოცხლეს სძენს სულიწმიდის მიერ“ (ტიტ. 3: 5), რათა მორწმუნენი ქრისტეს სხეულში შეიყვანონ და ღმრთის სამეფოს და საიქიო ცხოვრებას აზიარონ (შდრ. ეფ. 2.6). ნათლობა გულისხმობს ცოდვათა აღიარებას, გულის მოქცევას, შენდობას, განწმენდას და მადლცხებულებას; იგი მორწმუნეს აკურსთებს, როგორც „სამეფო სამღვდელოების, წმინდა ერის ხალხს, რომელიც ღმერთმა თავისთვის ისურვა“ (1 პეტრ. 2,9). ამიტომაც არის ნათლობა ფუნდამენტური ერთიანობის კავშირი. ზოგიერთი ეკლესიის თანახმად, სულიწმინდის მადლი მეტადრე განივრცობა ქრისტიანული ინიციაციის ერთ-ერთი საიდუმლოებით – მირონცხებით. ნათლობის საკითხში მიღწეულმა თანხმობამ ზოგიერთ ეკლესიას უზიდავს ეკუმენურ მოძრაობაშიც ჩართულიყო და ორმხრივად მოეთხოვა ნათლობის აღიარება.¹²⁹ მიუხედავად ამისა, გადანათვლის პრაქტიკას დღესაც ადგილი აქვს არაერთ ეკლესიაში, მათ შორის საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაშიც, რომელიც უგულვებლყოფს კათოლიკური ნათლობის ქმედუნარიანობას და, შესაბამისად, სხვა წმიდა საიდუმლოებების¹³⁰.

¹²⁹ იხ., <www.oikoumene.org > commissions > faith-and-order > The_Church_it Ma anche in questo documento non si parla dei fatti del ribattesimo> [15.07.2022]

¹³⁰ Parlato V., Commento agli Atti del Santo Grande Concilio delle Chiese Ortodosse, Stato, Chiese e pluralismo confessionale, Rivista telematica (www.statoechiese.it), n. 3/2017. მე-19 გვერდზე 56-ე სკოლიოში მოყვანილია შემდეგი: „ხელახალი ნათლობა და ჩამორთმეული ეკლესიები: კათოლიკეების ცხოვრება საქართველოში, სადაც არ შეიძლება არ იყო მართლმადიდებელი“.

რასაკვირველია, თუკი ნათლობას არ აღიარებენ, სულ მცირე იმ ეკლესიებს შორის, რომლებიც თავს სამოციქულო ეკლესიად აცხადებენ, ევქარისტიული ერთობით გამოხატული ერთობისკენ მიმავალი გზა კიდევ უფრო მეტ დროს და დათმენას მოითხოვს. როგორც ჩანს, სრული შეთანხმების გზაზე ყოვლად გადაუდებელია, – როგორც ხშირად გვირჩევენ, – კონკრეტული ეტაპების გავლა; ამ ეტაპებში პირველი უნდა იყოს ნათლობის – ქრისტიანული ცხოვრების საფუძვლის აღიარება, რის გარეშეც, ჩემის აზრით, საეჭვო იქნებოდა საუბრის დაწყება სხვა საიდუმლოებებზე, მით უმეტეს, ღვთისმსახურებაზე და რომის ეპისკოპოსის მსახურებაზე. როგორ ვისაუბრებთ მის როლზე, თუკი ზოგიერთი სამოციქულო ეკლესია რომის ეპისკოპოსს ქრისტიანადაც კი არ თვლის, რამეთუ მის ნათლობას არაქმედუნარიანად უყურებს? თავი არ უნდა მოვიტყუოთ ამ რეალობის უარყოფით. თუკი უნიატიზმის და პროზელიტიზმის მეთოდს ჭეშმარიტი ეკუმენიზმის პრინციპების საწინააღმდეგოდ მიიჩნევენ¹³¹, იმავე შემართებით რატომ არ უნდა უარყოფთ გადანათვლის მეთოდი, როგორც ჭეშმარიტი ეკუმენიზმის პრინციპების საწინააღმდეგო გზა?¹³²

¹³¹ ბალამანდის დეკლარაცია იხილეთ <https://it.qwe.wiki/wiki/Balamand_declaration> [15.07.2022] მართალია, ყველა მართლმადიდებელ ეკლესიას არ მოუწერია ხელი ამ დოკუმენტზე, მათ შორის საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიას, დოკუმენტი მაინც რჩება მნიშვნელოვან ნაბიჯად. ჩემი აზრით, უნიატიზმზე და პროზელიტიზმზე ვერ ვილაპარაკებთ გადანათვლის გარეშე, რადგან ხელახალი ნათლობა სხვა არაფერია, თუ არა უნიატიზმისა და პროზელიტიზმის კიდევ ერთი სამოსი. დოკუმენტის კომენტარი იხ., <https://www.academia.edu/36872159/Origine_e_funzione_dell_uniatisimo_II_caso_della_Chiesa_siro_orientale_in_Cristianesimo_nella_Storia_32_2011_383-404> [15.07.2022]

¹³² გაბედული გზავნილი იყო, როდესაც 2017 წლის 28 აპრილს, რომის პაპმა ფრანცისკემ და კოპტმა მართლმადიდებელმა პატრიარქმა თავადროს II-მ ქაიროში ხელი მოაწერეს ერთობლივ განცხადებას, რომელშიც ვკითხულობთ: „შეცდებიან, მთელი გულწრფელობით, არ გაიმეორონ ჩვენს ერთ-ერთ ეკლესიაში აღსრულებული ნათლობა მასზე, ვისაც სურს შეუერთდეს მეორეს“. იხ., <http://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2017/april/documents/papa-francesco_20170428_egitto-tawadros-ii.html> [15.07.2022]

გულახდილი დასასრულისკენ...

მრწამსის ეს ფრაზა – „ვალღარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატევეებლად ცოდვათა“, კარგად არის განმარტებული პავლე მოციქულის 2 კორ. 1,19-22-ში: „ღმერთის ძე, იესო ქრისტე, რომელსაც თქვენ შორის ვქადაგებდით მე, სილოანე და ტიმოთე, არ იყო „ჰო“ და ‘არა’, არამედ ყოველთვის „ჰო“ იყო მასში, რადგან ღვთის ყველა აღთქმა მასში არის „ჰო“ და მისით ითქმის ჩვენს მიერ „ამინ“, ღმერთის სადიდებლად. ხოლო ის, ვინც თქვენთან ერთად გვაფუძნებს ქრისტეში და გვცხო, ღმერთია, რომელმაც დაგვბეჭდა და სულის საწინდარი მოგვცა ჩვენს გულებში“. ცხადია, პირველ ქრისტიანთათვის, ეს „ბეჭედი“ ნათლობა გახლდათ: ის, ვინც მოინათლა, ახლა უკვე ღმერთს ეკუთვნის, მისი ძე ან მისი ქალწულია¹³³; ღმერთის ხალხს – ეკლესიას ეკუთვნის და სულიწმიდის ნიჭებს ეზიარება. სულიწმიდა, ჩვენში ღმერთის შვილობრიობის განმტკიცებით, ყოველგვარ ეჭვებს გვიფანტავს. ნათლობა ერთია (**Confiteor unum baptisma**), რამეთუ ეს ღმერთის უკანასკნელი მაცხოვრებელი სიტყვაა, რამაც ყოველგვარი საუბრის ზღურბლი გადალახა და აღარ საჭიროებს შემდგომ განვითარებას: არ არსებობს მეორე მონათვლის შესაძლებლობა, რაც ღმერთის უფრო სრულყოფილი საუბრის და ხსნის ყველაზე უკიდურესი ნების გამომხატველი იქნებოდა¹³⁴.

¹³³ ბიბლია მრავალგზის საუბრობს ღვთის შვილებზე, როგორც „დაბეჭდილებზე“, მათ შორის, ეფეს. 1:13; II კორ. 1:21-22; ეფეს. 4:30. ბეჭდის ნიშანი, სხვა მრავალ მნიშვნელობასთან ერთად, იმის დასტურიცაა, რომ იესო ქრისტეს სისხლით ხარ მოპოვებული, როგორც ძე. აღთქმაში, როდესაც ისრაელმა მონიშნა სისხლით კარის ზედა ძელი და წირთხლი (გამოსვლა 12:21-23), ხოლო ღმერთმა თავისი სისხლით დაასვა ბეჭედი. ასეთივე მნიშვნელობა აქვს ახალი აღთქმის ეკლესიაში წმინდა ნათლობის საიდუმლოს. სულიწმიდის მიერ ბეჭდის დასმა მიუთითებს იმაზე, რომ ეკლესიის ხსნა ღმერთის საქმეა, რასაც ის ახორციელებს სულიწმიდის მიერ და ვერცერთი ბოროტი ძალა ან ძალაუფლება ვერ გაანადგურებს ღვთის ამ საქმეს. იგი ერთგულია და რასაც დაინყებს სისრულეში მოიყვანს თავისი სახელის სადიდებლად. ბეჭედი ცხების მსგავსი სიმბოლოა. თავად ღმერთმა „დასვა თავისი ბეჭედი“ ქრისტეზე (იოან. 6:27), მასში გამოჩნდება მამა თავისი ბეჭდით. ბეჭედი სულიწმიდის ცხების წარუზოცელი (წარუშლელი) ეფექტი აქვს ნათლობის, მირონცხების და სამღვდელობის წმიდა საიდუმლოებებში. ამიტომაც არ შეიძლება ამ სამი საიდუმლოს განმეორება (იხ., CCC 698).

¹³⁴ იხ., Ruffini E., *Il Battesimo nello Spirito*, Torino, 1982, 223.

განა ის, ვინც ნათლობას იმეორებს, არ აბათილებს ყოველივე ამას? არ იხსენებს და არ აღადგენს დონატისტიების ცდომილებას, რაც ყველა ეკლესიამ (და არა მხოლოდ ავგუსტინემ) ერესად აღიარა.

განა ის, ვინც ნათლობას იმეორებს, არ იხსენებს და არ შედის ჩვილთა მონათვლის პოლემიკაში, რომლის ქმედუნარიანობა ეჭვქვეშ დგას და ამიტომაც იმეორებენ (იხ. ანაბაპტიზმი)¹³⁵

განა ის, ვინც ნათლობას იმეორებს, არ აუქმებს კანონიკური მონაწილის პრაქტიკას და ამავდროულად, საეკლესიო ზიარების შეწყვეტის წესს, რაც ერთობლივ ევქარისტიაში უზიარებლობით და იმ ეკლესიის თავის დიპტიხებში მოუხსენებლობით გამოიხატება?

ნუთუ სწორია ის ფაქტი, რომ ნათლობას მეორე ადამიანის რწმენისა და მისი ქრისტიანობის უარსაყოფად იყენებენ, რაც არასოდეს მომხდარა ეკლესიების ტრადიციებში? გადანათვლის პრაქტიკა, ხომ არ მეტყველებს არა იმდენად კათოლიკეთა უმწეობაზე, რამდენადაც იმ ადამიანის არაორთოდოქსულ ხედვაზე ნათლობის ირგვლივ, ვინც მეორედ ნათლავს?

დღეს, როდესაც ეკლესიები აქტიურად საუბრობენ ამ თემაზე – „ვალღარებ ერთსა ნათლისღებასა მოსატევეებლად ცოდვათა“ – რატომ არაფერს ამბობენ ნათლობის განმეორების პრობლემაზე, ამ გზით ხომ ზოგიერთ ეკლესიას გადანათვლის პრაქტიკის გაგრძელებაში უწყობენ ხელს? ნუთუ წაადგება ეს მშვიდობიან და ღირსეულ თანაცხოვრებას?

შეიძლება ვიკითხოთ, რა გვაძლევს იმის უფლებას, რომ ვუთხრათ მეორე ეკლესიას, ეპისკოპოსს, მღვდელს, მსახურს... მის მიერ აღსრულებული ნათლობა არაა ჭეშმარიტი და ის უნდა განმე-

¹³⁵ რადიკალური მოძრაობა, რომელიც მე-16 საუკუნეში დაიწყო ევროპაში პროტესტანტული რეფორმაციის წიაღში, სახელი მიიღო მიმდევრების გადანათვლის ჩვეულებიდან. ფაქტობრივად, ისინი ნათლობას თვლიდნენ არა საკრამენტად, წმიდა საიდუმლოდ, არამედ ზნეობრივი ქმედებისა და თავისუფალი ნების ნაყოფად და ამიტომაც არ თვლიდნენ ვალიდურად ჩვილებზე გაცემულს. მათი ნამდვილი სახელი იყო „ქრისტესმიერი ძმები“, ზოგჯერ კი „ღვთის ეკლესია“.

ორდეს?¹³⁶ რა უფლებამოსილებით ვამბობთ და ვაკეთებთ ამას? ეს ავტორიტეტი ღმრთისაგან მოდის თუ კაცისგან? როგორ სჯობს ამ სიტუაციაში მოვიქცეთ? მაინც ჩვენგან განსხვავებით როგორ უყურებენ ნათლობას? საინტერესოა ამის ცოდნა. ეკლესია, რომელიც გადანათლავს, თავის პოზიციას ოფიციალურად უნდა აცხადებდეს და მხოლოდ პრაქტიკას არ უნდა მიმართავდეს... ხოლო, თუკი მისთვის ნათლობა იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ იმეორებს კიდევ, უნდა ახსნას თავისი ქმედების მიზეზი და დაიწყოს დიალოგი პოზიციის გასარკვევად, რათა შეცვალოს თავისი ხედვა ნათლობა განმეორებაზე... წინააღმდეგ შემთხვევაში, საფიქრებელია, რომ ნათლობა მისთვის სულაც არ არის მნიშვნელოვანი; ხოლო ეკლესია, რომელიც გადანათვლის ობიექტია, თავის მხრივ, უნდა ითხოვდეს ახსნა-განმარტებას და დიალოგის გამართვას¹³⁷.

¹³⁶ შეგვიძლია გავიხსენოთ ეკლესიის ცხოვრების დასაწყისი, როდესაც წინადაცვეთის საკითხის და არა იოანეს ნათლობის პრობლემის გამო შეიკრიბნენ მოციქულები განსახილველად. დიალოგისა და შეხვედრის დროს შეიძლება მომნიშვნელოვანი გადანწყვეტილებები, რომლებიც სიხარულს და ნუგეშს სძენენ (იხ. საქმე. 15:31), როგორც იყო პირველი მსოფლიო კრების ნაყოფი. როცა ამ კრების დისკუსიებს და გადანწყვეტილებებს ვიხსენებთ, არასოდეს არის ნახსენები გაუქმებული ნათლობა და მათი ხელახლა მონათვლის აუცილებლობა, ვინც მოითხოვა და წინადაცვეთას წესს დაემორჩილა. არადა საუბარი ეხებოდა სულის ცხოვრებას; ამასთან დაკავშირებით, ნათელია ზოგი იუდეისტის სიტყვები „თუ წინადაცვეთას არ მიიღებთ... ვერ გადარჩებით“ (საქმე. 15,1) და მინდა პეტრეს პასუხი: „გვენამს, რომ უფალი იესოს მაღლით გადავრჩებით, როგორც ისინი“ (საქმე. 15:11); მონანიება, რომელიც აუცილებელია ცათა სასუფეველში შესასვლელად, არასოდეს იქნება მითითებული წინადაცვეთის წესში ან ახალ წინადაცვეთაში, თუმცაღა წინასწარმეტყველები (იხ. იერ. 4:1-4; 9:25-2) ხშირად ქადაგებდნენ წინადაცვეთის ახალ ფორმას, არა გარეგანი, არამედ შინაგანი გზით: გულის წინადაცვეთა (შდრ. ეზ. 36:26); იმის ნაცვლად, რაც ხორციელი ნიშნით ხდებოდა ღვთის ხალხზე მიკუთვნება, წარუშლელი, განუმეორებელი ნიშნით და რაც ღმრთისა და იუდეველთა შორის დადებულ აღთქმას ნიშნავდა, იესო მთელ თავის წამებულ და ჯვარცმულ სხეულს სთავაზობს მათ, რათა ახალი აღთქმის ბეჭედი დაასვას თავისი სისხლით, რომელიც მისი განგმირული ფერდიდან წამოვიდა წყალთან ერთად (შდრ. იოან. 19,34); წინადაცვეთას უნიკალურობა და განუმეორებლობა ნელ-ნელა უთმობს გზას ნათლობის უნიკალურობას, რომელიც სრული მონანიელობის ნიშანი და იარაღია ახალ და მარადიულ აღთქმაში, რაც იესოს სიკვდილითა და აღდგომით განმტკიცდა. პავლე ასე წერს, მათ, ვინც წინადაცვეთას ყველაზე მნიშვნელოვნად თვლიდნენ: „თუ წინადაცვეთით, არავითარი სარგებლობა არ გექნებათ ქრისტესგან“ (გალ. 5,2).

¹³⁷ ზოგ შემთხვევაში ჩანს, რომ XVIII ს-ში, კირილე V-ის (კონსტანტინოპოლის

აქ არ შევჩერდებით იმ ცალკეულ შემთხვევებზე, როცა ადგილი ჰქონდა გადანათვლას, ეს აქტი აშკარად გვაჩვენებს, რომ ეჭვიც კი ზედმეტია იმ ნათლობის აღიარებაში, რომელიც „კათოლიკე ეკლესიის ნორმების შესაბამისად შესრულდა“ ან „იმის საფუძველზე, რასაც ქრისტიანები განიზრახავენ“; ნათლობა შესაძლოა თავად პაპმა აღასრულოს, სავსე რწმენითა და საზეიმო განწყობით, მაგრამ ეს მაინც არ არის ნათლობა; ის ხომ არასოდეს ყოფილა ქრისტიანი! არც იმ პრობლემას დაგიდევნ, რომ შესაძლოა მომნათლავი პირი, რომელიც ქართველი მართლმადიდებლების თვალში ქრისტიანად არ ითვლება, შესაძლოა ნათლობას წარმართის მოსაქცევად ასრულებს და თუნდაც „ეკლესიის რწმენის სახელით“ ნათლავდეს, მაინც ეჭვქვეშ დგება ნათლობის ჭეშმარიტება¹³⁸. ჩვენ შეიძლება

მსოფლიო პატრიარქი ორი პერიოდის განმავლობაში 1748-1751 და 1752 -1757 წლამდე) დროს დაწინაურდნენ, როდესაც 1755 წლის დოკუმენტით “*Oros della santa Chiesa di Cristo*”, (ლამის „პაპის“ და ურყევი ავტორიტეტით) განსაზღვრავს თუ რომელია ღვთიური გზით მონიჭებული ნათლობა და უარყოფს ერეტიკოსთა განსხვავებულ ნათლობებს, რითაც გზა ეხსნება ყველაზე უარყოფით პერიოდს კათოლიკე და მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის ურთიერთობაში, რომლის დროსაც ლათინები ხელახლა უნდა მონათლულიყვნენ; მაშინაც კი, თუ ყველა მართლმადიდებელი ეკლესია არ იზიარებდა ამ ხაზს, ფაქტობრივად, ორ ეკლესიას შორის ურთიერთობა XX საუკუნის I ნახევრამდე ამ ხაზით იმდენადა იყო განპირობებული, რომ ვილაცამ დანერა, რომ ამ მკაცრმა ხაზმა უფრო მეტი ზიანი მიაყენა 1054 წლის სქიზმას. უნდა აღინიშნოს, რომ 1756 წლის ბენედიქტ XIV-ის ენციკლიკა “*Ex quo primum*”, ისევე როგორც პიუს IX-ის “*In suprema Petri Apostoli*” 1848 წელს, ამ დოკუმენტზე არ საუბრობენ. შდრ., <https://www.academia.edu/35980258/II._HISTORY> [15.07.2022]

¹³⁸ რომის პაპი ფრანცისკე მრავალჯერ საუბრობდა ნათლობაზე და მის მნიშვნელობაზე მორწმუნეებისა და ეკლესიებისთვის, შესაძლოა ამით ირიბად მიანიშნებდა გადანათვლის პრობლემას? ღრმად მნიშვნელოვანი იყო მისი საუბარი 2016 წელს საქართველოში განხორციელებული ვიზიტის დროს, მცხეთის საპატრიარქო ტაძარში გამოსვლისას, სადაც „მრავალი და-ძმა იღებს ნათლობას“ და სადაც გადმოცემის მიხედვით, ქრისტეს სუდარა ინახება: „წმ. კვიპრიანე ადასტურებდა იმასაც, რომ ქრისტეს სუდარა „უნიკალური, განუყოფელი, ერთიანი, ჩვენი ხალხის განუყოფელ თანხმობაზე მიუთითებს, ჩვენი, ვინც ქრისტეთი შემოვიმოსეთ“ (იქვე, 195). ისინი, ვინც ქრისტეში მოინათლნენ, პავლე მოციქული დასძენს, რომ ქრისტეთი შეიმოსეს (შდრ. გალ. 3:27). ამიტომაც, მიუხედავად ჩვენი ხარვეზისა და ისტორიულ-კულტურული განსხვავებისა, მონოდებულნი ვართ ვიყოთ „ერთნი ქრისტე იესოში“ (გალ. 3:28) და მონათლულთა შორის უთანხმოება და განხეთქილება არ დავაყენოთ პირველ ადგილზე, რამეთუ, სინამდვილეში, გაცოლებით მეტი რამ გვაერთიანებს, ვიდრე გვყოფს“. იხ., <www.vatican.va> 2016; papa-francesco_20161001_georgia-cathedral> [15.07.2022]

ვითმენდეთ, როცა პირდაპირ ცხვირწინ გვიჯახუნებენ ეკლესიების კარებს, კრძალავენ ნებისმიერი სახის ერთობლივ ლოცვას, წმიდა საიდუმლოთა აღნიშვნის წუთებში ადამიანები ტაძარს სტოვებენ, რამეთუ ჩვენ კათოლიკეები, ლათინები, პაპისტები ვართ, მაგრამ კათოლიკურ ეკლესიაში მიღებული ნათლობის უგულებელყოფა ყოველგვარ აზრს და წარმოსახვას სცილდება. შეიძლება ეჭვის დონეზე ვივარაუდოთ, რომ წარსულში, კათოლიკე მისიონერებიც გადანათლავდნენ ხალხს საქართველოში (და არა მხოლოდ აქ)¹³⁹, ნამდვილად არ გვსრუს მათი ნამოქმედარის დაცვა, მაგრამ მნიშვნელოვანი იქნებოდა თუნდაც მათი წერილების ერთად წაკითხვა და ფრთხილად გაანალიზება, რათა „მათი შეცდომები“ არ გავიმეოროთ. ისევ მეორდება მწვავე კითხვა: „როგორ მოვიქცეთ“?¹⁴⁰

¹³⁹ უმეტეს შემთხვევაში, ეს ხდებოდა „გარკვეული პირობით“. მიუხედავად ამისა, საუკუნეების მანძილზე ლათინების წინააღმდეგ წაყენებულ სხვადასხვა ბრალდებებს შორის, არ იძებნება ბრალდება გადანათვლაზე ან კათოლიკური ეკლესიის საბუთი, რომელიც გადანათვლაზე უფლებას იძლევა.

¹⁴⁰ პეტრე სულთმოფენობის დღეს ქადაგებდა: „მოინანიეთ და ყოველი თქვენგანი მოინათლოს იესო ქრისტეს სახელით ცოდვების მისატევებლად, და მიიღებთ სულიწმიდის ნიჭს“ (საქმე. 2.38), გამოცხადების ავტორი მცირე აზიის ეკლესიებს ასე სწერს: „მოინანიეთ...“ (გამოცხ.2,5.16.32; 3,3.19).), რამდენჯერ და რა სიმძაფრით მოუწოდებდა! არიან საკრებულოები, რომლებმაც უკვე მიიღეს ქრისტიანული განცხადება და ცნობილია, თუ როგორი მდგომარეობა იყო ზოგიერთ ამ თემში და ახალი აღთქმის თემებში ცოდვების, განხეთქილების, დოქტრინალური გადახრების გამო; მიუხედავად იმისა, რამდენად სერიოზულიც არ უნდა იყოს მათი მდგომარეობა, არასოდეს გაისმის ბრძანება: „გადანათლეთ“ ან „გადანათლეთ“, ყოველთვის გაისმის მძაფრი მოწოდება, რომ დაუბრუნდნენ „პირვანდელ სიყვარულს“, „განამტკიცონ ის, რაც მიიღეს“. ნათლობა ხელახლა როდი გამოგვიცხადებს ღვთის პატიებას; იქნება კიდევ ერთი საკრამენტალური ნიშანი „ცოდვათა მოსატევებლად“, რაც რწმენის მიღებისა და ნათლობის მიღების შემდეგ იქნა ჩადენილი; იგი ღვთის წყალობაზე იმავე ჭეშმარიდიტებას იუწყება და თავის ძალას იესოს სიკვდილიდან და აღდგომიდან იღებს, თუმცა სულ სხვა ვითარებაში, სულ სხვა კონტექსტში; ან უკვე ახალ ადამიანს ეუფლება მუდმივად ძველი ადამიანის ცდუნება, სირთულეები იმავე სარწმუნოების ძმებთან... ქრისტიანია, ვინც სცოდავს და ვინც პატიებას საჭიროებს. ახალ აღთქმაში, პირველიდან ბოლო წერილამდე, არასოდესაა ნახსენები მეორე ნათლობა „უფალი იესოს სახელით“; ამ პრაქტიკას თვით უმძიმესი ცოდვილი კაცის მდგომარეობის წინაშეც კი არ მისდევენ; ამის ნაცვლად, საუბარია სახარებისეულ მიტევებაზე და მიტევების ნიშნებზე; საუბარია სიტყვის ძალაზე: „მოგეტევა შენი ცოდვები“; „მშვიდობით წადი და აღარ შესცოდო“ და საუბარია მიტევების ვალდებულებაზე: „თუ გულით არ მიუტევებ შენს ძმას, არც მამა მოგიტევებს“; „მიუტევეთ ერთმანეთს, როგორც ღმერთმა მოგიტევათ ქრისტეში“; დღეს, ხე-

ნამდვილად გვეუფლება უსუსურობის განცდა იმის გამო, რომ ადგილობრივ გარემოში, ამ არგუმენტზე დიალოგის წამოწყება წყლის ტყუილად ნაყვავა; თუმცა ეს მაინც პრივილეგიურულ გზად რჩება.¹⁴¹ საინტერესო იქნებოდა იმის ცოდნა, თუ რა ხდის ნათლობას ქვემარტივ ნათლობად, რის გამოც მონათლული აღარ უნდა მოინათლოს. ცხადია, ხელახალი მონათვლის მიზეზი პირველი ნათლობის აუღიარებლობაა, ან კიდევ უარესი, იმ ეკლესიისა თუ ქრისტიანული თემის მიუღებლობა, რომელიც მას ნათლავს; გარკვეულწილად, ეს წარმართთა შორის ყოფნას გავს, ჯერ კიდევ რომ არ ცნობენ ქრისტეს; ამის მერე, რალა აზრი აქვს ეკლესიებს შორის საეკლესიო კავშირის აღდგენაზე საუბარს, თუკი გადანათვლის აქტით აცხადებენ, რომ ეს ეკლესია არასდროს არსებულა? ზიარების აღდგენაზე საუბარი იმ პირობით შეგვიძლია, თუკი აღიარებდნენ ეკლესიას, თუნდაც შელახულს და ვნებულს; რა უნდა გაკეთდეს იმისათვის, რომ ის, რაც აქამდე ხდებოდა, მოულოდნელი არ იყოს და რაც აქამდე არ ხდებოდა, მოულოდნელი იყოს? მარტივად რომ ვთქვათ: ის, რაც აქამდე ხდებოდა ნათლობის აქტით, თითქოს აღარ არსებობდეს „ფილიოქვეს“, მარიამისეული დოგმატების, რომის პონტიფიკის პრიმატის აღიარება, არამედ იყოს „ფილიოქვეს“, მარიამისეული დოგმატების, პაპის პრიმატის შეჩვენება ხელახალი მონათვლით, რასაც მხოლოდ მართლმადიდებელი ეკლესია გასცემდა კათოლიკე ეკლესიის მორწმუნეებზე, მათ შორის, რომის ეპისკოპოსზე და მასთან ზიარებაში მყოფ ყველა ეპისკოპოსზე, რა გზითაც მათ ნამდვილ ქრისტიანებად აქცევენ? მართლაც რა უცნაურად ჟღერს ეს ყოველივე. თუკი ქვემარტივ ქრისტიანად ყოფნის ერთადერთი გზა არის საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში მონათვლა, ეს ყველაფერი უაზრობა ხომ არ იქნებოდა? დაკარგული ან განყვეტილი ზიარების აღსადგენად გადანათვლას კი არ

ლახალი ნათლობა, საფრთხეს უქმნის ამ საიდუმლოს, ჩრდილავს „შრომატევედ ნათლობას“, რომელიც აუნყებს და გასცემს შერიგებას და პატივებას, რომელიც თავად ქრისტემ იწება და ეკლესიის მსახურებას მიანდო.

¹⁴¹ იხ., Amministrazione Apostolica del Caucaso per i Latini, Il Libro del Sinodo, 2006, Tbilisi, N38 28-29.

უნდა მიმართო, არამედ იმ მიზეზების აღმოფხვრა უნდა დაიწყო, რამაც ამ ვითარებამდე მიგვიყვანა, ეს უნდა დავინყოთ საერთო დიალოგით, ძმური სიყვარულით, ერთობლივი ლოცვით, წმინდა წერილების შედარებით, – იმისათვის, რომ ახალ მახარობლებად ვიქცეთ და არა ახალ გადამნათვლელებად, – და ტრადიციით¹⁴²; არ უნდა დაგვაზინყდეს, რომ ოდესღაც არსებობდა ჭეშმარიტი ზიარება და უნდა ვალიაოთ ნათლობის ქმედუნარიანობა, ეკლესიურობა და წმიდა საიდუმლოებები იმ პირებში, ვინც „გაყოფილი ძმების“ ნაცვლად არა მხოლოდ „ერეტიკოსებად და სქიზმატებად“ შეგვირაცხავს, არამედ წარმართებად; სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ასე ჩვენ ვერასდროს მივალთ ზიარების აღდგენამდე, მხოლოდ ევანგელიზაციაზე და მისიაზე საუბარს შევძლებთ სხვების გასაქრისტიანებლად; ტრადიცია გვასწავლის, რომ როდესაც ეკლესიებს შორის თავს იჩენდა პრობლემები, ჩერდებოდა წმიდა ექვარისტიის აღნიშვნა და დიპტიხებში პატრიარქების სახელის მოხსენიება, მაგრამ ნათლობა ხელშეუხებელი იყო; ხოლო, როდესაც დიალო-

¹⁴² ნათლობა ერთ-ერთი ნიშანია, რომელიც თან უნდა ახლდეს ქადაგებას, იგი არც უსწრებ მას და მით უმეტეს, არც ამცირებს და არც იფიცებს; მათე მახარობლის აზრით, იესოს უკანასკნელი რჩევა, რომელიც მან თავის მოწაფეებს მისცა აღდგომის შემდეგ, იყო მთელ მსოფლიოში გასვლა, ქადაგება და ნათლობა, ეს განსხვავებული რჩევა იყო მათგან, რასაც ის მოწაფეებს აძლევდა სიკვდილამდე, რომ მხოლოდ პალესტინის საზღვრებში გასულიყვნენ, და არც ნათლობაზე მიაწინებდა რაიმეს; იესოს სიტყვებში იგრძნობა ძლიერი წესრიგი; ნათლობამდე უნდა მოხდეს ნუთისოფელში გასვლა და ქადაგება; თუ ნათლობა ევანგელიზაციაზე დამოკიდებული, ადამიანს აინტერესებს: რაზეა დამოკიდებული გადანათვლა ან რაზე უნდა იყოს დამოკიდებული? მათთვის, ვინც გადანათვლას ახორციელებს, ეს უფრო დოგმაზეა დამოკიდებული, ვიდრე ევანგელიზაციაზე; როგორც ჩანს, ნათლობაზე უფრო მნიშვნელოვანი გახდა გადანათვლა, უფრო ძლიერი გახდა დოგმატიზაცია, ვიდრე ევანგელიზაცია! სამწუხაროდ, ისინი, ვინც გადანათვლას მისდევენ, ხშირად ეჭიდება მხოლოდ ადგილის, ხალხის, ენის ფენომენს; თითქოს დაუკარგავს ქრისტიანული რწმენის უნივერსალური და მისიონერული განზომილება. მართლაც არის თუ არა ხელახალი ნათლობა სახარებისეული? წმინდა პავლე, წარმართთა მგზნებარე მოციქული, რომელიც მზადაა ცეცხლში ჩავარდეს სხვის გადასარჩენად, გარკვევით წერს: „განა პავლე ეცვა ჯვარს თქვენთვის?“ (1 კორ. 1:13); „ქრისტეს არ მოვუვლენივარ სანათლავად, არამედ სახარებლად“ (1 კორ. 1:17); „ვია მე, თუ არ ვახარებ“ (1 კორ. 9:16); ის არ ამოხსნის, „ვია მე, რომ არ მოვნათლო ან... გადავნათლო!“

გის გზით ეკლესიებს შორის ურთიერთობის განწყვეტის მიზეზები დგინდებოდა და პრობლემა აღმოიფხვრებოდა, ისინი კვლავ უბრუნდებოდნენ წმიდა ევქარისტის აღნიშვნას და კვლავ მოიხსენიებდნენ დიპტიხებში ეკლესიის პატრიარქებს, ამგვარ ვითარებებს არასოდეს შემოჰქონდათ გადანათვლის პრაქტიკა, სქიზმა ან ერესი ქრისტიანად ყოფნის მადლს ვერ აუქმებდა; ის, ვინც გადანათლავს, სულ სხვა ტრადიციას მისდევს, სხვადასხვა ვარაუდს ემყარება და სამწუხაროდ, განსხვავებულ დასკვნამდე მიდის; როდესაც კონკრეტულად ვფიქრობ „ეგრეთწოდებულ“ კათოლიკე ეკლესიის „ეგრეთწოდებულ“ ქრისტიანებზე, წმიდა საიდუმლოებების აღნიშვნის მიზნით ყველა მათგანი მართლმადიდებელ ეკლესიაში უნდა გადაინათლოს, თანაც წმინდა საიდუმლოებების აღინიშვნამდე, არა იმიტომ, რომ ზიარებაში არ იმყოფებიან, უბრალოდ იმიტომ, რომ არაქრისტიანები არიან, რადგანაც ეკლესია, რომელიც რომში იშვა წმინდა მოციქულთა პეტრე და პავლეს მქადაგებლობით, უბრალოდ აღარ არსებობს; ასე თუ ვიმსჯელებთ, რომელ ეკლესიას მიეკუთვნებიან ისინი ნათლობის შემდეგ? არა რომის ეკლესიას, ან უკვე არარსებულს, არამედ საქართველოს, ბულგარეთის ან სხვა მართლმადიდებელ ეკლესიას...; საინტერესოა, გადანათვლის აქტით ისევ იარსებებს რომის ეკლესია? ვინ გადმოსცემს დღეს პეტრესა და პავლესეულ ნიშან-თვისებებს? რა თქმა უნდა, მხოლოდ ის, ვინც აცხადებს, რომ რომის გარეშეც არსებობს! ნუთუ მეორე ნათლობა მისცემდა რომის ან სხვა ეკლესიების ეპისკოპოსებს იმის შანსს, რომ ეპისკოპოსებად ელიარებიანთ და დიპტიხებში შესულიყვნენ? ეს ცოტა უცნაური და ინოვაციური ამბავია, ვინაიდან ეპისკოპოსის რანგში ადიოდნენ არა ნათლობის გამო, არამედ სხვა ეპისკოპოსთა ხელდასხმის მიერ; შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ რომის ეპისკოპოსი, რომელიც მოინათლება და შემდეგ ხელახლა ეკურთხება იმ ეკლესიებთან სტაბილური ურთიერთობის აღდგენის მიზნით, რომლებიც მას არც ქრისტიანად და არც ეპისკოპოსად არ აღიარებენ? ესეც უაზრო და ალოგიკური ამბავია, რადგანაც ეკლესიები დაახლოების ნაცვლად, კიდევ უფრო დაშორდებოდნენ ერთ-

მანეთს. რეალურად, ის, რაც ამ პრაქტიკით, ანუ გადანათვლით – ესოდენ რადიკალური და პურიტანული პრაქტიკით – სურს მი-აღწიონ მისმა მხარდაჭერებმა, ვერ მიიღწევა: შეიძლება სურდეთ ადამიანის გაქრისტიანება, მაგრამ სინამდვილეში ისინი უკვე არი-ან ასეთნი; ცხადია, თავიდან ვერ დააარსებენ ეკლესიებს და ვერც ღვთისმსახურებას; ხომ არ მიუთითებს ეს ყველაფერი იმაზე, რომ გადანათვლის პრაქტიკა მცდარი ფორმით, უსაფუძვლო და უღირ-სი პრეტენზიების ნიადაგს ექიდება?

ვინც დღეს სხვადასხვა ქვეყანაში კათოლიკური ეკლესიის პროზელიტიზმზე გაჰყვირის, მათ შორის აღმოსავლეთ ევროპა-შიც, უნდა იცოდეს, რომ სწორედაც გადანათვლა ნამდვილი პრო-ზელიტიზმი! რეალურად, იგი ძალადობრივი და სასტიკი გზით გა-მოსტაცებს ეკლესიის ნიაღს თავის მორწმუნეს და თავის ნიაღში გადანერგავს; ეს მას აიძულებს უარი თქვას თავის დედაზე, ვინც იგი ქრისტიანულად შვა და აღზარდა; რა შეიძლება იყოს იმაზე მკრეხელური, არაადამიანური, ანტიქრისტიანული, ვიდრე ადამი-ანს უთხრა, რომ ეს აღარ არის შენი დედა? აქ ხომ არ ვსაუბრობთ რაღაც „სპაგეტზე“, ეს მაღლცხებულებაა, რომელიც ძვირად მოვი-პოვეთ უფალ იესოს მიერ დათხეული სისხლით (შდრ. 1 კორ. 6,20).

მათ, ვინც დღეს ბანალურად უყურებს თავდაპირველი ტრა-დიციის სინმინდში დაბრუნებას, „Sine glossa“-ს ანუ გაუთიშავი ეკლესიის კრებათა ყველა კანონიკის დაცვას, ვერ ამჩნევს მას, რაც წარმავალია და რაც არა; საინტერესოა, აქვს თუ არა ერთ ადგილობრივ ეკლესიას იმის უფლება, რომ განსაჯოს მეორე ეკლესიის კათოლიკურობა და ორთოდოქსობა, მაშინ როდესაც ტრადიციულად, ეს არა მხოლოდ ერთი ეკლესიისა და არც მით უმეტეს, ერთი ადამიანის ვალდებულება იყო, არამედ მთელი სი-ნოდის, ეკუმენური საბჭოს, რომელიც საპატრიარქო ტახტებთან ზიარებაში იყვნენ, და მათ შორის არა უკანასკნელ, რომის ეკლე-სიასთან? იქნებ საყოველთაო კოლეგიალურობის ნაკლებობის გა-მოა, რომ დღეს ეს „პრაქტიკა“ ლამის ამა თუ იმ ეკლესიის, ამა თუ იმ ეპისკოპოსის კერძო პრაქტიკად იქცა, მიკერძოებული ფუ-

ნდამენტალისტური, დოგმატური განსჯის საფუძველზე? რაკილა დღეს შებლალულია საეკლესიო ზიარება და ის იარაღები, რითაც ეკლესიებს „ზიარებაში“ ყოფნა შესწევთ, ნაცვლად იმისა, რომ თავიანთი ენერგია გადანათვლას მოანდომონ და მოაკლონ ეკლესიებს ერთობის მადლი, უფრო მეტად ხომ არ ვსაჭიროებთ ეკლესიათა ერთიანობის აღდგენისთვის ღვანლს, რათა ეკლესიები ისევ მიუბრუნდნენ ერთობლივ საუბრებს?

სინოდების და კრებების მხრიდან, როდესაც ერეტიკოსთა და მათი დოქტრინების დაგმობა ხდებოდა, არასოდეს არაფერი თქმულა გადანათვლებზე, მიყენებულ ტრავმებზე, ნათლობის მადლის შეჩერებაზე, ხოლო თუ ვინმე საკუთარ შეცდომებს მონანიებდა, ახალ ნათლობაზე უნდა მიემართა; ხოლო როდესაც საუბარი მიდგება ეპისკოპოსების, მღვდლების, დიაკვნების მსახურების შეჩერებაზე და სამღვდლო ღირსებისგან განდგომაზე ან მათ აღდგენაზე, არასოდეს ახსენებენ ახლად კურთხევის და მით უფრო ნაკლებად, გადანათვლის ფაქტებს. ვფიქრობ, ამ წუთს განცდილი ტკივილი და სისუსტე განწმენდაში დაგვეხმარება, უფრო მეტ გულისხმიერებას შეგვძენდა ჭეშმარიტ ქრისტიანზე, ჭეშმარიტ ეკლესიაზე საუბრის წუთებში; წუთე ვერ ფიქრობენ იმ ტკივილზე, რასაც სხვა ქრისტიანებს და ეკლესიებს აყენებენ, როდესაც მათ ქრისტიანობას და მათ ეკლესიას ეჭვის თვალთ უყურებენ და აკნინებენ?

მონათვლით სიმყარე გვეძლევა, ვინაიდან ღმერთი თავის „ჰო“-ს ამბობს ჩვენზე და ჩვენს ცხოვრებაზე, და თუნდაც წინალობები შეექმნას, იგი არასოდეს იქნება „არა“. ნათლობა საღმერთო ძღვენია, ერთგული ღმრთისგან ბოძებული: „თუ მასთან ერთად დავიხოცეთ, მასთან ერთად ვიცოცხლებთ კიდევ! თუ მოვითმენთ, მასთან ერთად ვიმეფებთ კიდევ! თუ უარვყოფთ, ისიც უარვყოფს ჩვენ! თუ ჩვენ არ ვერწმუნებით, ის მაინც სარწმუნოდ რჩება, ვინაიდან არ ძალუძს საკუთარი თავის უარყოფა“ (2ტიმ 2: 11-13).

“I ACKNOWLEDGE ONLY ONE BAPTISM FOR THE REMISSION OF SINS” AND REBAPTISM

Fr. Gabriele Bragantini*

The article starts from the situation of the rebaptism practiced by the Orthodox Church in Georgia and by other churches, as well as from the scarce attention given to the phenomenon in the ecumenical world, with the intention of reaffirm through the analysis of the first Christian symbols, the reflections of the fathers up to Augustine, the position of the Roman Catholic Church and some ecumenical documents, the importance of the “I acknowledge only one baptism for the remission of sins”.

Keywords: Baptism, Rebaptism, Apostolic Symbol, Nicene-apostolic Creed, Ecumenical Movement, Catholic Church.

* Visiting Lecturer at Sulkhani-Saba Orbeliani University. bragage@gmail.com